

Nr 182.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om skyddskoppympning m. m.; given Stockholms slott den 10 mars 1939.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill **Kungl. Maj:t** härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om skyddskoppympning; samt
- 2) lag om upphävande av 128 § strafflagen för krigsmakten.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Albert Forslund.

Förslag
till
Förordning
om skyddskoppypning.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Till förekommande av smittkoppsjukdom och dess spridning bör barn ympas med animalt ympämne (animal vaccin), helst innan det fyllt två år.

Det åligger hälsovårdsnämnder och tjänsteläkare att verka för genomförande av skyddskoppypning i största möjliga utsträckning.

2 §.

Skyldiga att undergå skyddskoppypning äro:

a) de, som börja tjänstgöring på grund av fast anställning vid krigsmakten;

b) värnpliktiga, som börja första tjänstgöring under fredstid; samt

c) de, som inkallas till tjänstgöring för rikets försvar eller säkerhet, i den omfattning Konungen förordnar.

Från ympningsskyldighet, varom under a) och b) stadgas, äger Konungen föreskriva undantag, där det provas nödigt ur hälsovårdssynpunkt.

3 §.

Vid inträffad eller hotande smittkoppepidemi må ympningsplikt påbjudas i den omfattning, som provas erforderlig. Beslut därom meddelas av länsstyrelsen efter medicinalstyrelsens hörande. I beslutet skall angivas den ort eller det område, där ympningsplikt skall gälla, jämte ympningspliktens omfattning i övrigt.

Beträffande krigsmakten eller del därav meddelas sådant beslut av vederbörande chef efter den högsta militära sjukvårdsmyndighetens hörande.

Det åligger tjänsteläkare att, när anledning därtill yppas, skyndsamt göra framställning angående meddelande av beslut, varom i denna paragraf sägs.

4 §.

Stadgandena i 2 § så ock beslut, vilket meddelats med stöd av 3 §, äga icke tillämpning beträffande den, som efter början av de närmast föregående fem kalenderåren här i riket undergått verksam skyddskoppypning, samt ej heller i fråga om den, som haft smittkoppor.

5 §.

Skyldig att undergå ympning vare, även om ympningsplikt enligt 3 § icke föreligger, den, som kan antagas hava kommit i beröring med viss koppsmittad, och den, som kommit eller av särskild anledning kan väntas komma i beröring med någon, som enligt vad här stadgats är ympningspliktig. Beslut om ympning meddelas av hälsovårdsnämnden i den ort, där den ympningspliktige vistas, efter hörande av tjänsteläkaren i orten.

Vad i första stycket stadgats gäller även utlänning, som från främmande land inkommit i riket för att här söka eller tillträda arbetsanställning, därest det finnes anledning befara, att smittkoppsjukdom genom honom kan införas i riket.

Angående observation och isolering av person, som är smittkoppsjuk eller misstänkes föra koppsmitta, stadgats i epidemilagen.

6 §.

Den, som icke efter början av de närmast föregående fem kalenderåren här i riket undergått verksam ympning och som icke haft smittkoppor, må ej vinna anställning eller för egen utbildning börja tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt, vid den allmänna hälsovården i egenskap av tillsyningsman, vid lots- eller tullstaten, vid luftfart, i civil tjänst vid krigsmakten eller i polistjänst och må ej heller inskrivas å sjömanshus.

Har någon blivit anställd, inträtt i tjänstgöring eller blivit inskriven i strid mot bestämmelserna i första stycket, äge länsstyrelsen, på framställning av hälsovårdsnämnd eller tjänsteläkare, vid vite ålägga honom att inom viss tid hava undergått ympning.

7 §.

På skolpliktigt barn, som ej undergått verksam ympning, skall sådan verkställas av skolläkare eller annan, för ändamålet förordnad läkare, där ej den, som har vårdnaden om barnet, meddelat förbud däremot. Förbud skall för att vara gällande i skriftlig form tillställas skolrådet (folkskolestyrelsen), skolans föreståndare, klassläraren eller ymparen.

Ympning, varom i första stycket sägs, skall, där hinder ej möter, anordnas en gång varje läsår. Minst fjorton dagar innan ympningen är utsatt att äga rum skall genom försorg av skolrådet (folkskolestyrelsen) eller föreståndaren för annan skola än folkskola dels kungörelse därom uppläsas i församlingens kyrka och intagas i ortstidning, dels ock skriftligt meddelande lämnas den, som har vårdnaden om skolpliktigt barn, vilket ej undergått verksam ympning.

8 §.

Ympning må ej verkställas, där det till följd av sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet hos den, vars ympande ifrågakommit, eller sjukdom eller sjukdomsanlag i hans omgivning finnes anledning befara, att han eller annan kommer att lida men därav.

9 §.

Vid verkställande av ympning skall, till utrönande av dess verkan, ymparen, med iakttagande av vad i 14 § andra stycket sägs, utsätta tid och plats för besiktning av den ympade. Besiktning verkställs av ymparen eller annan, som förordnats att verkställa sådan besiktning. Särskilt förordnad besiktningsförrättare skall ofördröjligen till ymparen insända bevis om besiktningen och vad därvid framgått.

Visar sig vid besiktning, att ympningen icke slagit an, och bliver vid förnyad ympning inom ett år från den förra ympningen verkan enahanda, anses verksam ympning ändock hava ägt rum.

Den, som ympats med stöd av bestämmelserna i 3 § första stycket eller 5 § första stycket, vare ej pliktig att undergå besiktning.

10 §.

Om ympning och dess verkan enligt företagen besiktning skall ymparen göra anteckning i särskild ympningsjournal, upprättad enligt formulär, som fastställs av medicinalstyrelsen.

Uppgift om ympning, som under ett kalenderår verkställts på förut icke verksamt ympad person, skall före den 10 nästpåföljande januari av ymparen genom utdrag av ympningsjournalen insändas till pastorsämbetet i den församling, där den ympade är kyrkobokförd, och har pastorsämbetet att ofördröjligen i församlingsboken göra anteckning om ympningen och sist den 31 januari insända utdraget till tjänsteläkaren i orten.

11 §.

Före januari månads utgång skall pastorsämbete till hälsovårdsnämnd insända förteckning över de barn, som under nästföregående kalenderår fyllt två år men icke undergått verksam ympning. Hälsovårdsnämnden skall därefter tillställa den, som har vårdnaden om sådant barn, uppmaning att låta ymp barnet jämte uppgift om tid och plats för ympning, som enligt vad i 14 § stadgas skall anordnas för allmänheten. Formulär till sådan uppmaning fastställs av medicinalstyrelsen.

12 §.

När förteckning upprättas över de barn inom skoldistriktet, vilka under året inträda i den för skolgång bestämda åldern, åligger det pastorsämbetet att i förteckningen för varje barn göra anteckning, huruvida barnet undergått verksam skyddskoppympning.

Sedan förteckningen översänts till skolrådet (folkskolestyrelsen), har detta att tillställa skola, där i förteckningen angivet barn är intaget, erforderligt utdrag av förteckningen.

13 §.

Då ympning verkställts enligt 2 § eller med stöd av bestämmelserna i 3 § på någon tillhörande krigsmakten, skall anteckning om ympningen och dess

verkan göras i den ympades inskrivningsbok eller däremot svarande handling.

Då i annat fall än nu sagts ympning anordnats av offentlig myndighet och besiktning verkställt, åligger det ymparen att för varje ympad person på begäran kostnadsfritt utfärda intyg om ympningen och dess verkan.

14 §.

I stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare åligger det hälsovårdsnämnden att på lämpligt sätt anordna ympning för allmänheten och utse ympare.

För befolkningen å landsbygden böra anordnas ympnings- och besiktningmöten. Plan för dylika möten skall uppgöras av vederbörande tjänsteläkare i samråd med hälsovårdsnämnderna och insändes för fastställelse till förste provinsialläkaren, som förordnar ympare, där sådan ej förordnats av medicinalstyrelsen, samt i fall av behov särskild besiktningförrättare. Hälsovårdsnämnden har att för mötet tillhandahålla lämplig lokal.

För verkställande av ympning å skolbarn enligt 7 § skall, där skolläkare ej finnes, ympare förordnas beträffande skola i ort, varom i första stycket här ovan sägs, av hälsovårdsnämnden samt beträffande annorstädes belägen skola i den ordning, varom stadgas i andra stycket.

Hälsovårdsnämnds beslut enligt första eller tredje stycket skall, utom såvitt angår Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, genast meddelas förste provinsialläkaren.

15 §.

Ympning må icke verkställas av annan än den, som äger behörighet att utöva läkarkonsten.

Utän hinder av vad sålunda stadgats må, där det finnes nödigt för verkställande av ympning enligt 3 §, till ympare förordnas medicine kandidat, som undergått föreskriven kurs i skyddskoppympning. Sådant förordnande meddelas av medicinalstyrelsen.

16 §.

Tjänsteläkare är skyldig att verkställa ympning inom sitt tjänstgöringsdistrikt eller huvudsakliga verksamhetsområde, såframt icke medicinalstyrelsen helt eller delvis befriat honom därifrån och förordnat annan ympare. Sådän skyldighet åligger dock ej förste provinsialläkare.

För område, inom vilket ympning påbjudits enligt 3 § första stycket, må på därom gjord framställning medicinalstyrelsen tillfälligt förordna ympare.

Om förordnande av ympare samt om dennes tjänstgöringsområde och tjänstgöringstid skall medicinalstyrelsen lämna länsstyrelsen, tjänsteläkaren och hälsovårdsnämnden underrättelse.

17 §.

Ympning, som verkställes å ympnings- eller besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av offentlig myndighet, är avgiftsfri. Till ymparen eller besiktningsförrättaren utgår för varje ympad eller besiktigad person ävensom för person, som undersökts för ympning men ej ympats, ersättning av allmänna medel med belopp, som Konungen bestämmer. Där ymparen eller besiktningsförrättaren icke är bosatt å orten, äge han därjämte rätt till resekostnads- och traktamentsersättning av allmänna medel enligt av Konungen fastställda grunder.

18 §.

Har till följd av ympning uppkommit sjukdom eller skada, som medfört döden eller varat längre än tre veckor efter dagen för ympningen, må Konungen, där synnerliga skäl därtill föranleda, bestämma, att ersättning av allmänna medel skall utgå till den sjuke eller skadade eller, om denne på grund av sjukdomen eller skadan avlidit, till den som för sitt uppehälle varit av hans arbete väsentligen beroende. Utan hinder av vad sålunda blivit bestämt, må Konungen annorledes förordna, när väsentligt ändrade förhållanden påkalla det.

Om ersättning för sjukdom eller skada till följd av ympning, som verkställts under militär tjänstgöring, är särskilt stadgat.

19 §.

Beslut, varigenom ympning påbjudits enligt 3 eller 5 §, länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

20 §.

Vägrar den, som enligt 2 § eller 3 § andra stycket är ympningspliktig, att undergå ympning, äger vederbörande chef det oaktat föranstalta om ympningens verkställande.

Vid tredska av den, som skall ympas på grund av bestämmelserna i 3 § första stycket eller 5 §, äger vederbörande ympare hos polismyndigheten påkalla erforderlig handräckning.

Ympare äger påkalla biträde av polismyndighet för efterspanande av person, varom i 5 § sägs.

21 §.

Länsstyrelsen har att vaka däröver, att hälsovårdsnämnderna och skolråden (folkskolestyrelserna) i länet fullgöra vad dem åligger med hänsyn till skyddskoppymplingen, för vilket ändamål länsstyrelsen, där det finnes av nöden, äger förelägga lämpliga viten.

22 §.

Rörande tillverkning och tillhandahållande av vaccin samt beträffande vad ympare och besiktningsförrättare hava att iakttaga skall medicinalsty-

relsen meddela de allmänna föreskrifter, som erfordras för en ur hälsovårds-
synpunkt betryggande anordning av skyddskoppymningen.

23 §.

Den, som anställer, till tjänstgöring mottager eller å sjömanshus inskriver
någon i strid mot bestämmelserna i 6 §, straffes med böter från och med
fem till och med trehundra kronor.

24 §.

Till dagsböter dömes

a) den, som verkställer skyddskoppymning utan att vara därtill behörig;
samt

b) ympare eller besiktningsförrättare, som vid ympning eller besiktning
eller eljest vid fullgörande av vad honom enligt denna förordning åligger vi-
sar vårdslöshet, oförstånd eller oskicklighet.

25 §.

Förseelse mot denna förordning hör under allmänt åtal. Åtal skall, där ej
målet hör till krigsdomstols behandling, anhängiggöras vid polisdomstol, där
sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes,
vid allmän domstol. Åtal för förseelse, som i 24 § b) avses, skall dock alltid
anhängiggöras vid allmän domstol.

26 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1940, då lagen den 2 juni
1916 om skyddskoppymning så ock vad eljest i lag eller särskild författ-
ning är stridande mot den nya förordningens bestämmelser skall upphöra att
gälla.

Vitesföreläggande, som givits före den 1 januari 1940 i fall, då så icke må
ske enligt denna förordning, skall vara förfallet, därest vitet icke av under-
rätt utdömts före nämnda dag.

F ö r s l a g
till
L a g
om upphävande av 128 § strafflagen för krigsmakten.

Härigenom förordnas, att 128 § strafflagen för krigsmakten¹ skall upphöra att gälla.

—————

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1940.

—————

¹ Senaste lydelse se SFS 1916:182.

Utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och försvarsdepartementen fråga om *ny författning rörande skyddskoppympning m. m.* samt anför:

Inledning.

Huvuddragen av gällande svensk skyddskoppympningslagstiftning.

Gällande lag om skyddskoppympning av den 2 juni 1916, vilken lag åren 1926, 1930 och 1934 undergått vissa ändringar, förpliktar (1 §) envar att till förekommande av smittkoppsjukdom och sådan sjukdoms spridning undergå ympning med skyddskoppor (vaccination eller revaccination). Barn skall undergå sådan ympning senast under det kalenderår, då det fyller sex år (2 §). Under vissa omständigheter kan dock med ympningspliktens fullgörande få anstå till en senare tidpunkt. Är barnet boende å ort, för vilken ympningsmöten skola hållas, och äger sådant möte ej rum under det år, då barnet fyller sex år (i regel hållas ympningsmöten allenast vartannat år), må sålunda med ympningen anstå till nästföljande år. Jämväl för det fall att förordnande om tillfällig suspendering av ympningsplikt meddelas — varom mera i det följande — inträder en viss förskjutning framåt av tiden för ympningspliktens fullgörande.

Utöver och oberoende av denna allmänna ympningsplikt beträffande barn föreligger enligt 3 § skyldighet att undergå ympning (revaccinering) jämväl i vissa andra fall. Omedelbart på grund av lagens stadgande gäller detta beträffande 1) dem, som börja fullgöra tjänstgöring på grund av fast anställning bland manskapet vid hären eller marinen [3 § a)]; 2) värnpliktiga, som börja första tjänstgöring under fredstid för sin utbildning [3 § b)]; samt 3) den, som intages å tvångsarbetsanstalt [3 § e)]. Härutöver äger emellertid

dels Konungen att i den omfattning, som prövas nödvändig, påbjuda ympningsplikt för värnpliktiga, som inkallas till tjänstgöring för rikets försvar [3 § c)]; dels ock vederbörande hälsovårdsmyndighet att förordna om ympning av utlänningar, som inkomma i riket för att söka arbetsanställning, därest myndigheten finner anledning befara, att smittkoppsjukdom genom dem kan införas i riket [3 § d)].

Enligt 6 § är vidare revaccinering föreskriven såsom villkor för vinnande av anställning i vissa yrken, där behovet av skydd mot smittkoppor är särskilt framträdande. Sålunda må icke någon, för såvitt han ej förut haft smittkoppor, inskrivas å sjömanshus, vinna anställning vid tullverket eller vid den allmänna sjukvården eller vid hälsopolis, efter avlagd medicine kandidatexamen börja tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt eller antagas till elev vid undervisningsanstalt för barnmorskor eller vid sjuksköterskekurs utan att hava i riket undergått vederbörlig skyddskoppympning tre gånger eller någon gång efter början av de närmast föregående fem kalenderåren.

Vid inträffad eller hotande smittkoppepidemi må slutligen ympningsplikt påbjudas i den omfattning, som finnes erforderlig. Beslut i sådant avseende meddelas av länsstyrelsen efter framställning av vederbörande tjänsteläkare eller hälsovårdsmyndighet, dock att i fråga om truppförband eller del därav eller flottans station eller flottavdelning beslut meddelas av vederbörande chef (4 §).

Emellertid upptagas i lagen vissa undantag i fråga om den föreskrivna ympningsskyldigheten. För den, som förut haft smittkoppor eller vilken undergått vederbörlig skyddskoppympning här i riket tre gånger eller någon gång efter början av de senast förflutna fem kalenderåren, föreligger sålunda icke i något fall ympningsplikt (5 § 1 mom.).

Härutöver föreligga enligt lagen möjligheter dels till individuellt undantagande från ympning antingen för viss bestämd tid eller över huvud, dels ock till tillfällig men mera generellt gällande suspendering av ympningsplikten.

Vad beträffar det individuella undantagandet från ympning, så kan detta i första hand grundas å medicinska skäl. I detta avseende föreskrives (5 § 2 mom.), att från skyddskoppympning skall undantagas den, som vederbörande ympare finner till följd av sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen eller beträffande vilken i sådant hänseende företes intyg av tjänsteläkare. Föreligger enligt ymparens mening på grund av sjukdom eller sjukdomsanlag hos någon i den ympningspliktiges omgivning anledning antaga, att hälsofara för den ympningspliktige eller annan skulle uppstå genom ympningen, må vidare undantagande från ympning medgivas. Undantagande från ympning i nu berörda fall medgives i allmänhet av vederbörande ympare; dock skall beträffande två kategorier ympningspliktiga medgivandet utgå från annat håll, nämligen i fråga om militärpersoner från vederbörande chef och i fråga om personer, intagna å tvångsarbetsanstalt, från anstaltens direktör. Undantagandet skall avse viss bestämd tid, högst tre år i sänder. Önskas efter det första medgivandet förlängt undantagande, skall ny undersökning företagas av vederbörande ympare eller nytt

tjänsteläkarintyg företes. Har ympningspliktigt barn under en tid av minst tre år varit undantaget från ympning på den grund att det befaras erhålla men av ympningen och föreligger fortfarande anledning antaga, att sådant men skall följa, äger medicinalstyrelsen, efter framställning av barnets föräldrar, förmyndare eller annan, som det åligger hava vård om barnet, för framtiden undantaga detta från den obligatoriska barnympningen.

Undantagande från ympning kan ock ske av andra än medicinska skäl. Gällande lag innehåller nämligen i 5 § 3 mom. en s. k. samvetsklausul. Enligt denna kan barn undantagas från ympning enligt 2 §, därest den, som är ansvarig för barnets befordran till ympning, säger sig hysa farhåga för att ympningen skall för barnet medföra ohälsa, som ej är blott tillfällig, samt det tillika med hänsyn till av sökanden förebragta omständigheter måste antagas, att sådan farhåga har sin grund i personlig erfarenhet om något fall av dylik ohälsa, som han haft skäligen anledning anse hava inträffat i samband med ympning av barn. Önskas undantagande å nu angivna grund, skall därom göras skriftlig ansökning hos medicinalstyrelsen. Innan ansökning göres, åligger det sökanden att personligen inställa sig i Stockholm inför överståthållarämbetet, i annan stad inför magistraten och på landet hos landsfiskalen i orten samt förebringa utredning angående skälen för sina betänkligheter mot ympningen. Över vad som förekommit vid sökandens inställelse skall föras protokoll, och utdrag av detta protokoll skall fogas vid ansökningen. Finner medicinalstyrelsen vid prövning av ansökning, som rätteligen skett, sådana skäl icke vara förebragta, att undantagande från ympning må meddelas, har styrelsen att underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Möjlighet att tillfälligt men mera generellt suspendera eljest bestående ympningsplikt infördes genom ett år 1930 beslutat tillägg till lagstiftningen (5 § 4 mom.). Tillägget var i första hand föranlett av de erfarenheter, som under de närmast föregående åren gjorts rörande en viss komplikation till skyddskoppymningen, den s. k. postvaccinala encefaliten. För att i görligaste mån förekomma denna komplikations uppträdande ansågs det bland annat vara erforderligt, att möjlighet bereddes till inställande av den offentliga skyddskoppymningen i den utsträckning, som i särskilda fall kunde prövas nödvändigt ur hälsovårdssynpunkt. Enligt tilläggsstadgandet äger Konungen att vid inträffad eller hotande epidemi av annan sjukdom än smittkoppor eller då så eljest prövas nödvändigt ur hälsovårdssynpunkt förordna, att ympningsplikt enligt 2 § — som avser den allmänna barnympningen — skall under viss bestämd tid icke vara gällande beträffande landet i dess helhet eller viss del därav samt att revaccinationsplikt för militärpersoner och dem som intagas å tvångsarbetsanstalt skall föreligga allenast i den omfattning Konungen bestämmer. Det är att märka, att sådant förordnande allenast medför ett framskjutande av tiden för ympningspliktens fullgörande. Sedan förordnandet upphört att gälla, inträder åter skyldighet för dem, som i följd av detsamma icke ympats, att undergå ympning.

Skyddskoppymning får verkställas endast av legitimerad läkare, dock att ympning, som påbjudes vid inträffad eller hotande epidemi, må, därest möj-

lighet eljest saknas att på ett tillfredsställande sätt ordna densamma, verkställas av medicine kandidat, som genomgått kurs i ympning (7 §). Envar civil tjänsteläkare — med undantag av förste provinsialläkare — är pliktig att vara ympare inom sitt tjänstgöringsdistrikt eller huvudsakliga verksamhetsområde. Medicinalstyrelsen kan dock medgiva befrielse från denna skyldighet och skall i så fall förordna annan ympare för distriktet eller området eller del därav (8 §).

I stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare åligger det hälsovårdsnämnden att på lämpligaste sätt ordna offentlig ympning. Å den egentliga landsbygden skall ympning, i den omfattning, som befinnes möjlig, företagas å ympnings- och besiktningmöten. Dylika möten skola i regel hållas vartannat år och ympning, som företages vid dem, är kostnadsfri (12 § och 13 § 1 mom.). Skyddskoppympning skall verkställas med animalt ympämne; skulle i fråga om ympning, som påbjudes vid epidemi, animal vaccin i tillräcklig mängd icke stå till buds, äger dock medicinalstyrelsen tillåta, att ympning med humaniserat ympämne (från arm till arm) må, under iakttagande av erforderliga försiktighetsmått, äga rum (9 §). Efter verkställd ympning skall den ympade besiktigas. Slår ympningen ej an, skall den upprepas senast inom ett år därefter. Uppnås ej heller då positivt resultat, anses vederbörlig ympning ändock hava ägt rum (11 §). Anmälan om verkställd ympning å förut ej ympad person skall inom viss tid över-sändas till vederbörande pastorsämbete (15 §).

Kontrollen med avseende å ympningsplikts fullgörande, såvitt angår barn, är förlagd till inträdet i skolorna. I allmän eller enskild skola eller läro- eller uppfostringsanstalt må icke till undervisning eller vård mottagas lärjunge, som icke undergått skyddskoppympning eller är därifrån undantagen (16 §). Brytes häremot, straffes ledamot av styrelse för skolan eller anstalten eller, om styrelse ej finnes, vederbörande föreståndare med böter å 5—50 kronor (22 §). Angivna förbud gäller givetvis icke i det fall, att tillfällig suspendering av ympningsplikten påbjudits för orten och det har icke heller avseende å folkskolor eller vissa andra skolor, beträffande vilka intagningsplikt föreligger. Här utövas emellertid kontroll på annat sätt (16 §). Det åligger vederbörande pastorsämbete att i den förteckning över skolpliktiga barn, som ämbetet har att varje år uppgöra, införa anteckning, huruvida barn ympats. Med ledning av denna förteckning skall skolrådet (folkskolestyrelsen) sist inom en månad efter det barnen intagits i skolan anmana föräldrar till eller vårdare av barn, vilka ej ympats, att ombesörja, att ympning sker inom en månad från anmaningen. Därefter skall skolrådet snarast möjligt till hälsovårdsnämnden överlämna en förteckning å dels i skolan intagna barn, vilka trots anmaning icke undergått ympning, och dels sådana skolpliktiga, icke ympade barn, vilka ej intagits i skolan. Hälsovårdsnämnden har sedermera att övervaka, att ifrågavarande barn befordras till ympning. — Beträffande inom kommunen bosatta barn äger hälsovårdsnämnden att medelst föreläggande av viten, vilka dock ej tillhoppa må överstiga 20 kronor, tillhålla föräldrar eller andra, som äro ansvariga för

barnets befordran till ympning, att fullgöra sin skyldighet. Leder ej detta till någon påföljd, kan hälsovårdsnämnden anmäla förhållandet till länsstyrelsen, som äger att utsätta höjda viten (21 §). I fråga om barn, som vistas utom kommunen, äger hälsovårdsnämnden göra anmälan om förhållandet till motsvarande myndighet å vistelseorten. Av hälsovårdsnämnd eller länsstyrelse ålagda viten, varom nyss nämnts, må i händelse av bristande tillgång till deras gäldande ej förvandlas (26 §). Slutligen innehåller lagen ytterligare vissa straffbestämmelser — bland annat bötesansvar för ympningspliktig, som i 3 § a), b) eller d) omförmäles, vilken underlåter att fullgöra sin ympningsplikt — föreskrift att förseelse mot lagen hör under allmänt åtal m. m.

Utredning rörande ändring av gällande lag om skyddskoppympling. 1932 års utredning.

1930 års riksdag hemställde (i skrivelse nr 317), att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning, huruvida och i vilken mån utan äventyrande av folkhälsan undantag från ympning enligt 2 § och 3 § a) och b) i 1916 års lag skulle kunna medgivas i större utsträckning än för det dåvarande vore fallet, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. I anledning härav tillkallades inom socialdepartementet särskilda sakkunniga, vilka den 8 november 1932 avlämnade betänkande angående skyddskoppymplingen (statens off. utredn. 1932: 37). De i betänkandet förordade ändringarna inneburo, bland annat, att ympning av barn skulle äga rum senast under det kalenderår, då barnet fyllde två år (2 § första stycket), varjämte vissa lättnader medgaves beträffande barns undantagande från ympning av medicinska skäl (5 § 2 mom.); att samvetsklausulen (5 § 3 mom.) skulle utbytas mot ett stadgande, enligt vilket, om barn varit under tre år på medicinska indikationer undantaget från ympning, medicinalstyrelsen ägde för framtiden undantaga barnet därifrån samt medicinalstyrelsen även eljest ägde medgiva sådant undantagande, därest särskilda omständigheter gäve anledning därtill; samt att förbudet i 16 § mot ovaccinerade barns inträde i vissa skolor och uppfostringsanstalter skulle upphävas.

Yttranden över betänkandet avgåvos av åtskilliga myndigheter och korporationer. Vad angick den obligatoriska skyddskoppymplingen av barn tillstyrkte det övervägande antalet länsstyrelser, förste provinsialläkare och förste stadsläkare obetingat ett bibehållande därav. I flertalet övriga yttranden från sådana myndigheter lämnades de sakkunnigas förslag därutinnan utan erinran. Från några av dem gjordes emellertid gällande, att tvånget till barnvaccination vore eller i vart fall vid genomförande av de sakkunnigas förslag skulle bliva så illusoriskt, att man kunde ifrågasätta, huruvida ej en av det allmänna gynnad frivillig vaccination vore att föredraga. I flera av yttrandena framställdes krav på förnyad, allsidig utredning angående tvångsvaccinering av barn.

Vaccinationsutredningen.

Utredningens tillsättande.

Den 23 februari 1934 begärde dåvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att inom departementet biträda med behandling av frågan om den nuvarande obligatoriska barnvaccinationens bibehållande. Departementschefen erinrade därvid till statsrådsprotokollet om att den fråga, som i 1930 års riksdagsskrivelse skjutits i förgrunden, avsåge utvidgning av samvetsklausulen. Rörande denna bestämmelses vara eller icke vara liksom rörande vissa i 1932 års betänkande föreslagna modifikationer i densamma hade meningarna visat sig allttjämt gå vitt isär. Härom anförde departementschefen vidare:

Karolinska institutets lärarkollegium framhåller, att det hade varit önskvärt, att de sakkunniga i 1932 års betänkande fullständigare och mera avgörande utrett frågan om vilka följder en starkt vidgad samvetsklausul, eventuellt full valfrihet beträffande barnympningen, kunde förväntas medföra. Enär ett dylikt vidgande av samvetsklausulen skulle vara i det närmaste liktydigt med ympningstvängets upphävande och frågan därom icke ingått i de sakkunnigas uppdrag, hade de sakkunniga ansett en dylik utvidgning av samvetsklausulen jämväl ligga utom ramen för vad det ålegat dem att undersöka. Helt hade de sakkunniga dock icke kunnat förbigå denna fråga, varvid de dock, huvudsakligen på grund av vaccinationens obestridliga överlägsenhet över andra åtgärder till individuellt skydd mot koppsmitta, ansett sig böra förorda tvångsvaccineringens bibehållande. Lärarkollegiet funne emellertid, att en under senare år i vårt och andra länder uppträdande följd-sjukdom till vaccineringen, nämligen den postvaccinala encefaliten, vore en så allvarlig företeelse, att frågan om samvetsklausulens lydelse knappast kunde objektivt behandlas, förrän en ny allsidig utredning angående tvångsvaccineringens betydelse kommit till stånd. Det vore icke uteslutet, att det relativa skydd, som den nuvarande tvångsvaccineringen medförde, skulle kunna ersättas med andra åtgärder, framför allt isolering och en på vederhäftig upplysning om vaccinationens fördelar och risker grundad frivillig vaccination. Erfarenheter från utlandet kunde säkerligen icke utan vidare överflyttas på vårt land, som genom sitt geografiska läge, sin glesa bebyggelse, sin fasta sjukvårdsorganisation och sin väldisciplinerade befolkning intoge en särställning. Innan denna fråga blivit på ett allsidigare sätt belyst, än som skett i sakkunnigbetänkandet, ansåge sig lärarkollegiet icke kunna intaga en slutlig ställning till det framlagda förslaget.

Medicinalstyrelsen hänvisar till av de sakkunniga förebragt utredning om att ympningsfrekvensen i somliga trakter av landet vore skäligen låg och avsevärt avveke från vissa andra delar av landet samt anför, att detta till stor del finge hänföras till brister i kontrollen över skyddskoppymypningen. Att denna kontroll flerstädes inom landet lämnade mycket övrigt att önska, hade av styrelsen redan tidigare framhållits. Dessa missförhållanden vore enligt styrelsens mening synnerligen betänkliga. Det olagliga undantagandet från ympning, som således på sina håll vore vanligt, innebure, att ympskyddet inom vissa orter genom det år från år växande antalet ovaccinerade barn i så hög grad minskades, att i händelse av utbrott av smittkoppor överhängande fara föreläge för utbredd epidemi av sjukdomen, i första hand bland de ovaccinerade barnen å den ifrågavarande orten men även bland äldre personer, vilkas vaccination låge längre tillbaka i tiden. Styrelsen funne det därför ofrånkomligt, att nu berörda missförhållanden gjordes till

föremål för en grundlig undersökning i fråga om sin omfattning, orsaker och verkningar. Vad angår frågan om skyddskoppypningens bibehållande säger sig styrelsen för egen del icke hysa någon som helst tvekan i fråga om det nödvändiga i tvångsvaccineringsens bibehållande. Särskilt med hänsyn till vad karolinska institutets lärarkollegium anfört, har styrelsen emellertid ansett, att styrelsen icke borde motsätta sig, att en utredning komme till stånd av frågan, huruvida det skydd, som den nuvarande skyddskoppypningen medförde, skulle kunna ersättas genom andra åtgärder. Utredningen borde verkställas genom medicinskt sakkunniga, representerande olika uppfattningar i fråga om skyddskoppypningens betydelse.

På grund av vad sålunda framhållits i auktoritativa uttalanden från teoretiskt och praktiskt sakkunnighåll synes frågan, huruvida den obligatoriska barnvaccinationen bör bibehållas eller eventuellt ersättas med andra åtgärder, påkalla en mera ingående undersökning. Med hänsyn härtill torde någon ändring av principiell innebörd i nuvarande lagregler icke böra företagas och alltså icke heller det föreliggande sakkunnigförslaget i dess principiella delar för närvarande föranleda någon åtgärd. Skulle den nu förordade undersökningen leda till det resultatet, att barnvaccinationen icke längre anses ha den betydelse att den bör bibehållas, saknas uppenbarligen anledning att överväga ändring i samvetsklausulens avfattning. Därest den obligatoriska barnvaccinationen finnes böra bestå, torde såväl frågan om en vidgad samvetsklausul som övriga med en obligatorisk barnvaccination sammanhängande spörsmål böra undergå förnyad noggrann prövning. Därvid torde frågan om lagstiftningens efterlevnad och de kontrollåtgärder, som kunna anses behöfliga för att trygga en sådan efterlevnad, särskilt uppmärksammas.

Sedan det begärda bemyndigandet lämnats, tillkallades den 26 februari 1934 fem sakkunniga,¹ vilka antogo benämningen »Vaccinationsutredningen».

Vaccinationsutredningens lagförslag.

Utredningen har till fullföljande av sitt uppdrag den 28 augusti 1937 avgivit betänkande med förslag till lag om skyddskoppypning m. m. (statens off. utredn. 1937: 28).

Å sid. 150—163 i betänkandet har lämnats en historisk översikt över smittkoppepidemier i Sverige samt svensk lagstiftning och i vårt land företagna praktiska åtgärder mot smittkoppor. Därefter hava statistiska uppgifter återgivits å sid. 164—194. Vidare har å sid. 195—245 redogörelse lämnats för vaccinationsutredningens rundfrågor hos hälsovårdsnämnder, tjänsteläkare och länsstyrelser. Till nämnda översikt, uppgifter och redogörelse anhåller jag att få hänvisa.

En översikt över ympningslagstiftning och ympningsfrekvens i främmande länder har intagits å sid. 246—278 i betänkandet, vartill jag jämväl anhåller att få hänvisa. Därvid torde särskilt böra uppmärksammas de upplysningar, som lämnats beträffande Finland, England och Nederländerna.

¹ Till sakkunniga utsågos landshövdingen K. E. Tiseliuss, tillika ordförande, förste provinsialläkaren G. A. L. Halldén, dåvarande professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet I. F. son Holmgren, föreståndaren för statens bakteriologiska laboratorium professorn C. A. Kling samt ledamoten av riksdagens andra kammare redaktören O. E. Olovson.

Inom vaccinationsutredningen hava meningarna i huvudfrågan — principiell obligatorisk barnvaccinering eller icke — varit delade. Majoriteten (herrar Tiseliuss, Holmgren och Olovsson) har framlagt ett förslag till lag om skyddskoppypmpning — vilket torde få såsom bilaga (*Bilaga C*) fogas vid statsrådsprotokollet i förevarande ärende — innehållande i huvudsak följande avvikelser från 1916 års lag:

Barnvaccinationen göres frivillig. Den bör emellertid på allt sätt underlättas och uppmuntras. Sålunda gives i 1 § anvisningen, att barn till förekommande av smittkoppsjukdom och dess spridning bör ympas med smittkoppvaccin, helst innan det fyllt två år, varjämte paragrafen innehåller åläggande för hälsovårdsnämnder och tjänsteläkare att verka för ympningens genomförande i största möjliga utsträckning. Vidare skall enligt 7 § vaccinering verkställas å ovaccinerade skolbarn, om icke den, som har vårdnaden om barnet, meddelar förbud däremot.

Övrig i gällande lag föreskriven tvångsvaccination bibehålles i huvudsak oförändrad. Dock tillägges i 5 § — oberoende av inträffad eller hotande smittkoppepidemi — ympningsskyldighet för den, som kan antagas hava kommit i beröring med viss koppsmittad, och för den, som kommit eller av särskild anledning kan väntas komma i beröring med någon, som enligt vad sålunda stadgats är ympningspliktig.

Enligt 20 § äger vid vaccinationsvägran av ympningspliktig militär vederbörande truppförbandschef föranstalta om ympning och vid tredska av annan vederbörande tjänsteläkare hos polismyndigheten påkalla erforderlig handräckning.

17 § föreskriver, att ersättning skall utgå till ymparen jämväl för undersökning av person i och för dennes ympande, även om ympning av medicinska skäl icke verkställts, och 18 § stadgar rätt till ersättning i vissa fall för sjukdom eller skada, som uppkommit till följd av ympningen.

Den i 16 § 3 mom. gällande vaccinationslag föreskrivna kontrollen från skolmyndighets sida öfver barnympningspliktens fullgörande ersättes med bestämelse i 11 § andra punkten, att hälsovårdsnämnden skall tillställa den, som har vårdnaden av barn, vilket under nästföregående kalenderår fyllt två år men icke undergått verksam ympning, uppmaning att låta ympa barnet jämte uppgift om tid och plats för offentlig ympning.

I samband med förslaget till lag om skyddskoppypmpning har majoriteten även upprättat förslag till lag om upphävande av 128 § strafflagen för krigsmakten. Detta förslag torde jämväl få fogas såsom bilaga (*Bilaga D*) till detta protokoll.

Två av utredningens ledamöter (herrar Kling och Halldén), som förklarar sig icke kunna biträda majoritetens förslag, hava avgivit särskilt yttrande, innefattande ett av dem utarbetat förslag till lag om skyddskoppypmpning jämte motivering för detsamma. Sistnämnda förslag, vilket ävenledes torde få såsom bilaga (*Bilaga E*) fogas till detta protokoll, innehåller icke så stora avvikelser från gällande lag som majoritetsförslaget.

Den obligatoriska barnympningen bibehålles i princip, ehuru den tillbakaflyttas till senast det kalenderår, då barnet fyller två år. Den s. k. samvetsklausulen är utformad på så sätt, att, därest någon, som är ansvarig för barns befordran till ympning, i ansökan till medicinalstyrelsen om barnets fritagande från sådan säger sig hysa farhågor för att ymp-

ningen skall för barnet medföra ohälsa, som ej blott är tillfällig, medicinalstyrelsen skall införskaffa utredning i ärendet, samt, om skäl föreligga för antagandet, att ympningen kan medföra ej blott tillfällig ohälsa, fritaga barnet från ympning.

Kontrollen över barnympningen föreslås skärpt dels såtillvida, att skolmyndigheterna avkopplas från denna för deras verksamhet i övrigt tämligen främmande uppgift, vilken lämnas åt hälsovårdsnämnderna, dels ock därigenom, att sagda kontroll förläggas till två tidpunkter i barnets liv, nämligen dels till kalenderåret efter det, då barnet fyllt två år, och dels till barnets inträde i skolåldern. Till stöd för hälsovårdsnämnderna i deras arbete föreslås, att de skola äga rätt att göra sig hörsammade genom föreläggande av viten.

Som tvångsmedel för lagens efterlevnad upptager reservanternas förslag böter och viten, vilka emellertid i full utsträckning skola kunna förvandlas vid bristande tillgång till deras gäldande.

Reservanterna föreslå samma bestämmelser som majoriteten angående ersättning till ympare samt för sjukdom eller skada till följd av ympning.

Yttranden över de sakkunnigas betänkande.

Över vaccinationsutredningens betänkande hava utlåtanden avgivits av kanslern för rikets universitet, som bifogat yttranden av medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska medikokirurgiska institutets lärarkollegium, skolöverstyrelsen, arméförvaltningen, som bifogat yttranden av chefen för armén samt ett antal underlydande myndigheter och tjänsteläkare, marin- och flygförvaltningarna, medicinalstyrelsen, som vid sitt utlåtande fogat yttranden av Sveriges läkarförbund, svenska läkaresällskapet, svenska stadsläkarföreningen och svenska provinsialläkarföreningen, överståthållarämbetet och länsstyrelserna i länen. Yttrande av förste stadsläkaren i Stockholm har bilagts överståthållarämbetets utlåtande. Vid respektive länsstyrelser utlåtanden hava fogats yttranden av förste provinsialläkarna ävensom förste stadsläkarna i Göteborg, Malmö och Norrköping samt Jämtlands läns läkarförening. Yttrande över betänkandet har vidare avgivits av förbundet folkhälsans vänner. Slutligen hava, såvitt angår 18 § i majoritetsförslaget till lag om skyddskoppympning, utlåtanden avgivits av riks försäkringsanstalten, försäkringsrådet, pensionsstyrelsen och statskontoret.

I förevarande sammanhang må omnämnas, att framställningar om upphävande av vaccinationstvånget inkommit från antivaccinationsföreningar i Knäred, Markaryd, Falun, Bjursås och Leksand.

Med ledning av de inkomna yttrandena hava de sakkunnigas förslag blivit föremål för överarbetning inom socialdepartementet. Förslag hava upprättats till förordning om skyddskoppympning samt till lag om upphävande av 128 § strafflagen för krigsmakten. Jag övergår nu till en redogörelse för departementsförslagen och i samband därmed för innehållet i avgivna yttranden.

Departementsförslaget till förordning om skyddskopp- ympning.

Allmän motivering.

Det dominerande principspörsmålet vid förevarande lagstiftningsarbete är, huruvida den obligatoriska barnvaccinationen bör bibehållas eller icke. I det närmast följande vill jag beröra vad i sakkunnigbetänkandet och yttranden däröver ur medicinsk synpunkt anförts i frågan.

Vaccinationens skyddsverkan mot smittkoppor.

Vaccinationsutredningen.

Utredningens *majoritet* har till en början konstaterat, att det inom den medicinska vetenskapen rådde en praktiskt taget enhällig mening om att en med framgång utförd vaccination lämnade ett till en början starkt, småningom avtagande skydd mot smittkoppor. Hur stark den genom vaccinationen åstadkomna oemottagligheten, immuniteten, vore, kunde icke på förhand beträffande en särskild vaccinerad person med säkerhet bedömas, emedan växlingarna i detta avseende vore utomordentligt stora. Detta sammanhänge dels med rent personliga, ärvda eller förvärvade egenskaper, dels med beskaffenheten hos den använda vaccinen och ympningstekniken, dels och framför allt med mängden av och smittokraften hos det koppsmittämne, som vederbörande vid sin beröring med en koppsjuk fått in i sin kropp.

Efter en redogörelse (sid. 10—15 i betänkandet) för de vanligaste metoderna att bestämma immunitetens varaktighet har majoriteten sammanfattat huvudpunkterna av vår kunskap om vaccinationsskyddet sålunda:

Vaccinationen lämnar med ganska få undantag ett effektivt skydd mot smittkoppor i 10—15 år. Även därefter äro ganska talrika individer kortare eller längre tid mer eller mindre starkt skyddade. Om skyddet ej är tillräckligt för att hindra, att den vaccinerade vid kontakt med en koppsjuk angripes av sjukdomen, får han densamma i en form, som under i övrigt lika omständigheter är i samma mån lindrigare som den kvarstående immunitetsresten är större.

Utredningens *minoritet* däremot har ansett, att de resultat, som erhållits vid undersökningar enligt olika metoder (sid. 97—102), berättigade till uttalandet, att en befolkning, som genomgått framgångsrik vaccination i barn-
domen, vore till omkring två tredjedelar skyddad mot insjuknande i klinisk form av smittkoppor och att betydligt större del vore skyddad mot dödsfall i denna sjukdom.

Yttranden.

Medicinalstyrelsen anför, att resultatet av den åren 1936—37 genomförda massvaccinationen i Ryssland (från något tiotusental smittkoppsfall under ett-
vart av de närmast föregående åren sönk antalet fall till mindre än 500 år

1936 och till intet enda fall under första kvartalet år 1937) vore ett exempel till alla andra på vaccinationens goda effekt mot smittkoppor. *Karolinska institutets lärarkollegium*¹ anser, att under de sista åren företagna undersökningar bestyrkte, att skyddet mot smittkoppor av en vaccination i barnåldern vore väsentligt långvarigare än man förut räknat med. En minoritet¹ inom kollegiet ställer sig emellertid tvivlande till utredningsminoritetens uppgift, att en primovaccination i barndomen skulle giva livslång immunitet mot smittkoppor för två tredjedelar av befolkningen. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* uttalar såsom sannolikt, att vaccinationen hade viss betydelse såsom skydd mot smittkoppor men att detta skydd icke bestode någon längre tid. *Förbundet folkhälsans vänner* slutligen förklarar, att skyddskoppypningen visat sig vara ett långt ifrån säkert skyddsmedel mot smittkoppor.

Vaccinationens risker.

Vaccinationsutredningen.

Utredningens majoritet har, under åberopande av innehållet i den vid betänkandet fogade bilagan E (sid. 372—381), påpekat, att vissa, ehuru utomordentligt små risker åtföljde vaccinationen. Den enda komplikationen av egentlig betydelse vore den s. k. postvaccinala encefaliten, en akut inflammation i centrala nervsystemet.

Med hänvisning till den framställning om postvaccinala encefalitens uppträdande i Sverige, som återfinnes i bilagan G (sid. 430—447), har majoriteten konstaterat, att i Sverige under perioden 1924—1936 inträffat 54 fall av encefalit efter vaccination och att under samma tid utförts över 1½ miljon vaccinationer. Detta betyder ett encefalitfall på över 29,000 vaccinationer. Encefalitrisk i samband med vaccination hade sålunda hittills i vårt land visat sig försvinnande liten. Emellertid måste man också taga hänsyn till att encefaliten för den som drabbades därav, vore en mycket allvarlig sjukdom. Av de 54 insjuknade hade 10 dött. Under samma tid hade i Sverige inträffat 11 fall av smittkoppor, av vilka ett med dödlig utgång. Härav syntes, att under den period, då encefalitfallen uppträtt, flera personer fått encefalit efter vaccination och dött därav, än smittkoppor respektive dött därav. Naturligtvis vore det en tillfällighet, att just denna period givit ett för vaccinationsrisken så oförmånligt utslag, och naturligtvis kunde sägas, att utan barnvaccinationen hade vi haft fler dödsfall i koppor, men överväganden av nyss antydd art hade nog haft stor psykologisk betydelse under senare år och ökat motviljan mot vaccinationen.

Angående storleken av faran för encefalitkomplikation i olika åldrar har utredningsmajoriteten åberopat en undersökning (sid. 62), till vilken jag anhåller att få hänvisa. Undersökningen synes giva till resultat, att encefalitfallen i förhållande till vaccinationerna varit något talrikare bland barn

¹ När här och i det följande talas om karolinska Institutets lärarkollegium avses en majoritet inom kollegiet, nämligen professorerna Berven, Strandberg, Lichtenstein, Naeslund, Giertz, Hammarsten, Wigert, Key, Häggqvist, Olow och Henschen. Minoriteten inom kollegiet utgöres av professorerna Olivecrona, Antoni, Liljestränd, Bergstrand, Ahlström och G. Holmgren.

under tre år än över denna ålder. Emellertid har majoriteten framhållit, att det på grund av det ringa antal fall av denna komplikation, som inträffat i Sverige, icke vore möjligt att draga ens något så när bestämda slutsatser.

Utredningsminoriteten har ägnat den postvaccinala encefaliten ingående behandling (sid. 113—121) och därvid funnit sannolikt, att vi såväl här i Sverige som i andra länder, från vilka encefalitstatistik föreläge, befunne oss i den lyckliga situationen, att vi kunde betrakta det postvaccinala encefalitfenomenet som en passager företeelse. Ännu vore vi dock icke hos oss helt fria från den postvaccinala encefaliten, och i betraktande av att man i vårt närmaste grannland Norge hade att räkna med densamma såsom en allvarlig komplikation till skyddskoppymningen, måste vi vid vårt hygieniska handlande och vid utformandet av vårt vaccinationsförfarande alltjämt inrätta oss därefter.

Minoriteten har kritiserat den av majoriteten åberopade undersökningen om risken för postvaccinal encefalit i olika åldrar och den slutsats, som dragits därav, samt förklarat, att de svenska observationerna angående denna komplikation — liksom de holländska, vilka grundade sig på ett betydligt större material — vore av det slag, att de utgjorde ett skäl för tillrådandet av en tidig vaccination (under de två första levnadsåren).

Yttranden.

Medicinalstyrelsen uttalar, att den medicinska sakkunskapen syntes enig om, att det stora flertalet barn snabbt återhämtade sig efter vaccinationsfebern utan kvarstående men. Även om riskerna av en ympning genom bestämmelserna i 5 § 2 och 4 mom. gällande lag icke kunnat helt och hållet avlägsnas, hade de dock nedbringats till en synnerligen ringa storleksordning. Den postvaccinala encefaliten vore dock alltjämt en faktor att räkna med i vårt land. Styrelsen biträder utredningsminoritetens uppfattning, att risken för denna komplikation vore minst under de två första levnadsåren. Även *karolinska institutets lärarkollegium* anser, att utredningsminoriteten hade goda grunder för sin åsikt, att en förskjutning till högre ålder av primovaccinationen skulle öka encefalitriskerna. Enahanda uttalande göres av *svenska läkaresällskapet*. — *Förste provinsialläkaren i Kronobergs län* finner det sannolikt, att den postvaccinala encefaliten helt skulle kunna elimineras, om vaccinationerna utfördes under barnens två första levnadsår. — *Förste stadsläkaren i Göteborg* förklarar, att risken för ympskador vore i stort sett obefintlig när ympningen skedde utan den brådska och bristande omsyn, som vid en massvaccination icke kunde undvikas. — *Länsstyrelsen* och *förste provinsialläkaren i Jämtlands län* samt *förste provinsialläkaren i Västmanlands län* uttala, att den ringa encefalitriskerna måste anses vida mindre vägran- de än faran av en smittkoppepidemi.

Förbundet folkhälsans vänner förklarar sig vilja erinra om att även andra direkta följsjukdomar till vaccinationen än encefalit uppträtt, såsom svåra

varbildningar, tuberkulos, barnförflamning, stelkramp, ros, lungsjukdomar, svår allmän klenhet och nervositet.

I detta sammanhang må omnämnas, att vid årsskiftet 1937—38 dåvarande chefen för socialdepartementet gjorde en förfrågan hos professorerna i allmän patologi och patologisk anatomi vid rikets tre medicinska fakulteter samt hos professorn i allmän hälsovårdslära vid karolinska institutet, huruvida en eventuellt till 20-årsåldern uppskjuten primovaccination kunde tänkas medföra större risk för encefalit än en primovaccination i barnåldern. Det visade sig, att något bestämt svar på denna fråga icke kunde givas. Dock syntes sannolikt, att primovaccination av vuxna i varje fall icke innebure större encefalitrisk än sådan vaccination av barn.

Vaccinationens och övriga skyddsåtgärders roll vid bekämpandet av smittkoppor.

Vaccinationsutredningen.

Utredningens *majoritet* har till en början fastslagit, att det för avvärjandet av en i ett land utbruten smittkoppepidemi otvivelaktigt vore till betydande fördel, om landets befolkning vore allmänt vaccinerad.

Majoriteten har därefter (sid. 20 och 21) berört den nu föreliggande faran för import av smittkoppor till vårt land. Gentemot den från vissa håll anförda ökade risk i detta avseende, som de tätare och allt snabbare kommunikationerna mellan Sverige och andra länder medförde, har majoriteten framhållit, att kommunikationerna sedan många år varit så snabba, att resande kunnat komma till Sverige från länder, där smittkoppsjukdomen ständigt eller ofta funnes, på kortare tid än 10—14 dagar, som vore koppornas inkubations-tid. Trots detta hade någon ökning av smittkoppimporten till vårt land icke förmärkts. Detta finge sin förklaring främst därav, att samtidigt med kommunikationernas utveckling energiska åtgärder vidtagits för vaccinationens utbredning i de länder, där smittkoppor tidigare förekommit i större omfattning. Ur vår synpunkt gällde detta särskilt Ryssland, varifrån sedan gammalt den största faran för smittkoppor hotat oss. Majoriteten har i detta sammanhang förklarat sig anse, att varken hittills vunnen erfarenhet eller på fakta grundade farhågor för hädanefter ökad smittkoppfara kunde åberopas som skäl för en från medicinskt håll föreslagen skärpning av vaccinationsplikten, varigenom en eller flera revaccinationer utöver vaccinationen i barn- domen skulle föreskrivas.

Majoriteten har vidare (sid. 22 och 23) framhållit, att man — oberoende av eventuellt förefintliga lagbestämmelser om revaccination — vid inträffat smittkoppsfall måste förfara på samma sätt som hittills, nämligen i första hand vaccinera dem, som varit i beröring med den sjuke, de s. k. kontakterna. Risker för att de koppsmittade redan innan sjukdomen utbrutit sprede smitta till andra kunde vidare nödvändiggöra vaccination av kontakternas kontakter. Då det många gånger vore oklart, vilka som varit utsatta för smitta, kunde det slutligen för säkerhets skull bliva lämpligt att anordna

massvaccination. Vaccinationen måste under alla förhållanden kombineras med isolering av smittkällorna. Som vid andra epidemiska sjukdomar vore isoleringen även vid smittkoppepidemier utomordentligt betydelsefull. Om isoleringen kunde utföras tillräckligt snabbt efter ett smittkoppsfall, minskades sålunda risken för en smittkoppepidemi till ett minimum.

Förutsättningen för att de tidigare omnämnda skyddsåtgärderna skulle få avsedd effekt vore, att sjukdomsfallen upptäcktes tillräckligt hastigt. Då diagnosen av smittkoppsjukdomen många gånger vore jämförelsevis svår samt säkerhet och skicklighet däri icke kunde ernås utan personlig erfarenhet om ett tillräckligt stort antal fall, har majoriteten framhållit (sid. 24), att ett lämpligt antal stipendier borde inrättas för att bereda medicine studerande och läkare tillfälle att studera smittkoppsorna i de länder, där dessa förekomme.

Slutligen har majoriteten framhållit (sid. 25), att den högre personliga renlighetsstandard, den bättre förståelsen för innebörden hos och nyttan av samhällshygieniska åtgärder och den därav ökade beredvilligheten att rätta sig efter föreskrifter i dylikt syfte, som varit en följd av arbetarklassens höjande i ekonomiskt avseende under den sista mansåldern, haft det gynnsammaste inflytande på samhällets hälsotillstånd och för mötandet av uppkommen smittkoppepidemi spelade en roll, som knappast kunde överskattas.

Utredningens *minoritet* har angående risken för smittkoppsornas införande i vårt land anmält från majoritetens mening avvikande uppfattning (sid. 94—97) samt erinrat om att sjukdomen under efterkrigsåren fem gånger införts till landet. Att allvarigare följder därav icke uppkommit, finge väsentligen tillskrivas det lyckliga förhållandet, att befolkningen å orten för sjukdomens första framträdande varit relativt väl vaccinerad. Minoriteten har uttalat, att under de år, som förflutit sedan sjukdomen sista gången infördes till oss (1932), risken för import av smittkoppor till följd av kommunikationernas utveckling, handelns internationalisering och reselivets intensifiering ingalunda minskat utan i stället i hög grad ökat. Vidare har minoriteten erinrat om att införandet till landet av enbart ett enda smittkoppsfall kunde betyda uppblussandet av en hel epidemi samt förklarat, att detta i första hand berodde på vissa karakteristiska egenskaper hos själva smittämnet, på sjukdomens spridningssätt, på den mänskliga organismens mottaglighet för sjukdomen, kort sagt på de förhållanden, som betingade sjukdomens epidemiologi. Denna har utförligt skildrats i en vid betänkandet fogad utredning (bilaga C, sid. 344—361) och minoriteten har sammanfattat där vunna resultat sålunda:

Beträffande smittämnet må erinras om dess höga virulens, som medför, att minimala mängder därav äro tillräckliga för att framkalla svårt sjukdomstillstånd, ja död, hos de oskyddade. Smittämnets stora motståndskraft mot yttre åverkan — sol, luftens syre, torka — medför, att det är verksamt länge efter spridningstillfället, t. ex. genom sänglinne, kläder och dylikt. Dess ringa storlek tillsammans med det förhållandet, att smittan avskiljas från och mottages av luftvägarna, är orsaken till att luftsmittan spelar så stor roll vid smittspridningen, och att den närmaste omgivningen kring den sjuka,

särskilt i slutet rum, är bemängd med smittämnet. Att förneka luftsmittans stora betydelse och att söka överföra koppsjukdomen till osnygghetssjukdomarnas klass är att icke beakta de senaste årtiondenas forskning på området och att hävda ett epidemiologiskt betraktelsesätt, som för länge sedan är övergivet. Den oskyddade individens stora mottaglighet för sjukdomen är känd sedan århundraden och torde icke förnekas av någon.

På grund av sin tidigare angivna uppfattning angående smittkopppimmunitetens varaktighet har minoriteten likväl icke ansett behöfligt att påbjuda en eller flera allmänna revaccinationer (sid. 102 och 103).

Liksom utredningsmajoriteten har minoriteten (sid. 106) framhållit nödvändigheten av att vid hotande smittkoppepidemi tillgripa särskilda åtgärder för sjukdomens bekämpande, såsom isolering av de sjuka, isolering, ympning och observation av kontakterna samt eventuellt massvaccination. Av största betydelse för ernående av gott resultat av dessa åtgärder vore, att sjukdomen upptäcktes på ett tidigt stadium. Diagnosen vore emellertid svår att ställa. Största delen av våra läkare saknade därjämte tillfredsställande utbildning i koppsjukdomens igenkännande och möjlighet att skaffa sig sådan på grund av sjukdomens relativa sällsynthet hos oss. Slutligen förtjänade påpekas, att ympningen av kontakterna icke innebure ett säkert skydd mot insjuknande.

Yttranden.

Karolinska institutets lärarkollegium och *svenska läkaresällskapet* anse, att obligatorisk revaccination icke vore nödvändig. *Förste provinsialläkaren i Gävleborgs län* uttalar, att risk för import av smittkoppor kvarstode och att anledning knappast förelåge, att Sverige före andra länder skulle borttaga vaccinationsskyddet. *Förste provinsialläkaren i Norrbottens län* medger, att vaccination vid inträffat smittkoppsfall icke kunde undvaras, men gör gällande, att den å andra sidan icke kunde ersätta ett allmänt vaccinationsskydd. — *Förste stadsläkaren i Malmö* framhåller, att den vaccination av kontakterna, som utredningsmajoriteten tillmätt så stor betydelse, enligt 1930 års sakkunniga och flera utländska forskare icke alltid vore ett säkert skydd mot insjuknande i smittkoppor. Det vore klart att, om man bevisligen kunde skydda redan smittade genom vaccination, detta vore ett synnerligen kraftigt skäl för borttagande av den obligatoriska barnvaccinationen. Majoriteten hade tyvärr utan diskussion anslutit sig till den tidigare gängse uppfattningen i denna fråga och förbisett de högst viktiga rön, som under senare år gjorts angående värdet av kontaktympningen. *Förste provinsialläkaren i Kalmar län* förklarar, att svårigheterna vid igenkännandet av smittkoppsjukdomen alldeles särskilt vore ägnade att ingiva respekt för densamma. *Förste provinsialläkaren i Östergötlands län* slutligen understryker vad utredningsmajoriteten framhållit därom, att tillfälle borde beredas läkare att genom studier å lämplig utrikes ort förskaffa sig praktisk erfarenhet angående smittkoppsjukdomens igenkännande.

Olägenheter och risker om tvångsvaccinationen av barn upphäves.

Vaccinationsutredningen.

Utredningens *majoritet* har påvisat, att en betydande och fortskridande minskning i barnvaccinationens frekvens på senare år inträtt i vårt land (sid. 16 och 17). Det vore alldeles uppenbart, att denna minskning icke uteslutande kunde tillskrivas slapphet hos de myndigheter, som hade att övervaka den obligatoriska barnvaccinationens genomförande. Deras försummelse härutinnan berodde otvivelaktigt till huvudsaklig del därpå, att stadgandena om sådan vaccination i ganska stor utsträckning förlorat sitt stöd i den allmänna uppfattningen, samtidigt som de tvångsmedel vaccinationslagen i sin nuvarande lydelse erbjöde vore synnerligen ofullkomliga. Motståndet mot obligatorisk barnvaccination grundade sig dels på tvivel om vaccinationens skyddsverkan och fruktan för skada av densamma, dels ock vid erkännande av dess skyddsverkan på tvivel om nödvändigheten ur samhällsintressets synpunkt av en med tvång genomförd allmän barnvaccination.

Majoriteten har inlett sin utredning angående riskerna av den obligatoriska barnvaccinationens borttagande (sid. 25—38) med det allmänna uttalandet, att, om en smittkoppepidemi uppträdde i ett ovaccinerat Sverige i våra dagar, vi icke skulle återuppleva de fruktansvärda förhållanden, som vi kände genom historien. Vidare har anförts:

Att innan vaccinationen upptäcktes och kommit i bruk smittkoppepidemier skulle kunna få förödande verkningar vore självklart, men även långt senare och ända till våra dagar hade man icke haft tillnärmelsevis våra nuvarande möjligheter att effektivt ingripa för att hindra uppkomsten av en epidemi, när ett koppfall inkommit i landet. Befolkningens smak för renlighet, de jämförelsevis goda hygieniska förhållandena, den utmärkta organisationen av vårt hälso- och sjukvårdsväsende, som möjliggjorde isolering av smittokällorna, uppspårande och isolering av kontakterna och omedelbar vaccination i vilken utsträckning som helst, alltsammans inom kortaste tid sedan det första sjukdomsfallet konstaterats, vore lika många grundväsentliga olikheter mellan nutid och gången tid i förutsättningarna för utbredningen av en uppkommen smittkoppepidemi.

Upphävandet av bestämmelserna om vaccinationstvång för barn skulle väl i första hand leda till minskning av det antal barn, som vaccinerades under de första levnadsåren. Motviljan hos föräldrar mot att låta vaccinera sina barn, när de vore helt små, hade för närvarande alltför allmän utbredning för att annat skulle vara att vänta. Då en större eller mindre del av dessa barn väl icke heller senare komme att vaccineras, skulle också en minskning av totalantalet vaccinerade bland befolkningen inträda. Storleken av denna minskning skulle säkerligen mycket bero på vilka anordningar, som träffades för att underlätta och uppmuntra till frivillig vaccination.

Det är emellertid tydligt, att den minskade vaccinationsprocenten skulle i stort sett gälla allenast den kvinnliga delen av befolkningen samt den manliga före 20 års ålder. Män över 20 år, således största delen av de i arbetsför ålder befintliga och alla äldre, skulle ha ympskydd som nu. Detta är en viktig omständighet, då det just är männen i de arbetsföra åldrarna, som i första hand äro utsatta för koppsmitta i epidemiernas början, innan vaccination i nödig utsträckning hunnit ske. Det bör också ihågkommas, att redan nu kvinnor-

na vore betydligt sämre ympskyddade än männen, då deras vaccination i regel ligger 15—20 år längre tillbaka i tiden än jämnåriga mäns.

Härefter har majoriteten påpekat, att det allmänt ansåges vara en fördel, att vaccinationen skedde i första levnadsåret eller åtminstone före slutet av det andra. Och detta av huvudsakligen två skäl. Dels vunnes härigenom för samhällets skydd mot kopporna att inga åldersklasser vore ovaccinerade, dels vunnes för individerna att vaccinationsreaktionen bleve så lindrig som möjligt. Upphävande av den obligatoriska barnvaccinationen skulle emellertid enligt majoritetens mening icke medföra någon särskild risk, som kunde härledas ur en eventuell minskning av vaccinationsfrekvensen under de första levnadsåren. Om överhuvud taget någon minskning av den förut låga vaccinationsfrekvensen i fråga om barn i de första levnadsåren skulle komma att äga rum och huru stor den i så fall komme att bliva, vore frågor, på vilka naturligtvis intet bestämt svar kunde lämnas. Närmare till hands låge att vänta, att antalet vaccinationer på barn i skolåldern skulle minska, vadan riskerna och olägenheterna härav borde övervägas. Då det långt övervägande antalet barnvaccinationer ägde rum i skolåldern, skulle en minskning i vaccination av dessa åldersgrupper utan tvivel betyda en minskning av vaccinationsprocenten, vilken under förutsättning att vaccinationen av de värnpliktiga, såsom vaccinationsutredningen föreslog, behölles, skulle gälla hela den kvinnliga befolkningen och den manliga befolkningen nedanför värnpliktsåldern. Härigenom skulle samhällets immunitetsskydd mot kopporna försämrast.

Majoriteten har vidare erinrat om att man i förevarande sammanhang plägade framhålla de häftiga reaktionerna efter en primovaccination vid vuxen ålder, vare sig denna företogs i samband med värnpliktens fullgörande eller på grund av inträffad koppepidemi. Detta moment hade tillmätts så stor betydelse, att man ansett det i och för sig motivera bibehållande av tvångsvis genomförd barnvaccination. Erfarenheten visade emellertid, att dessa reaktioner ofta vore starka men ingalunda i den grad, att betänkligheter mot primovaccination på vuxna föranleddes därav. För frågans bedömning vore det av vikt att erinra sig, att olika teknik vid utförande av vaccinationen hade ett betydligt inflytande på reaktionens större eller mindre styrka. I den vid betänkandet fogade bilagan H (sid. 448—476) finnes ett exempel härför från primoympningar på värnpliktiga, vilket vackert betydte, huru genom lämplig teknik med icke för långa eller för många snitt olägenheterna av primovaccination i vuxen ålder reducerades till helt måttliga proportioner. Det vore anledning påminna om, huru jämväl vid revaccination vissa personer finge starka reaktioner, fullt jämförliga med primoreaktioner, både i fråga om de lokala hudförändringarnas intensitet och feberns höjd.

I detta sammanhang har majoriteten även berört frågan, huru ett upphävande av den obligatoriska barnvaccinationen skulle inverka på arméns krigsberedskap. Då samtliga årsklasser, som varit inkallade till värnpliktstjänstgöring, alltjämt skulle vara vaccinerade, syntes det majoriteten uppenbart, att borttagande av tvångsvaccination av barn icke skulle innebära någon förändring i förevarande avseende.

I anledning av vad som brukade framhållas därom, att bristande vaccin-immunitet hos en befolkning vid utbrott av en smittkoppepidemi nödvändiggjorde massvaccination, har majoriteten förklarat det vara oriktigt att säga, att upphävandet av tvånget till barnvaccination skulle medföra behov av massvaccination vid inträffad smittkoppfara. Sådant behov funnes även med vår nuvarande vaccinationslagstiftning och vore helt beroende av kontrollen över kontakterna. Hade man förlorat denna kontroll, vilket lätt inträffade, om ett smittkoppsfall länge förbleve odiagnosticerat i ett tätt befolkat samhälle, måste massvaccination företagas, hur det än vore med befolkningens vaccinationstillstånd. Hade man däremot haft full kontroll över kontakterna och isolerat dessa, så behövdes ingen massvaccination, även om procenten vaccinerade bland befolkningen vore låg.

Slutligen har majoriteten behandlat frågan, om svårare karaktär hos kopporna kunde vara att vänta, därest den obligatoriska barnvaccinationen upphörde. Angående den olika mottagligheten för koppsmitta har majoriteten funnit uppenbart, att ovaccinerade smittades lättare än vaccinerade, men velat påpeka, att ju längre tid som förflutit efter vaccinationen desto mindre bleve skillnaden i detta avseende. Störst bleve skillnaden naturligtvis mellan de ovaccinerade och dem, som vaccinerats under epidemin. Beträffande sjukdomens mer eller mindre svårartade karaktär har majoriteten framhållit, att den bästa mätaren härpå torde vara antalet dödsfall i förhållande till antalet insjuknade. Av majoriteten förebragt statistisk utredning gäve ej stöd för uppfattningen, att de förut ovaccinerade, vilkas vaccination skett som ett led i bekämpandet av en utbruten smittkoppepidemi, löpte större risk för dödlig utgång av koppsjukdomen än de förut vaccinerade, respektive revaccinerade.

Utredningens *minoritet* har förklarat (sid. 103), att en smittkoppepidemis karaktär bestämdes av många olika faktorer. Av stor betydelse vore, huru lång tid som fått förflyta, innan sjukdomen upptäcktes och innan åtgärder mot densamma hunne vidtagas. Härvid spelade de diagnostiska svårigheterna en stor roll. Med den förändring, som kommunikationerna genomgått under de sista decennierna genom utvecklingen av den motoriserade trafiken, hade förutsättningarna för kontakternas spridning över stora områden väsentligen ökats. En smittkoppepidemi, som nu uppkomme under samma förutsättningar som den i betänkandets bilaga A (sid. 279—324) beskrivna s. k. Gävleborgsepidemien år 1917 (sid. 299 f.), skulle ej kunna begränsas till några få landskap, utan redan på grund av reselivets intensifiering få en betydligt större omfattning. I den mån man kunde döma av de svenska erfarenheterna, vore redan en förskjutning av diagnosen till sjätte sjukdomsdagen av allvarlig betydelse. Likväl hade det icke sällan inträffat, att diagnosen klarlagts först i tredje generationen smittade. Trots detta hade koppepidemierna i vårt land efter sekelskiftet fått relativt ringa omfattning, och detta berodde i väsentlig grad på att befolkningen på det hela taget varit ganska väl vaccinerad. Det låge också i sakens natur, att om av tre expo-

nerade endast den ene sjuknade och denne kanske blott helt lindrigt, epidemien skulle få betydligt mindre omfattning och ett betydligt långsammare förlopp än om två av de tre sjuknade eller alla tre. Därtill komme, att i ett väl vaccinerat land kontakten med den sjuke måste vara relativt intim för att infektion skulle komma till stånd, medan i ett land, där befolkningen i större utsträckning saknade immunitet mot sjukdomen, smittan kunde överföras vid helt flyktig kontakt. I det förra fallet visste man därför i allmänhet betydligt bättre, var man hade att söka kontakterna, och kunde redan därigenom mycket lättare hålla epidemien inom rimliga gränser. I det senare fallet döke fall upp än här än där, utan att man trots det sorgfälligaste arbete kunde leta ut varifrån smittan komme.

Minoriteten har i detta sammanhang framhållit (sid. 105), att den risk för sjukdomens införande och utbredning i vårt land, som föreläge under normala fredliga förhållanden, vore jämförelsevis liten mot vad fallet skulle bliva i händelse av krigisk konflikt. Detta gällde icke i någon större utsträckning de stridande härarna själva, vilka numera i största möjliga utsträckning vore skyddskoppypade, utan fastmer den genom hunger och försakerelser försvagade civilbefolkningen.

Våra kunskaper angående den ålder, i vilken primovaccinationen lämpligen bör utföras, har minoriteten (sid. 108 och 109) sammanfattat sålunda:

De allmänna och lokala vaccinala reaktionerna äro svagt uttalade hos barn under sex månader. Under den följande spädbarnsperioden eller under första och andra levnadsåret äro de något kraftigare men dock ej i den grad, att de förorsaka några nämnvärda besvär. Denna period anses därför vara särskilt tjänlig för primovaccinationens verkställande. Ju äldre individen är, desto kraftigare uttalad är vaccinationsprocessen. Man ställer sig därför avvisande till ympning av barn i skolåldern. Individer över 15 år och vuxna reagera ofta emot vaccinen på ett intensivt sätt. För personer i högre åldrar, som icke äro anergiska, kan primoympningen bliva en ganska allvarlig sak.

Om den första ympningen blivit företagen med animal vaccin av tillräckligt hög virulens, hava de revaccinala reaktionerna i anseelig procent visat sig mycket lindriga, även om lång tid förflutit från den första ympningen (minst 20 år).

Minoriteten har vidare uttalat (sid. 111), att av de olika faktorer, som betingade allmänhetens mången gång fientliga inställning till skyddskoppypningen, ympbesvären givetvis intoge en ganska framträdande plats. Enligt minoritetens mening hade 1916 års ympningslag genom den möjlighet den beredde vårdnadshavaren av barnet att uppskjuta ympningen av det samma in på sjunde levnadsåret och i vissa fall ännu längre eller till den period, då ympbesvären äro mera uttalade, i icke ringa mån bidragit till att stegra motståndet i vårt land mot skyddskoppypningen. I sammanhang härmed måste också ses den under de sista 15—20 åren genom det förbättrade beredningssättet inträdda och eftersträfvade stegringen av vaccinelymfans virulens (jfr bilaga F, sid. 382—429), vilken nödvändiggjorde väljandet av en lämplig tidpunkt för själva ympningens utförande.

Yttranden.

Vad till en början angår ympningsfrekvensens sannolika höjd vid den obligatoriska barnvaccinationens borttagande, uttala *medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund, svenska provinsialläkarföreningen, länsstyrelserna i Stockholms och Hallands län, förste stadsläkaren i Stockholm* samt *förste provinsialläkarna i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Skaraborgs, Västmanlands, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län*, att, om tvånget till barnvaccination borttoges, ympsyddet med bestämdhet skulle försämras. *Överståthållarämbetet* förklarar sig däremot förvänta, att genom lämpliga åtgärder för befrämjande av frivillig barnvaccination likväl en icke obetydlig del av befolkningen skulle bliva ympad. Liknande uttalande göres av *förste provinsialläkaren i Kopparbergs län*.

Den av de sakkunniga berörda frågan, om det vore tillrådligt att utsätta sig för risken av en eventuell försämring av ympsyddet genom den obligatoriska barnvaccinationens ersättande med frivillig med hänsyn till nu föreliggande risk för smittkoppepidemier i vårt land, behandlas i ett antal yttranden. Sålunda uttalar *medicinska fakulteten i Uppsala*, att den helt anslöte sig till den av utredningsminoriteten omfattade och motiverade åsikten, att smittkoppsfara alltjämt vore en realitet för vårt land. Man måste alltjämt räkna med att vårt land kunde hotas av epidemier med stor dödlighet och komplikationstendens. Sjukdomens stora smittsamhet för ovaccinerade vore tillräckligt dokumenterad både tidigare och nu. Fakulteten delade även den meningen, att det ympsydd, som sedan länge funnits hos vårt folk och som trots ofullkomligheten i tillämpningen av nu gällande lag dock alltjämt kvarstode i tämligen vid omfattning, varit en mycket viktig orsak, troligen den viktigaste, till att de epidemier, som under efterkrigsåren uppträtt inom vårt land, kunnat begränsas till att omfatta ett relativt fåtal fall med en låg dödlighetsprocent. *Karolinska institutets lärarkollegium* och *svenska läkaresällskapet* anse uppenbar fara vara förhanden med att undandraga barnen skydd mot smittkoppsjukdomen, vilken, då den uppträdde, i hög grad hade karaktär av barnsjukdom. *Medicinalstyrelsen, Sveriges läkarförbund* och *förste stadsläkaren i Stockholm* förklara, att de allt livligare förbindelserna såväl inom landet som med främmande länder ökade risken för införande och spridning av koppssmitta — medicinalstyrelsen dock med tillägg, att smittkoppsornas i det närmaste fullständiga utrotande i Ryssland utgjorde en betydelsefull motvikt mot sagda ökade risk. Medicinalstyrelsen framhåller vidare, att såväl risken för snabb spridning av koppssmitta till olika delar av landet som olägenheten av massympning vore betydligt större i en ovaccinerad än i en väl vaccinerad befolkning. Förste stadsläkaren i Stockholm tillägger, att risken för smittkoppor i det långa loppet vore större ju mindre ympsyddet vore och att man icke kunde räkna med att en ovaccinerad befolkning under flera tiotal år skulle gå fri från smittkoppor. *Förste provinsialläkarna i Värmlands, Örebro och*

Norrbottens län uttala, att en hög hygienisk standard på grund av koppornas stora smittsamhet icke utgjorde samma skydd mot denna som mot andra sjukdomar. Förste provinsialläkaren i Kopparbergs län anser däremot, att de förbättrade hygieniska förhållandena gjort tvångsvaccinationen av barn mindre nödvändig än förr. Länsstyrelsen i Uppsala län påpekar, att förbättringarna i fråga om hygien och renlighet ännu icke nått alla folk-lager, exempelvis ej de lösa arbetare och sjömän, som vid senaste epidemier varit smittospridare. Förste provinsialläkaren i Kronobergs län inlägger en bestämd gensaga mot den av utredningsmajoriteten uttalade uppfattningen, att vår höga hygieniska standard och goda beredskap mot epidemiska sjukdomar vore ett utmärkt skydd mot smittkopporna. Beredskapen på den svenska landsbygden vore ingalunda vuxen denna fruktansvärda sjukdom, i synnerhet icke om folkets stora massa vore ovaccinerad. Förste provinsialläkaren i Kalmar län förklarar, att han i motsats till utredningsmajoriteten hyste de allra största farhågor för att en smittkoppepidemi, som eventuellt drabbade ett ovaccinerat Sverige, skulle få ett katastrofalt och fruktansvärt förlopp. Utan ympsyddet skulle nämligen våra möjligheter att bekämpa en sådan epidemi visa sig otillräckliga. Jämtlands läns läkarförening och förste provinsialläkaren i sagda län finna uppenbart, att upphävande av den obligatoriska barnvaccinationen skulle innebära risk för att en eventuell smittkoppepidemi skulle få större utbredning och häftighet än vad nu kunde tänkas bliva fallet. Förste provinsialläkaren i Västmanlands län framhåller, att den viktigaste förutsättningen för effektivt bekämpande av ett kopppfall vore, att smittan från detta mötte immuniteten hos vaccinerade och sålunda icke hade samma möjligheter till spridning som inom en icke vaccinerad befolkning. Länsstyrelsen i Västerbottens län förklarar, att den medicinska sakkunskap, som ville behålla obligatorisk barnvaccination, bort-såge från betydelsen av de överallt och på olika områden förbättrade förbindelserna, varigenom alla erforderliga skyddsåtgärder snabbt kunde vidtagas, samt underskattade våra dagars hälso- och sjukvårdsväsen. Förbundet folkhälsans vänner säger sig hava grundad anledning förmoda, att förbättrade hygieniska förhållanden, isolering vid epidemier och skärpta karantänsåtgärder varit de verksammaste vapnen i kampen mot smittkopporna. Därtill kunde förbundet icke inse, varför allmän vaccination skulle anses nödvändig och påtvingas folket i tider, då ingen omedelbar fara för smittkoppor föreläge.

Angående de olägenheter och risker, som borttagande av den obligatoriska barnvaccinationen innebure vid krigiska förvecklingar, anför medicinalstyrelsen, att en då utbruten smittkoppepidemi med dess anspråk på medicinsk personal och sjukhusutrymmen skulle kunna tänkas omöjliggöra för sjukvårdsväsendet att fylla de krav, som ställdes på detsamma för vård av sårade bland annat genom luftanfall långt bakom fronten, och sålunda bidra till en katastrof. Upphävande av tvångsvaccination på barn kunde sålunda förväntas på ett avgörande sätt minska vår försvarsberedskap. Av samma uppfattning är

arméförvaltningen, som till stöd härför ytterligare framhåller, att vid krigsutbrott stor genomfart och invasion av främlingar — icke minst från länder, där smittkoppor ofta förekomme — vore ofrånkomlig. En effektiv kontroll, eventuellt karantän, av dessa skulle möta betydande svårigheter. Landets egen mobilisering eller redan inträdande i försvarsberedskap skulle ianspråktaga en stor del av sjukvårdspersonalen och medföra de största svårigheter för övervakande av olika infektionskällor liksom för verkställande av erforderlig massympning. Dessa svårigheter och risker berörde landets hela befolkning men framför allt sammandragna truppförband och personalen i krigsindustrin. *Svenska läkaresällskapet* förklarar all erfarenhet från krigstillfällen utvisa, att civilbefolkningen särskilt under tiden närmast efter krigsutbrott vore i synnerlig grad hotad av epidemier, varför den ur försvarsberedskapssynpunkt nödvändiga ympningen i fred icke borde inskränkas till endast militären. Enahanda synpunkter anföras av *förste provinsialläkaren i Norrbottens län*. *Militärbefälhavaren på Gotland* framhåller, att en allmänt genomförd vaccinering i barnåren sannolikt vore av betydelse som ett led i landets försvarsberedskap.

Till utredning av spörsmålet, i vilken levnadsålder primovaccinationen orsakar minsta besvär, omnämner *svenska läkaresällskapet*, att senaste undersökningar utvisade, att gynnsammaste tidpunkten finge anses vara omkring halvårsåldern, bland annat med hänsyn till att flertalet barn vid denna tid ännu åtnjöte naturlig uppfödning och att den psykiska inverkan på barnet då vore mindre än senare. — Ett *flertal militärläkare* förklarar sig hava iakttagit mycket kraftigare reaktioner vid primovaccination av värnpliktiga än vid revaccination. *Medicinska fakulteten i Lund* framhåller, att man i samma mån som vaccinationen i barnåldern försumrades måste räkna med väsentligt större besvär av vaccinationen inom de befolkningsgrupper, för vilka obligatorisk vaccination vid vuxen ålder föreskrevs. *Sveriges läkarförbund* finner det icke försvarligt att å ena sidan plädera för slopande av obligatorisk barnvaccination och å andra sidan, med kännedom om de väsentligt större riskerna för komplikationer vid primovaccination å vuxna, förorda bibehållande av obligatorisk vaccination av värnpliktiga. *Svenska läkaresällskapet* samt *förste provinsialläkarna i Gotlands och Västmanlands län* påpeka, att de ympningspliktiga genom primovaccinationens förläggande till skolåldern eller senare skulle utsättas för onödiga lidanden och risker. *Förste provinsialläkaren i Stockholms län* anser, att utredningsmajoriteten alltför mycket bagatelliserat olägenheterna av primovaccination av vuxna. — Den tidigare omnämnda *minoriteten inom karolinska institutets lärarkollegium* erinrar däremot om att de senaste årens förbättrade ympteknik väsentligt reducerat de besvär, vaccinationen medförde.

Gentemot vad utredningsmajoriteten anført angående tillgripande av massvaccination såsom skyddsmedel mot smittkopporna framhålla *medicinska fakulteten i Uppsala* och *förste stadsläkaren i Stockholm*, att massvaccination i förening med isoleringsåtgärder vid verklig smitt-

koppfara kunde bliva otillräcklig, om befolkningen vid epidemins utbrott i stor utsträckning saknade ympskydd. Förste stadsläkaren i Malmö finner behovet av massvaccination i händelse av smittkoppfara icke vara så stort under nuvarande förhållanden som vid slopande av den obligatoriska barnvaccinationen.

Statistiska uppgifter.

I förevarande sammanhang torde följande siffersammanställning angående skyddskoppymningen i riket åren 1927—1937 (med undantag av revaccinationer inom armén och flottan) vara av intresse.

Å r	Levande födda	A. Vaccination ¹	B. Revaccination ²	Ympade i % ³
1927.....	102,368	64,168	2,766	62.6
1928.....	97,847	79,088	1,979	80.8
1929.....	98,451	65,517	2,337	66.5
1930.....	92,615	55,145	1,388	59.5
1931.....	94,200	55,122	1,195	58.5
1932 ⁴	91,004	87,666	178,480	96.3
1933.....	89,733	55,091	1,093	61.4
1934.....	84,881	55,468	1,750	65.3
1935.....	85,036	55,339	1,677	65.1
1936.....	85,902	67,131	13,491	78.1
1937.....	89,942	54,208	1,957	63.1

Bör tvångsvaccination av barn bibehållas eller ej?

Sedan i det föregående en kortfattad redogörelse lämnats för den inställning till förevarande spörsmål ur medicinsk synpunkt, som kommit till uttryck i sakkunnigbetänkandet och yttranden, övergår jag nu till behandling av principfrågan, huruvida den obligatoriska barnvaccinationen bör bibehållas eller icke.

Vaccinationsutredningen.

Utredningens majoritet har — under hänvisning till sina uttalanden under närmast föregående rubrik — förklarat (sid. 36), att man med fullt erkännande av de ökade svårigheter för bekämpandet av en smittkoppepidemi, som en mindre genomförd allmän vaccination utgjorde, dock måste bestämt avvisa den förenkling av problemen, som toge sitt uttryck i meningen, att möjligheterna att bekämpa en smittkoppepidemi vore proportionella mot procenten vaccinerade personer bland befolkningen. Det hade visat sig, att

¹ Antal personer, som fullgjort ymningsplikt.

² Utförda ymningar på förut med framgång ympade.

³ Ympade (grupp A) i % av föregående år levande födda.

⁴ De höga siffrorna i grupperna A och B äro föranledda av den massvaccination inom Malmöhus, Kristianstads och Blekinge län, som vidtog i anledning av i början av året inträffade fall av smittkoppor.

även den bäst genomförda vaccination icke räckte till, om åtgärderna för isolering och vaccination av kontakter m. m. i epidemins början icke genomfördes med tillräcklig omsorg och kraft, samt att däremot, om detta skedde, man även i en dåligt vaccinerad befolkning kunde hastigt nog behärska epidemin. Majoriteten har för sin del kommit till den uppfattningen, att det icke mot den obligatoriska barnvaccinationens avskaffande, även om detta skulle medföra ett avtagande av vaccinationsindex bland befolkningen, kunde åberopas avgörande medicinska skäl.

Majoriteten har emellertid påpekat (sid. 18), att det vid bedömandet av denna vanskliga fråga ej finge förbises, att densamma icke uteslutande vore av medicinsk natur. Även de som vore övertygade om den rent medicinska nyttan av en allmän vaccination måste överväga, om det särdeles ömtåliga ingripande i den personliga friheten, som tvångsvaccination av barn innebure, alltjämt vore påkallat av tillräckligt vägande skäl samt om ifrågavarande tvång överhuvud taget för närvarande kunde genomföras i vårt land. Här om har ytterligare anförts:

Även en på okunnighet beroende vaccinationsskräck bör icke utan trängande skäl ytterligare upphetsas genom att föräldrar, som hysa sådan skräck, tvingas att låta vaccinera sina barn. Men även inom den mera upplysta föräldraopinionen, vilken fullt inser vaccinationens betydelse som skydd mot smittkoppor, finnes en ganska utbredd obenägenhet att underkasta sig en tvångsvis genomförd barnvaccination. Anledningen till denna motvilja är uppenbarligen dels att ett ingrepp av denna art på ett barn lätt kan förefalla föräldrar motbjudande, särskilt då en viss, om än mycket ringa, risk för skadeverkningar uppenbarligen finnes, dels ock att man har svårt att inse, att under nuvarande förhållanden beträffande våra försvarsmöjligheter mot smittsamma sjukdomar och i betraktande av de i landet inkommande smittkopppfallens stora sällsynthet, det verkligen kan anses nödvändigt att tvångsvis genomföra en allmän barnvaccination. Tydligt har denna motvilja mycket förstärkts genom uppträdande av den postvaccinala encefaliten. Denna har i vissa andra länder uppträtt i så pass stor utsträckning, att t. ex. Holland därav funnit sig föranlåtet att i realiteten upphäva den obligatoriska barnvaccinationen.

I detta sammanhang har majoriteten erinrat om att smittkoppor icke vore den enda sjukdom, mot vilken vi kunde skydda oss genom i förväg utförd vaccination. En sådan preventiv immunisering, som längre eller kortare tid gäve betydande skydd, kunde utföras även mot t. ex. tyfoid, difteri, scharlakansfeber och mässling, vilka sjukdomars skadegörelse i vårt land numera vore ojämförligt större än smittkoppor. Dock torde ingen vilja befordra allmän användning av dessa immuniseringsmetoder på andra vägar än genom intensiv upplysning om de fördelar, som en skyddsvaccination medförde.

Efter övervägande av alla de synpunkter, som kunde läggas på frågan, har majoriteten funnit skäl föreslå upphävande av tvånget att vaccinera barn. Majoriteten hänvisar härvid (sid. 36) till att åtskilliga av Europas främsta kulturländer, nämligen England, Holland och de tyska delarna av Schweiz, icke hava tvångsvis genomförd barnvaccination,

samt att detta förhållande ej lett till oroande följder. I England hade väl vissa år antalet koppfall varit betydligt, men deras karaktär hade varit så lindrig och dödligheten så ringa, att man icke funnit sig därav föranledd till ändring i kopplagstiftningen.

Majoriteten har emellertid förklarat, att med hänsyn till den obestridda nytta vaccinationen medförde genom underlättande av bekämpandet av importerad koppsmitta, allt borde göras för att uppmuntra till frivillig barnvaccination. Härvidlag torde mödra- och barnavårdscentraler kunna utträta mycket i fråga om ympningen av småbarn. Därjämte torde det vara nödvändigt att också genom lämpliga anordningar uppmuntra till allmän ympning i skolorna av de barn, som icke förut vaccinerats. Ehuru lämpligaste tidpunkten för ympning vore, innan barnet fyllt två år, funnes enligt majoritetens mening ingenting att invända mot ympning i skolåldern.

Majoriteten har vidare (sid. 38) berört frågan, huruvida och i vad mån vaccinationsfrekvensen i landet skulle komma att sjunka efter borttagandet av tvånget till barnvaccination, samt ansett det klart, att utvecklingen i detta avseende komme att väsentligen bestämmas av åtgärderna för uppmuntran till barnvaccination. Utformades föreskrifterna härom klokt och praktiskt och handhades de med intresse för uppgiften, torde det vara mycket möjligt, att barnvaccinationen i längden icke komme att avtaga utan tvärtom ökas. Sannolikt komme också uppträdandet av smittkoppfall att verka reglerande, så att den frivilliga vaccinationen ökades under perioder, då smittkopfallen ökades, och minskades, då dylika icke på länge förekommit.

Majoriteten har härjämte under rubriken »juridiska synpunkter» anfört (sid. 38—51), bland annat:

Om än olika meningar kunna råda angående lämpligheten ur rent medicinsk synpunkt av den obligatoriska barnvaccinationens avskaffande, kan dock näppeligen någon förneka, att den gällande vaccinationslagstiftningen är synnerligen ofullkomlig i rättsligt avseende och allt annat än bidraga till stärkande av aktningen för samhällsordningen och lydnaden för lagarna.

Det måste i sådant hänseende verka skadligt, att en i lag fastställd skyldighet i stor utsträckning, på några orter nästan helt, försummas. Och då på grund härav det åsyftade målet, folkets någorlunda fullständigt genomförda immunisering mot smittkoppsjukdomen, ändock icke nås, måste man än mera behärta deras ställning, som personligen äro övertygade om eller åtminstone befara, att vaccinationen kan skada deras barn, men ändock av laglydnad eller genom lagens tvångsmedel bringas att vaccinera dem. Att för närvarande detta tvång på grund av mindre effektiva lagbestämmelser och slapp kontroll icke i större utsträckning genomföres är, såsom nyss framhållits, från rättsordningens synpunkt uppenbarligen att beklaga, även om anledningen väsentligen är att finna däri, att de gällande lagbestämmelserna icke äga tillräckligt stöd i den allmänna uppfattningen.

Sedan majoriteten omnämmt, att de, som påyrkat eller ifrågasatt en lindring i det nu stadgade vaccinationstvånget, ofta tänkt sig denna kunna ske genom en utvidgning eller »uppmjukning» av den s. k. samvetsklausulen i 5 § 3 mom., har anförts:

Enligt majoritetens uppfattning är det icke möjligt att genom någon ytterligare uppmjukning av den gällande så irrationella samvetsklausulen tillförsäkra vårdnadshavaren hänsyn för hans betänkligheter mot barnets vaccinering. Det finnes logiskt blott två raka vägar att välja emellan: *antingen* — om så anses nödigt för befolkningens skyddande mot smittkoppparan — medgiva undantag från ympningstvånget endast på medicinska indikationer och således helt borttaga samvetsklausulen *eller* efter Englands föredöme medgiva frihet från ympningstvånget, så snart vårdnadshavaren hyser eller, rättare sagt, i föreskriven ordning förklarar sig hysa allvarliga betänkligheter mot barnets ympande. Den förstnämnda vägen är, även om den skulle anses socialmedicinskt riktigast, praktiskt oframkomlig på grund av den ståndpunkt i frågan, som riksdagen upprepade gånger intagit och säkerligen fortfarande kommer att intaga. Den senare innebär i själva verket ett avskaffande av ympningstvånget för barn och leder konsekvent till att principstadgandet om sådant tvång utmönstras ur lagen.

Majoriteten har vidare anfört, att den nuvarande vaccinationslagstiftningen icke blott med hänsyn till samvetsklausulen vore otillfredsställande i rättsligt hänseende. Såsom en allvarlig oegentlighet måste ock anmärkas det förhållandet, att lagen i princip stadgade skyldighet att vaccinera barn men icke tillhandahölle erforderliga tvångsmedel för genomförande av detta bud. Nuvarande tvångsmedel vore böter i vissa fall, varom stadgades i 16 § 1 mom. och 22 §, samt vite för vårdnadshavare för barn, som underlåte att vaccinera barnet. I händelse av bristande tillgång till gäldande av sådant vite kunde det samma emellertid icke förvandlas.

Enligt majoritetens åsikt hade genom detta förbud mot vitesförvandling det lagliga tvångsmedlet både principiellt och praktiskt försvagats på ett sätt, som icke vore förenligt med bibehållande av den obligatoriska vaccinationen av barn. Skulle man bibehålla obligatorisk barnvaccination, vore det enligt majoritetens uppfattning nödvändigt att åter göra ifrågavarande viten förvandlingsbara, åtminstone i den omfattning, som den nya lagen om verkställighet av bötesstraff stadgade. Men det vore icke sannolikt, att statsmakterna skulle finnas villiga att så snart ändra mening i detta avseende. Häri såge majoriteten ytterligare ett skäl mot den obligatoriska barnvaccinationens bibehållande.

Utredningens *minoritet* har i betänkandet (sid. 122 och 123) behandlat frågan, om man för att skapa den enligt minoritetens mening nödvändiga förutsättning för att kunna kväva en smittkoppepidemi i dess linda, som förhandenvaron av ett allmänt gott ympskydd hos befolkningen vore, måste bibehålla den obligatoriska barnvaccinationen eller om man hade utsikt att på frivillighetens väg få barnympning genomförd i tillräcklig omfattning. Därvid har minoriteten kommit till den uppfattningen, att ett borttagande av ympningstvånget ovillkorligen skulle resultera i en kraftig tillbakagång av vaccinationsfrekvensen.

Minoriteten har ägnat majoritetens förslag att borttaga den obligatoriska barnvaccinationen ingående granskning (sid. 124—131) och därvid i huvudsak framhållit följande.

Även om smittkoppparan för ögonblicket icke hotade vårt land, kunde dock

hotet komma, när vi minst anade det. Bekämpandet av denna farsot måste därför inrikta sig på framtiden. Då ett accepterande av majoritetsförslaget i förevarande del tämligen snart skulle resultera i en ytterligare sänkning av ymptillståndet och därmed i ett försvagande av det allmänna skyddet mot smittkoppor, bleve det nödvändigt att efter engelskt mönster anordna särskilda koppsjukhus och att vid hotande smittkoppfara företaga ympningar i avsevärt större omfattning än eljest. Dessa anstalter komme givetvis att medföra ökade utgifter och minoriteten har därför ifrågasatt, om det ej ur statsfinansiell synpunkt skulle ställa sig betydligt fördelaktigare att gå in för ett bibehållande av den obligatoriska barnympningen men med införande av vissa modifikationer i lagen, vilka grundade sig på vetenskapens nuvarande ståndpunkt och som skulle möjliggöra de för smittkoppbekämpandet nödiga, lämpligaste, säkraste och lättast genomförbara administrativa åtgärderna. Ej heller kunde man helt bortse ifrån den rubbning i samhällsmaskineriet, som ofelbart bleve en följd i och med igångsättandet av massympningar i mer eller mindre stora delar av landet och som betingades därav att under sådana omständigheter en viss procent av de arbetsföra individerna, som nu för första gången komme att stå under inverkan av vaccinvirus, en eller annan dag bleve urständssatt att sköta sina vanliga sysslor. Blev därtill Sverige i sin helhet eller blott till vissa delar enligt 1926 års sanitetskonvention smittoförklarad med ty åtföljande rubbningar i den inhemska samfärdseln eller i våra kommunikationer med utlandet till lands, till sjöss och i luften, kunde följderna för landets ekonomi lätt antaga katastrofal omfattning. Förevarande spörsmål borde emellertid betraktas även ur internationell synpunkt och minoriteten har då såsom exempel valt förhållandena i England, där sedan över 30 år praktiskt taget frivillig vaccination och därmed låg ympningsfrekvens rådde. Visserligen hade i England varje år intill senaste tid rapporterats ett större eller mindre antal koppfall av den svårare typen samt under åren 1922—35 en särskild smittkopptyp av mycket lindrig karaktär förekommit endemisk men man hade dock lyckats jämförelsevis gott värja sig mot de svåra smittkoppor. Detta finge tillskrivas — förutom ett snabbt vidtagande av de vanliga skyddsåtgärderna mot smittkoppar — att England genom sitt insulära läge lättare kunde förhindra att importerade smittor — generellt taget — vunnit fotfäste i landet samt att de kontinentalstater, som låge mellan Ryssland i öster och England i väster, med sin höga ympningsstandard hittills bildat en god immunitetsbarriär, av vilken sistnämnda land säkerligen profiterat. — Även för den enskilde individen vore det av betydelse, vilket smittkoppympningsförfarande som komme att lagfästas. Antagligt vore, att ympningsfrekvensen vid frivillig vaccination bleve lägst inom de samhällsklasser, som till följd av trångboddhet och andra dåliga hygieniska förhållanden vore särskilt utsatta för smittkopprisk. Under massvaccinationens panikstämning vid inträffat smittkoppsfall bleve ymnskadorna långt talrikare än de behövt bliva, om ympningen företagits under normala förhållanden, och att döma av hittills vunnit erfarenhet hade man vid massvaccination att emotse ett ökat uppträdande av den postvaccinala encefaliten.

För egen del föreslår minoriteten, att tvångsvaccinationen av barn skulle bibehållas men att den i lagen föreskrivna senaste ympningsåldern skulle tillbakaflyttas från det kalenderår, då barnet fyller sex, till det, då barnet fyller två år.

Yttranden.

Till en början förtjänar påpekas, att förevarande fråga, om den obligatoriska barnvaccinationen bör bibehållas eller icke, är av den betydelse för hela lagstiftningsspörsmålet, att biträdande av den ena eller den andra inom utredningen hävdade meningen i frågan mestadels är liktydigt med ett principiellt tillstyrkande av majoritetens respektive minoritetens hela lagförslag.

Majoritetens förslag att tvångsvaccinationen av barn skall upphävas tillstyrkes eller lämnas utan erinran i åtskilliga yttranden. Sålunda uttalar sig *länsstyrelsen i Västerbottens län* för att majoritetsförslaget upphöjdes till lag, då det syntes öfverensstämma med allmänna rättsmedvetandet och ur medicinska synpunkter vara utan våda. *Förbundet folkhälsans vänner* icke endast tillstyrker borttagandet av den obligatoriska barnvaccinationen utan vill även lätta på bestämmelserna angående ympningstvånget för värnpliktiga. Den tidigare nämnda *minoriteten inom karolinska institutets lärarkollegium* anser, att majoritetsförslaget vore väl motiverat och ägnat att under fredstid giva landet tillräckligt skydd mot hotande smittkoppepidemier samt att det icke äventyrade försvarskrafternas effektivitet i händelse av mobilisering. *Överståthållarämbetet* förklarar sig icke hava anledning avstyrka förslaget om upphävande av den obligatoriska barnvaccinationen och *länsstyrelsen i Västmanlands län* finner sagda tvångsvaccination icke längre vara av behovet påkallad. Även *länsstyrelserna i Värmlands och Norrbottens län* ansluta sig principiellt till majoritetsförslaget men framhålla, att man på allt sätt borde verka för frivillig barnvaccination. *Chefen för övre Norrlands trupper* förklarar, att ur militär synpunkt andra principiella erinringar icke kunde riktas mot majoritetsförslaget än att vid frivillig barnvaccination primovaccinationerna av värnpliktiga och därmed sjukdagarna under värnpliktstjänstgöringen skulle öka i antal, vilket skulle vålla allmän nedgång i utbildningsresultatet. Vaccinationen av värnpliktiga borde därför förläggas till inskrivningsförrättningen. *Länsstyrelserna i Gotlands, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus* samt *Kopparbergs län* ävensom *förste provinsialläkarna i Östergötlands, Hallands* samt *Göteborgs och Bohus län* förorda borttagande av den obligatoriska barnvaccinationen främst med hänsyn till svårigheterna att åstadkomma allmän efterlevnad av gällande bestämmelser härom. Enahanda inställning till frågan intager *länsstyrelsen i Blekinge län* — under uttrycklig förutsättning¹ dock, att vissa ändringar i majoritetsförslaget genomfördes. Sålunda föreslår *länsstyrelsen* bestämmelser, att av den vårdnads-

¹ Länsstyrelsen uttalar, att minoritetsförslaget vore att föredraga framför majoritetsförslaget i oförändrat skick.

havare, som underlåte att befordra barn till vaccination, innan detta uppnådde två års ålder, skulle uttagas en till sitt belopp skäligen avvägd engångsavgift (»vaccinationsskatt», förslagsvis fem kronor). — Majoritetsförslaget tillstyrkes vidare av *länsstyrelsen i Skaraborgs län* och *förste provinsialläkaren i Kopparbergs län* med tvekan samt av *länsstyrelsen i Kronobergs län* med största tvekan. *Förste stadsläkaren i Göteborg* ställer sig icke helt avvisande till borttagande av barnympningstvånget men erinrar om de åtgärder, som måste vidtagas vid en smittkoppepidemi, då ympskyddet vore dåligt, såsom massvaccination, upprättande av koppsjukhus och inställande av sjöfarten. Blev situationen oss ändock övermäktig, finge vi återgå till vaccinationstvång.

Skolöverstyrelsen samt *länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands och Örebro län* förklara, att de icke kunde intaga någon bestämd ståndpunkt i principfrågan, då de icke hade tillräcklig medicinsk sakkunskap. Sistnämnda länsstyrelse anser emellertid, att inlettera förslaget borde läggas till grund för lagstiftning, utan förordar, att frågan måtte göras till föremål för ny utredning.

I flertalet yttranden tillstyrkes utredningsminoritetens förslag att gällande barnympningstvång skall bibehållas men tillbakaflyttas till det kalenderår, under vilket barnet fyller två år. Yttranden av detta innehåll föreligga från *karolinska institutets lärarkollegium* (dess majoritet), *armé-, marin- och flygförvaltningarna, cheferna för rikets arméfördelningar, militärbefälhavaren på Gotland, Sveriges läkarförbund, svenska läkaresällskapet, svenska stadsläkarföreningen, länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Hallands, Älvsborgs, Gävleborgs och Väster-norrlands län, förste stadsläkaren i Stockholm, förste provinsialläkarna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Kristianstads, Malmöhus, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Väster-norrlands, Västerbottens och Norrbottens län samt fördelningsläkaren vid IV arméfördelningen*. Karolinska institutets lärarkollegium och svenska läkaresällskapet framhålla, att med borttagande av den obligatoriska barnvaccinationen den kvinnliga befolkningen samt den manliga ungdomen före värnpliktsåldern bleve oskyddad, i den mån frivillig vaccination icke utfördes. Härav skulle följden bland annat bliva, att den medfödda immunitet via modern, med vilken man hade grundad anledning räkna, skulle i stor utsträckning ödeläggas. Arméförvaltningen motiverar utförligt sitt ståndpunkttagande samt framhåller, att en siffersammanställning från ympningarna vid armén $\frac{1}{10}$ 1934— $\frac{50}{10}$ 1937 utvisade, att primoympning av värnpliktiga som regel medförde långt större subjektiva och objektiva besvär och på grund härav drabbade utbildningsarbetet med större tidsförlust än revaccination. Arméförvaltningen beräknade, att en efter utredningsmajoritetens riktlinjer ändrad skyddskoppympning skulle medföra en sex gånger så stor förlust av utbildningsdagar som för närvarande, d. v. s. höja antalet sjukdagar i anledning av vaccination från ungefär 5,000 till ungefär 30,000. För-

läggande av den obligatoriska ympningen till inskrivningsförrättningen förkastades på grund av organisatoriska svårigheter och ekonomiska konsekvenser, föranledda av den längre tid förrättningen därigenom skulle taga. Här-till komme, att övervakandet av ympningsresultaten skulle omöjliggöras eller åtminstone mycket försvåras. Av bland annat sistnämnda anledning vore ej heller lämpligt att verkställa ympningen vid de värnpliktigas uttryckning från truppförbanden. Även marin- och flygförvaltningarna, chefen för armén, cheferna för rikets arméfördelningar, militärbefälhavaren på Gotland, fördelningsläkaren vid IV arméfördelningen och förste provinsialläkaren i Norrbottens län uttala, att primovaccination av värnpliktiga skulle menligt påverka utbildningsresultatet. — Förste provinsialläkaren i Kronobergs län föreslår bestämmelser, enligt vilka målsman skulle äga rätt få sitt barn undantaget från vaccination, om han ingåve ansökan därom till medicinalstyrelsen, innan barnet fyllt två år. Detta sätt för undantagande borde emellertid vara förenat med en kännbar ekonomisk uppoffring, 10—100 kronor, alltefter sökandens villkor.

Universitetskanslern avstyrker utredningsmajoritetens förslag men gör intet direkt uttalande angående minoritetsförslaget. Dock finner kanslern, att nuvarande tidsförhållanden med flyktingströmmar i olika riktningar länderna emellan knappast ägnade sig för en omläggning av lagstiftningen, som kunde visa sig innebära en avsevärd försvagning av våra skyddsmedel mot smittkoppar. *Medicinska fakulteten i Uppsala* anser sig med hänsyn till det nuvarande politiska läget i Europa icke kunna tillstyrka majoritetsförslaget. Annan ändring av gällande vaccinationslag borde dock icke företagas än att den föreskrivna barnvaccinationen förklades till senast det kalenderår, då barnet fyllde två år. *Medicinska fakulteten i Lund* uttalar, att majoriteten i sitt förslag ej fullt syntes draga konsekvensen av sin teoretiska ståndpunkt, att barnvaccinationen vore en önskvärd skyddsåtgärd. Mot minoritetsförslaget riktar fakulteten ingen annan erinran än att dispens från barnympnings-tvånget skulle kunna erhållas mot fastställd ur olika hänseende lämpligt avvägd registreringsavgift. — *Chefen för armén* avstyrker majoritetsförslaget men gör i övrigt ej något principiellt uttalande.

Medicinalstyrelsen uttalar sig för den obligatoriska barnvaccinationens bibehållande men anser, att, innan ännu barnavårdscentraler och barnavårdsstationer allmänt trätt i verksamhet och sålunda ympningen av spädbarnen på landsbygden lättare kunde ske, minoritetens förslag, att ympningstvånget skulle tillbakaflyttas till det kalenderår, under vilket barnet fyllde två år, icke kunde tillstyrkas. Ympningsåldern föresloges bestämd på samma sätt som i gällande vaccinationslag. Liknande uttalande göres av *svenska provinsialläkarföreningen*. *Länsstyrelsen* och *förste provinsialläkaren i Kalmar län* biträda minoritetsförslaget med den reservationen, att tvångsympningen av barn, där vårdnadshavaren så önskade, måtte kunna framflyttas till början av skolåldern. — *Förste stadsläkaren i Malmö* påtalar, att utredningsmajoriteten icke till diskussion upptagit alternativet att införa en sam-

vetsklausul efter engelskt mönster. Dock hade vaccinationsfrekvensen i England även 1929—33 varit så pass betydande som 37—40 %, medan Holland, där förhållandena, om också endast temporärt, närmast motsvarade dem, som enligt majoritetsförslaget skulle uppkomma i Sverige, åren 1931—35 haft en vaccinationsfrekvens av endast cirka 15 %. Stadsläkaren anser, att gällande lag borde i stort sett bestå men kompletteras med en samvetsklausul av innehåll, att målsman, som på grund av samvetsbetänkligheter önskade erhålla befrielse från ympningstvång för ett barn, skulle senast under det kalenderår, då barnet fyllde åtta år, till medicinalstyrelsen ingiva på heder och samvete avgiven förklaring härom. Efter erhållande av sådan förklaring skulle medicinalstyrelsen mot lämplig lösen, exempelvis 10 kronor, utfärda intyg härom till målsmannen och samtidigt översända kopia av intyget till vederbörande hälsovårdsnämnd. Det funnes anledning tro, att ympningseffekten därefter skulle bli nästan densamma som nu. Tidpunkten för den obligatoriska barnvaccinationen borde, med bibehållande av nuvarande kontrollapparat, framflyttas till senast det kalenderår, varunder barnet fyllde åtta år. — *Förste stadsläkaren i Norrköping och förste provinsialläkaren i Skaraborgs län* finna gällande lag efter vissa mindre ändringar, däribland effektivisering av kontrollen, tillfredsställande. Därest emellertid förslag till ny lag komme att framställas, förordades minoritetsförslaget.

Länsstyrelsen i Uppsala län synes närmast gilla minoritetsförslaget och uttalar, att majoritetsförslaget finge uppfattas som en med hänsyn till det politiska läget föreslagen eftergift, innebärande mindre effektivt skydd än vad som ur socialmedicinsk synpunkt varit önskvärt. *Förste provinsialläkaren i Blekinge län* förklarar, att han ur rent epidemiologisk synpunkt biträde minoritetsförslaget men att han icke utan den största tvekan kunde yrka bifall till detsamma, då det icke ägde tillräckligt stöd i allmänna rättsmedvetandet. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* finner, att minoritetsförslaget skulle giva den mest tillfredsställande lösningen. Ansåges det emellertid av folkpsykologiska skäl motiverat att frångå kravet på obligatorisk barnvaccination, borde i varje fall bestämmelserna härom givas allenast provisorisk karaktär. Enahanda uttalanden göras av *Jämtlands läns läkarförening* och *förste provinsialläkaren i sagda län*.

Angående utredningsmajoritetens jämförelse ur vaccinationssynpunkt mellan smittkoppor, å ena sidan, samt tyfoid, difteri, scharlakansfeber och mässling, å den andra, anför *förste stadsläkaren i Malmö*, att anledningen till att man icke framställt krav på tvångsmässigt genomförande av de fullt effektiva ympningsmetoder, som numera funnes mot sistnämnda sjukdomar, vore, att dessa vore ofantligt mycket mindre smittsamma än koppor. Då samtliga ympningsmetoder medförde vissa olägenheter, måste statsmakterna givetvis inskränka tvångsympningen till det minsta möjliga. Det kunde icke råda någon tvekan om att skyddskoppympningen då måste först komma i åtanke. I huvudsak enahanda uttalande göres av *förste provinsialläkaren i Norrbottens län*.

Departement-
chefen.

Huvudspörsmålet i nu förevarande lagstiftning är givetvis frågan, om obligatorisk barnvaccination skall bibehållas eller icke.

Praktiskt taget fullständig enighet synes råda därom, att en med framgång utförd vaccination med få undantag lämnar ett effektivt skydd mot smittkoppor för avsevärd tid framåt samt att ett gott ympskydd hos befolkningen är av stor betydelse för bekämpandet av en utbruten smittkoppepidemi. Redan vid besvarandet av frågan, om den obligatoriska barnvaccinationens ersättande med frivillig skulle försvaga det allmänna ympskyddet, gå emellertid åsikterna isär. Utredningsminoriteten och flertalet av de myndigheter, som yttrat sig i frågan, äro av den uppfattningen, att borttagande av barnympningstvånget skulle medföra en kraftig nedgång i vaccinationsfrekvensen. Majoriteten och några remissmyndigheter synas visserligen vara beredda på att antalet barnvaccinationer till en början kommer att sjunka, men anse det mycket möjligt, att det därefter som följd av föreslagna åtgärder till främjande av frivillig barnvaccination, trämst upplysningsverksamhet, åter skall stiga. För egen del är jag fullt på det klara med, att ett borttagande av tvånget att vaccinera barn komme — i varje fall till en början — att medföra nedgång i antalet vaccinationer. Emellertid är jag av den övertygelsen, att — på grund av andra bestämmelser i den ifrågasatta nya författningen och till följd av väl organiserad upplysningsverksamhet — barnvaccinering dock alltjämt kommer att företagas i stor utsträckning.

Jag vill i förevarande sammanhang icke underlåta att erinra därom, att risk för encefalit — med invaliditet eller i svåraste fall död som följd — vid vaccination dock icke är helt utesluten. Att nämnda risk ur statistisk synpunkt är ytterst obetydlig betyder givetvis intet för dem, som i de särskilda undantagsfallen drabbas därav.

Då, i enlighet med vad nyss anförts, ett borttagande av vaccinationstvång beträffande barn skulle — åtminstone till en början — medföra försämring av ympskyddet hos landets befolkning, uppställer sig till besvarande frågan, vilka risker för smittkoppepidemier som i närvarande tid kunna anses hota vårt land. I likhet med utredningsmajoriteten anser jag, att smittkopparan för oss är tämligen ringa, detta särskilt med hänsyn till våra jämförelsevis goda hygieniska förhållanden och vårt hälso- och sjukvårdsväsendes i så många avseenden tillfredsställande organisation. Skulle i något fall smittkoppor bliva införda till riket, synes — på sätt jämväl utredningsmajoriteten anför — isolering och vaccination av smittkällor och kontakter samt eventuellt massvaccination av befolkningen på särskilt utsatta orter utgöra tillräckliga skyddsmedel mot en hotande smittkoppepidemi.

I sammanhang härmed blir emellertid det spörsmålet aktuellt, huruvida primovaccination av personer ovanför barnåldern föranleder alltför svårartade ympningsreaktioner. Visserligen är det otvivelaktigt så, att vaccination med största fördel utföres å helt små barn — i åldern upp till två år — och att reaktionerna hos äldre äro starkare än hos småbarn. Om emellertid lämplig moderation vid anläggandet av hudsnitten iakttages, torde obehagen av primovaccination hos vuxna icke bliva av den storleksordning, att på

grund därav bibehållandet av tvång till barnvaccination kan anses motiverat. Huru risken för postvaccinal encefalit förhåller sig till den ålder, i vilken vaccination företages, är vidare ett viktigt spörsmål, som varit föremål för olika meningar inom vaccinationsutredningen. Det för undersökning härav tillgängliga materialet synes emellertid vara av alltför ringa omfattning för att giva möjlighet till säkra slutsatser. Sannolikheten synes emellertid tala för, att primovaccination av vuxna icke innebär större risk för encefalit än sådan vaccination av barn. Vad nu anförts är av särskild betydelse av det skälet, att — om tvångsvaccination av barn borttages men vaccinering av till krigsmakten hörande personer föreskrives — ett avsevärt antal manliga medborgare kommer att primovaccineras i 20-årsåldern.

Av redogörelsen för vad som i förevarande ärende förekommit framgår, att den medicinska sakkunskapen är långt ifrån enig i sitt ståndpunkttagande till frågan, huruvida tvångsvaccination av barn skall anses erforderlig eller ej. Det vill ock förefalla, som om man inom denna sakkunskap i alltjämt växande utsträckning vore benägen att besvara denna fråga nekande. Då härtill kommer, att vissa skäl av helt annan art, vilka beaktats av bland andra åtskilliga länsstyrelser, starkt synas tala för ett upphävande av tvångsvaccinationen av barn, har jag funnit mig böra giva min principiella anslutning till det av utredningsmajoriteten framlagda författningsförslaget. De skäl jag nyss åsyftade äro av juridisk art. Utredningsmajoriteten har påvisat, att bestämmelserna i gällande lag om obligatorisk barnvaccination i avsevärd utsträckning icke efterlevas, att överträdelse av desamma mången gången gång icke föranleda åtgärd från myndigheternas sida samt att, då ingripande sker mot vårdnadshavare, som tredskas att befordra barn till ympning, lagen icke erbjuder tillräckligt verksamma tvångsmedel mot honom. Det nuvarande tillståndet minskar i hög grad respekten för gällande lag. En opinion av betydande styrka har uppstått inom vårt folk mot den obligatoriska barnvaccinationen. Det synes mig icke tillrådligt att tillskapa tvångsmedel av den art, att med stöd därav en effektiv barnvaccination i strid mot denna opinion skulle kunna genomföras. Vid sådant förhållande torde allenast återstå att upphäva tvånget och att söka genom andra medel verka för en frivillig vaccination av så vidsträckt omfattning som möjligt. Med denna åsikt rörande tvångsbestämmelser i ämnet saknar jag anledning att diskutera frågan om samvetsklausul i den nya vaccinationsförfattningen.

Från olika håll hava uttalats farhågor för att följderna av den obligatoriska barnvaccinationens borttagande skulle bliva minskning av vår försvarsberedskap. Vid det förhållandet att jag ämnar föreslå vaccinationsplikt för värnpliktiga synas dessa farhågor i huvudsak ogrundade. Däremot torde vad de militära myndigheterna anförts därom, att ett upphävande av barnympnings-tvånget komme att få till följd ett större antal primoympningar av värnpliktiga än för närvarande samt föranleda ett större antal sjukdagar i anledning

av vaccination äga sin riktighet. Att enbart av denna anledning bibehålla sagda tvång låter sig dock icke försvara.

Även om jag sålunda finner, att barnvaccinationen icke längre bör genomföras med tvång, är jag — såsom förut anförts — dock fullt medveten om dess stora betydelse i kampen mot smittkopporna och kommer i det följande att, i huvudsaklig överensstämmelse med sakkunnigmajoriteten, föreslå olika medel för befordrande av frivillig barnympning.

Upplysningsverksamhet.

Vaccinationsutredningen.

Utredningsmajoriteten har i sin allmänna motivering under förestående rubrik uttalat, att strävandena att åstadkomma ett skydd mot smittkoppsjukdomen dels genom fortgående frivillig primovaccination och dels genom vaccination, oberoende av ålder, samt andra effektiva åtgärder vid hotande fara i väsentlig mån kunde underlättas, om dessa strävanden ägde stöd i en upplyst folkopinion. Majoriteten ville därför förorda det allmännas medverkan i och stöd åt en upplysningsverksamhet, som syftade till att bland allmänheten sprida ökad kännedom om smittkopporna och om vaccinationen såsom medel i kampen mot denna sjukdom. Lämpligaste formen för meddelande av sådan upplysning vore enligt majoritetens uppfattning populärvetenskapliga föreläsningar, anordnade av anstalter och föreningar, vilka för sin verksamhet åtnjöte understöd av statsmedel. Då dessa organisationer emellertid icke torde vara villiga att påtaga sig här ifrågavarande uppgift utan att erforderliga medel ställdes till deras förfogande, har majoriteten förordat, att medel därtill måtte anslås av statsverket. Majoriteten har vidare såsom lämpliga medel i detta upplysningsarbets tjänst föreslagit radioföreläsningar, en kortfattad, populärt hållen men ändock på vetenskapliga bevis grundad skrift i ämnet, avsedd främst för föräldrar och lärare, samt massspridning av en broschyr, vari skyddskoppymningen gjordes till föremål för åskådlig och saklig framställning. Majoriteten har slutligen, såsom redan tidigare antytts, fäst stora förhoppningar vid den upplysning, som i hithörande frågor komme att lämnas mödrar vid mödra- och barnavårdscentraler samt barnavårdsstationer.

Gentemot vad majoriteten sålunda anført angående förevarande upplysningsverksamhet och dess betydelse för befordran av vaccinationsfrekvensen har *minoriteten* (sid. 124) uttalat sig sålunda:

Det skulle vara att göra sig överdrivna förhoppningar att föreställa sig, att en upplysningsverksamhet om skyddskoppymningens betydelse skulle kunna förmå människor att i någon nämnvärt ökad utsträckning låta vaccinera sina barn. Man må hur värtaligt som helst och med hur starka argument som helst hävda betydelsen av en allmän barnvaccination, effekten kommer endast att bliva, att vaccinationsmotståndarna ytterligare skärpa sin agitation. Men hur ovederhäftig denna än är, kommer allmänheten att lystra till den, därför att den endast kommer att utmåla de förmenta farorna av vaccinationen, men omsorgsfullt kommer att underlåta att erkänna vaccinationens nytta.

Yttranden.

Medicinska fakulteten i Lund, Sveriges läkarförbund, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Kopparbergs, Gävleborgs och Norrbottens län samt förste provinsialläkarna i Östergötlands, Kronobergs, Gotlands och Norrbottens län tillstyrka av sakkunnigmajoriteten föreslagna åtgärder till ernående av ökad kännedom om smittkoppsjukdomen och dess bekämpande. Sagda fakultet och förste provinsialläkaren i Kronobergs län tillägga, att vaccinationsförfarandet troligen skulle erhålla ett ytterligare och gott stöd i folkmedvetandet, om verkställandet av barnvaccineringen överfördes från ympningsmöten till barnavårdscentraler. Förste provinsialläkaren i Norrbottens län finner det lämpligt, att upplysningar lämnades vid skolundervisningen i biologi eller allmän hälsovård. — *Medicinalstyrelsen* förordar, att upplysningsverksamhet till främjande av barnympning under de tidiga levnadsåren skulle igångsättas. Styrelsen förklarar sig dela utredningsmajoritetens förväntan, att genom anordnande av s. k. förebyggande mödra- och barnavård vid barnavårdscentraler och -stationer mödrarna skulle i största utsträckning kunna påverkas i sådan riktning. I huvudsak enahanda synpunkter anföras av *karolinska institutets lärarkollegium* och *svenska läkaresällskapet*, vilka tillägga, att den tidiga barnvaccinationen med fördel torde kunna utföras genom sagda centralers och stationers försorg. *Skolöverstyrelsen* förklarar sig icke hava något att erinra mot majoritetsförslaget i denna del.

Länsstyrelsen i Kalmar län anser, att ej ens med den av majoriteten förordade, omfattande upplysningsverksamheten frivillig vaccination vore att påräkna i större omfattning, och *arméförvaltningen* framhåller, att verkan av sådan upplysningsverksamhet undandroge sig bedömande. *Länsstyrelsen i Uppsala län* uttalar, att upplysningsverksamheten säkerligen skulle mötas av en agitation, som bland annat komme att åberopa, att lagstiftaren själv frånträtt den tidigare ståndpunkten angående vaccinationens betydelse. Enahanda uttalande göres av *länsstyrelsen i Älvsborgs län*, vilken tillägger, att vid bibehållande av den obligatoriska barnvaccinationen vederhäftig upplysning skulle kunnat göra mycket för dennas popularisering. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* anser däremot, att ytterligare upplysningsarbete icke skulle nämnvärt förmå öka sympatierna för och tron på tvångsvaccinationens nödvändighet. — *Förste provinsialläkaren i Stockholms län* slutligen befarar, att om barnympningstvånget borttoges, agitation å barnavårdscentralerna för vaccination skulle leda till impopularisering av dessa.

På sätt i det föregående antytts, är jag av den uppfattningen, att den frivilliga vaccineringen på allt sätt hör uppmuntras och befordras. Den av sakkunnigmajoriteten föreslagna upplysningsverksamheten i vaccinationsfrågan finner jag därvid vara av största betydelse. Den utbredda folkopinion mot obligatorisk barnvaccination, vars förhandenvaro tidigare påpekats, synes nämligen i stor utsträckning vara grundad på felaktig uppfattning om vaccinationens betydelse som medel i kampen mot smittkoppsjukdomen och om de med vaccinationen förbundna riskerna. Det gäller att genom veder-

Departements-
chefen.

häftig upplysning revidera denna uppfattning till bättre överensstämmelse med de verkliga förhållandena och sålunda öka allmänhetens benägenhet för att underkasta sig och sina barn frivillig vaccination. De former utredningsmajoriteten föreslår för denna upplysningsverksamhet anser jag vara tjänliga. Särskilt vill jag framhålla lämpligheten av att densamma kommer att ingå som ett led i det statligt understödda fria folkbildningsarbetet samt att upplysning i förevarande frågor meddelas mödrar vid besök å barnavårdscentraler och -stationer. Att kostnadsfri barnvaccination där skall kunna erhållas är självfallet. Innan barnavårdsorganisationen blivit fullt utbyggd, torde det dock icke vara lämpligt att — såsom från vissa håll föreslagits — överföra verkställandet av barnympningen från ympningsmötena till nyssnämnda centraler och stationer.

Jag övergår nu till behandling i detalj av departementsförslaget till förordning om skyddskoppymning och vill förutskicka, att jag — med hänsyn till min uppfattning, att tvångsvaccineringen av barn bör borttagas — till grund för detta ämnar lägga majoritetens inom vaccinationsutredningen lagförslag.

Speciell motivering.

Rubrik.

*Vaccinationsutredningen*¹ har benämnt sitt förslag »lag om skyddskoppymning».

Departements-
chefen.

Enligt numera vedertagen terminologi har den av utredningen föreslagna rubriken ändrats till »förordning om skyddskoppymning».

Jag har övervägt, om icke förordningen i likhet med gällande lag om skyddskoppymning till vinnande av större överskådlighet borde förse med underrubriker. Då emellertid dessas antal skulle bliva jämförelsevis stort i förhållande till antalet paragrafer och svårigheter erbjudit sig att i underrubrikerna giva ett adekvat uttryck för dem tillhörande paragrafers innehåll, har jag avstått därifrån.

1 §.

Denna paragraf överensstämmer i sak med motsvarande paragraf i vaccinationsutredningens förslag.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har uttalat, att den av skäl, som angåves i dess allmänna motivering, föreslagit upphävande av tvånget att vaccinera barn, men i stället sökt kraftigt befordra frivillig barnvaccination samt i förevarande paragraf intagit en principiell förklaring om önskvärdheten av sådan vaccination. Utredningen har erinrat om att tiden för barnvaccinationens verkställande med

¹ När här och i det följande talas om vaccinationsutredningen, avses dess majoritet.

tillkomsten av gällande vaccinationslag framflyttats från barnets andra år enligt 1853 års reglemente angående skyddskoppymningen till det kalenderår, då barnet fyllde sex år. Utredningen har (sid. 59—61) lämnat en översikt över omfattningen av ympning vid tidig ålder under åren 1917—34 samt kommit till det resultatet, att under hela denna tidrymd en fortgående förskjutning mot högre ympningsålder ägt rum. Under årens lopp hade sålunda allt flera barn i tidig ålder kommit att sakna immunitet mot smittkoppor och sannolikheten för deras infektion, om de skulle bliva utsatta för koppsmitta, hade följaktligen blivit större. I anledning härav och då ympningen enligt allmän erfarenhet medförde mindre olägenheter under första levnadsåren än senare, hade vaccinationsutredningen rekommenderat företagande av barnvaccination under de två första levnadsåren.

Utredningen har vidare framhållit, att vad i förevarande paragraf föreskrives därom, att ympning skulle ske med smittkoppvaccin, hade samma innebörd som stadgandet i 9 § 1 mom. av 1916 års lag, att ympning skulle ske med animalt ympämne. Någon undantagsbestämmelse liknande den i 2 mom. av nämnda paragraf, avseende att vid smittkoppepidemi ympning finge äga rum med humaniserat ympämne, hade ej ansetts behöflig med hänsyn till nutida tillgång på animal vaccin och möjlighet att snabbt distribuera ympämnet till varje ort inom riket. Utredningen har härutinnan hänvisat till bilagan F (sid. 382—429).

Angående paragrafens andra stycke, enligt vilket det skulle åligga hälsovårdsnämnder och tjänsteläkare att verka för ympningens genomförande i största möjliga utsträckning, har utredningen anfört följande:

Detta stadgande innehåller ett ytterligare påpekande av ympningens värde och har ansetts påkallat bland annat för att såvitt möjligt motverka, att ympningsfrekvensen sjunker, om nuvarande tvångsbestämmelse om barnympning borttages. Ett uttryckligt lagfästande av plikt för hälsovårdsnämnderna, respektive kommunalnämnderna i kommuner utan särskild hälsovårdsnämnd, att befrämja ympningen är av vikt, enär dessa kommunala organ mångenstädes visat sig vara okunniga om sina nu föreliggande skyldigheter beträffande ympningen eller medvetet åsidosatt desamma. — Det föreslagna stadgandet i vad angår tjänsteläkare torde för de allra flesta läkare icke medföra någon ökning av deras arbetsbörda. Med tjänsteläkare avses i främsta rummet förste provinsial-, provinsial-, extra provinsial-, stads-, köpings- och municipalläkare. Rörande dessa läkares åligganden med avseende å ympningen finnas redan nu åtskilliga föreskrifter. Sålunda innehåller 1916 års lag om skyddskoppymning, förutom vissa andra stadganden, i 20 § en hänvisning till gällande läkarinstruktion. Enligt denna (allmän läkarinstruktion den 19 december 1930, SFS 442/1930) § 12 skall förste provinsialläkare med uppmärksamhet följa skyddskoppymningen inom länet och medverka till dess behöriga handhavande. Och provinsialläkare skall jämlikt § 31 utöva noggrann tillsyn över ympningen inom sitt distrikt, samt, där han finner ympningen i någon kommun vara försummad eller därom givna föreskrifter eljest åsidosatta, söka åstadkomma rättelse däri eller, där så erfordras, anmäla förhållandet hos länsstyrelsen. De sålunda för provinsialläkare meddelade föreskrifterna torde på grund av §§ 42, 48 och 53 gälla även extra provinsial-, stads-, köpings- och municipalläkare.

Yttranden.

Länsstyrelsen i Blekinge län anser, att bestämmelserna i första stycket borde — efter mönster av den i utredningsförslagets 7 § meddelade föreskriften om skolbarnympningen — utbytas mot ett stadgande, att varje barn skulle före uppnåendet av tvåårsåldern undergå ympning, om icke den, som hade vårdnaden om barnet, meddelat förbud däremot. En dylik klausul vore i jämförelse med fullständig frihet i nu ifrågavarande hänseende ostridigt ägnad att öka vaccinerings omfattning. — *Förste stadsläkaren i Norrköping* begär bestämt besked om vad i detta och andra sammanhang avses med tjänsteläkare.

**Departements-
chefen.**

I överensstämmelse med min tidigare uttalade uppfattning, att tvångsympning av barn bör borttagas men frivillig vaccination befordras, ansluter jag mig i princip helt till vad vaccinationsutredningen föreslagit i förevarande paragraf. Länsstyrelsens i Blekinge län förslag till ändring av paragrafens första stycke anser jag icke lämpligt. Den i princip frivilliga barnvaccinationen bör nämligen icke förses med alltför många restriktioner, varjämte parallellen med skolbarnympningen är ofullständig såtillvida, att den sistnämnda är mycket lättare att praktiskt ordna i samband med skolundervisningen än vaccination av spädbarn. I motiven sägs, att avsikten är, att ympning skall — på sätt i princip föreskrivits i gällande lag, vars huvudbestämmelser bibehållits i minoritetens förslag — ske med animalt ympämne. Då skäl för ändring av uttryckssättet i författningen icke angivits samt uttrycket smittkoppvaccin formellt torde omfatta såväl animal som humaniserad vaccin, har jag ansett lämpligt bibehålla nuvarande lags terminologi.

Med tjänsteläkare i andra stycket synes böra avses endast sådana läkare, vilkas tjänsteåligganden närmare regleras i allmänna läkarinstruktionen, nämligen förste provinsial-, provinsial-, extra provinsial-, stads-, stadsdistrikts-, köpings- och municipalläkare. Då anmaningen att befrämja ympning icke bör anses inskränkt till enbart vaccination av barn utan avse skyddskoppympning överhuvud taget har formell jämkning av andra stycket i förslaget vidtagits.

2 §.

Paragrafen motsvarar 2 § i vaccinationsutredningens förslag samt har avseende å i huvudsak samma personer, som enligt 3 § a)—c) i gällande vaccinationslag äro underkastade vaccinationsplikt.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har framhållit, att kravet på försvarsberedskap nödvändiggjorde ympningstvång för militärer i fredstid, och att behovet av sådant tvång bleve än mer trängande, om barnympningsfrekvensen i fortsättningen komme att sjunka ytterligare. Av de undersökningar, för vilka redogörelse lämnats i de vid betänkandet fogade bilagorna E (sid. 372—381) och H (sid. 448—476), funne utredningen framgå, att fara för alltför starka ympreaktioner hos dem, som ej förut ympats, icke behövde verka avskräckande.

Rörande omfattningen av de i förevarande paragraf upptagna kategorierna har utredningen anfört bland annat följande:

Huruvida vid försvarsmakten tjänstgörande person är att hänföra till 2 § a) eller b) torde framgå av inskrivningsförordningen den 18 december 1936 (S. F. S. 643/1936) § 1. Den i a) stadgade ympningsplikten omfattar alla dem, som börja tjänstgöring på grund av fast anställning vid försvarsmakten — d. v. s. vid hären, marinen eller flygvapnet — även befäl eller underbefäl (eller för utbildning till befäl eller underbefäl vid marinen). Av nämnda förordning torde vidare framgå, att till värnpliktiga äro att hänföra bland andra officers- och reservofficersaspiranter vid hären och flygvapnet, vilka alltså bliva ympningspliktiga jämlikt 2 § b) i förslaget. Genom att i detta stadgande icke medtaga orden »för sin utbildning» [jfr 3 § b) i gällande lag] vill vaccinationsutredningen giva tillkänna, att ympningsplikt skall åvila jämväl sådana s. k. samvetsömna värnpliktiga, vilka fullgöra sin tjänstgöring vid krigsmakten. Vad slutligen angår 2 § c) i förslaget så är dess från 3 § c) i gällande lag avvikande avfattning betingad av vad ovan anförts angående ändamålet med 2 § b) i förslaget samt innehållet i § 28 värnpliktslagen den 30 juni 1936.

Utredningen har vidare påpekat, att i 4 § av förslaget undantag från ympning stadgades för den, som tidigare ympats eller haft smittkoppor, samt att förbudet i 8 § mot ympning på grund av hälsoskäl givetvis gällde även militärpersoner. Motsvarande bestämmelser funnes i 5 § 1 och 2 mom. av 1916 års lag, vilken jämväl i 5 § 4 mom. innefattade stadgande av liknande innehåll som förslagets 2 § andra stycket. Sistnämnda stadgande i förslaget innebure i sak ingen ändring av bestämmelsen i 5 § 4 mom. vaccinationslagen vad angående militärer.

Utredningen har slutligen även erinrat om bestämmelserna i förslagets 18 §, enligt vilka ersättning kunde utgå, där sjukdom eller skada skulle drabba någon till följd av ympning under militär tjänstgöring.

Yttranden.

Arméförvaltningen finner den av vaccinationsutredningen föreslagna omformuleringen av ympningsbestämmelserna för militärer i stort sett tillfredsställande. Brist förelåge dock alltjämt såtillvida, att de enligt § 4 mom. 2 värnpliktslagen under fredstid frikallade samt den del av till ersättningsreserven eller handräckningstjänst uttagna, som icke inkallades till tjänstgöring under fredstid, med föreslagna bestämmelser icke komme att skyddskoppypas i fredstid. Denna svaghet skulle beträffande den förra kategorien kunna avhjälpas med stadgande — i värnpliktslagen — att förutsättning för medgivande av frikallelse vore, att vederbörande inför inskrivningsmyndighet företedde intyg om under de senaste fem kalenderåren genomgången (re)vaccination eller ock, att han haft smittkoppor, d. v. s. att förhållande förelåge, varom nämndes i lagförslagets 4 §. Beträffande ersättningsreservister och till handräckningstjänst uttagna borde dessa av vederbörande rullföringsbefälhavare kunna avkrävas motsvarande intyg såsom villkor för befrielse från tjänstgöring i fredstid. Enahanda synpunkter anföras av *chefen för III arméfördelningen*. Även *militärbefälhavaren på*

Gotland uttalar, att avvikelserna från gällande bestämmelser vore väl motiverade, men att det kunde ifrågasättas, om icke under a) upptagna kategorier bort föras in under 6 §, vilken stadgar skyddskoppympning såsom förutsättning för vinnande av viss anställning eller undervisning.

Förbundet *folkhälsans vänner* anser, att värnpliktiga borde hava rätt att bli undantagna från ympning, därest de förklarade sig icke vilja underkasta sig sådan.

Departement-
chefen.

Fremsta syftet med den under a) och b) föreskrivna tvångsympningen är, att i händelse av krigstillstånd de, som först skola gå i fält, redan på förhand äro försedda med ett tillräckligt starkt immunitetsskydd mot smittkoppor. Ur försvarsberedskapssynpunkt anser jag det däremot icke vara oundgängligen erforderligt, att de kategorier värnpliktiga, vilka, såsom arméförvaltningen anført, icke fullgöra tjänstgöring i fredstid, skyddskoppympas under sådan tid. Då de icke utan föregående utbildning kunna skickas i fält, synes tillfälle erbjudas till vaccinering, vilken kommer att verkställas enligt punkten c) i förevarande paragraf. Den av militärbefälhavaren på Gotland mot utredningsförslaget riktade formella anmärkningen, att bestämmelserna under a) närmast hörde hemma i 6 §, finner jag i viss mån berättigad. Med hänsyn till motsvarande stadgandes placering i gällande lag bland övriga föreskrifter angående tvångsympning av militärer vill jag dock icke föreslå någon ändring härutinnan. Slutligen har i punkten a) det av vaccinationsutredningen föreslagna ordet försvarsmakten utbytt mot krigsmakten, den i värnpliktslagen begagnade sammanfattande beteckningen på samtliga försvarsgrenar.

3 §.

Paragrafen motsvarar 4 § i gällande vaccinationslag och 3 § i vaccinationsutredningens förslag.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har framhållit, att även om man under normala förhållanden kunde undvara stadganden om allmän ympningsplikt, i den situation, som uppstode vid inträffad eller hotande smittkoppepidemi, möjlighet dock måste finnas att kunna påbjuda ympning i behövlig omfattning på hotade områden. Sedan bestämmelser härom med 1916 års lag införts i vår vaccinationslagstiftning, syntes riksdagen icke hava haft under övervägande fråga om ändring av dessa.

Beträffande paragrafens bestämmelser har utredningen i huvudsak anført följande:

Vad angår beslutanderätten i fråga om ympningens omfattning och anordnande tillägger förslaget i likhet med gällande ympningslag länsstyrelsen och beträffande försvarsmakten eller del därav vederbörande chef befogenheten härutinnan. Det må erinras om att motsvarande befogenhet tillkommer länsstyrelse enligt epidemilagen för där avsedda fall. Vaccinationsutredningen finner anledning icke föreligga för bibehållande av 1916 års lags stadganden om att initiativ bör utgå från vederbörande tjänsteläkare eller

hälsovårdsnämnd. En föreskrift om tjänsteplikt för vederbörande tjänsteläkare att, när anledning därtill uppkommer, göra framställning om meddelande av beslut, varom i denna paragraf sägs, har däremot upptagits i tredje stycket av paragrafen. Detta stadgande torde, vad angår förste provinsialläkare, icke i sak innebära någon nyhet, liksom ej heller föreskriften att länsstyrelsens beslut skall meddelas först efter medicinalstyrelsens hörande. Enligt vad utredningen inhämtat har nämligen utvecklats den praxis, att efter erhållen kännedom om inträffat fall av smittkoppor förste provinsialläkaren sätter sig i förbindelse med vederbörande medicinalråd och efter samråd med denne påkallar beslut av länsstyrelsen. Med hänsyn till de speciella förhållandena vid försvarsmakten torde emellertid frågan om meddelande av beslut av ifrågavarande slag böra underställas den för vederbörande vapenslag högsta militära sjukvårdsmyndigheten, och har stadgande härom införts i andra stycket av paragrafen.

Enligt det lagförslag, som framlagts av *utredningens minoritet*, äga — liksom i gällande lag — länsstyrelse och vederbörande militäre chef fatta beslut utan att först höra medicinalstyrelsen, respektive högsta militära sjukvårdsmyndigheten.

Yttranden.

Den i förevarande paragraf stadgade ympningsplikten upptages icke i yttrandena till principiell diskussion. Endast beträffande formerna för beslutets meddelande anföras olika meningar.

Sålunda uttalar *förste provinsialläkaren i Uppsala län*, att föreskrifterna om medicinalstyrelsens respektive den högsta militära sjukvårdsmyndighetens hörande, innan beslut kunde fattas, uppenbarligen måste fördröja igångsättandet av skyddsåtgärderna vid utbruten eller hotande epidemi. *Länsstyrelsen i Uppsala län* framhåller, att under särskilt trängande förhållanden anmälan till medicinalstyrelsen — i skyndsamhetens intresse — torde vara tillräcklig. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser, att ifrågavarande ympningsplikt borde bli föremål för mera centralt bedömande och beslutet sålunda meddelas antingen av Kungl. Maj:t eller av medicinalstyrelsen.

Vad angår bestämmelserna i paragrafens andra stycke, finner *arméförvaltningen*, att vederbörande chef borde meddela sitt beslut efter inhämtande av högsta militära sjukvårdsmyndighetens medgivande. Enahanda uttalanden göras av *militärbefälhavaren på Gotland* och *fördelningsläkaren vid IV arméfördelningen*. *Chefen för III arméfördelningen* anser däremot, att särskilda bestämmelser angående högsta sjukvårdsmyndighetens medverkan vid beslutets fattande icke borde införas i lagen.

Vaccinationsutredningens förslag till bestämmelser om ympningsplikt vid inträffad eller hotande smittkoppepidemi har blivit föremål för diskussion främst beträffande skyldigheten för länsstyrelse och vederbörande militäre chef att före besluts fattande höra medicinalstyrelsen respektive högsta militära sjukvårdsmyndighet. För egen del anser jag av utredningen föreslagna bestämmelser lämpliga. Det finnes nämligen lika liten anledning för-

Departements-
chefen.

moda, att de högsta sjukvårdsmyndigheternas hörande, vilket givetvis kan ske med hjälp av telefon eller telegraf, skall orsaka dröjsmål med erforderliga skyddsåtgärders vidtagande, som att de beslutande myndigheterna icke skulle följa den medicinska sakkunskapens anvisningar så långt de lokala förhållandena medgiva.

4 §.

Vaccinationsutredningen har angående motsvarande paragraf i sitt förslag anfört följande:

I 4 § av förslaget stadgas undantag från ympningsplikt beträffande dels militärer och dels dem, som jämlikt påbud om ympning vid epidemi äro underkastade sådan plikt. Förutsättning för undantagandet är, att vederbörande efter början av de närmast föregående fem kalenderåren här i riket undergått verksam skyddskoppympling eller ock att han haft smittkoppor. Tidsbestämningen är hämtad från gällande vaccinationslag, vilken i 5 § 1 mom. innehåller motsvarande stadganden om undantag från all i denna lag stadgad ympningsplikt, samt innebär givetvis ej något bestämt uttalande om varaktigheten av den genom skyddskoppymplingen förvärvade immuniteten. Det har icke ansetts behöfligt att i förslaget upptaga den i sagda moment angivna möjligheten att på grund av tre gånger undergången ympning vinna befrielse från ympningsplikt. Vad som förstås med uttrycket verksam ympning torde framgå av 9 § andra stycket i förslaget.

I *yttrandena* upptagas icke bestämmelserna i förevarande paragraf till behandling.

Departements-
chefen.

Utredningens förslag i denna del har med allenast formell jämkning upptagits i departementsförslaget.

5 §.

Förevarande paragraf, som överensstämmer med 5 § i utredningsförslaget, motsvaras delvis av bestämmelserna i 3 § d) gällande vaccinationslag.

Vaccinationsutredningen.

Till en början har utredningen yttrat, att i förevarande paragraf sammanförts bestämmelser om ympningsplikt för »kontakter» — personer, som kunde antagas hava kommit i beröring med viss koppsmittad — samt vissa andra personer, bland dem utländska arbetare. Det gemensamma för där omförmälda fall, till skillnad från de i 3 § avsedda, vore att beslutet om ympning skulle avse viss person eller vissa individuellt bestämda personer. Det vore av största vikt, att kontakterna och stundom även personer, som kommit i beröring med kontakt, skyndsamt bleve underkastade ympning med eller utan åtföljande isolering enligt epidemilagen. Något uttryckligt stadgande angående ympning av kontakter funnes icke i gällande vaccinationslag. De beslut därutinnan, vilka vid inträffad epidemi kunde hava meddelats av länsstyrelsen, torde hava grundats på 4 § i nämnda lag och epidemilagen.

Sedan redogörelse lämnats (sid. 69—72) för de bestämmelser i 1919 års epidemilag och 1934 års karantänkungörelse, som äro givna för att hindra

införande till landet och spridning därstädes av smittkoppsjukdomen, har utredningen beträffande första stycket av förslaget till förevarande paragraf anfört följande:

Trots gällande bestämmelser till förhindrande därav är det icke uteslutet, att en koppsmittad person kan inkomma i riket och, innan åtgärder hinna vidtagas mot honom till förebyggande av smittans spridning, komma i förbindelse med andra personer. Vistas dessa personer på ort eller inom område, där den smittade insjuknar, hemfalla de under påbud om ympning, som må meddelas jämlikt 3 § i förslaget. Av synnerlig vikt är givetvis att även kontakt, som lämnat orten eller området vid tiden för den smittades insjuknande, och jämväl personer, med vilka den smittade kommit i beröring annorstädes under sitt uppehåll inom riket, underkastas ympning. Första stycket i förevarande paragraf avser främst sådana personer. Förutsättning för ympning är naturligtvis, att beröringen med den smittade ägt rum å sådan tid, att kontakten kan vara eller bli smittoförande.

Till förekommande av smittans vidare spridning genom kontakten har därjämte ansetts erforderligt att meddela stadgande om ympningsplikt för den, som kommit i beröring med kontakten eller medelbart genom andra personer kan väntas föra smitta från honom, liksom även för den, som av särskild anledning (t. ex. på grund av medlemskap i samma hushåll) kan väntas komma i beröring med någon, som enligt det sagda är ympningsskyldig, men mot vilken misstanken för smittoförande är så pass ringa, att isolering ej anses behöfvig.

Enär beslut om ympning, som här avses, är särskilt brådskande, har beslutanderätten tillagts hälsovårdsnämnden i den ort, där den ympningspliktige vistas. Nämnden skall dock före meddelande av beslutet samråda med tjänsteläkaren i orten. Beslutet går, enligt 19 §, i verkställighet utan hinder av förd klagan, och tredskas den ympningspliktige äger jämlikt 20 § vederbörande tjänsteläkare hos polismyndigheten påkalla erforderlig handräckning. För efterspanande av den, som är eller kan antagas vara ympningspliktig enligt detta stycke, äger tjänsteläkare påkalla biträde av polismyndighet.

Det må påpekas, att det icke ansetts lämpligt att medgiva undantag från ympningsplikt, varom här är fråga, av sådan anledning, som i 4 § sägs.

Vid behandlingen av paragrafens andra stycke [som i viss mån motsvarar 3 § d) i gällande lag] — enligt vilket vad i första stycket stadgas skall gälla även utlänning, som från främmande land inkommit i riket för att här söka eller tillträda arbetsanställning, därest det finnes anledning befara, att smittkoppsjukdom genom honom kan införas i riket — har utredningen uttalat, att det numera visserligen icke förekomme i så stor utsträckning som tidigare, att utländska arbetare inkomme i landet för att vinna arbetsanställning här. Den alltjämt föreliggande faran för att smittkoppor kunde på denna väg införas i landet torde dock påkalla ett stadgande, vid sidan av karantänkungörelsens bestämmelser, om ympningsplikt för sådana personer. Den skärpning, som förevarande stycke av 5 § i förslaget innebure i jämförelse med första stycket av paragrafen, vore motiverad av svårigheten att erhålla utredning angående från utlandet inkommande persons beröring med koppsmittad där. Att utsträcka den sålunda föreslagna ympningsplikten till att gälla samtliga till riket ankommande utlänningar torde å andra sidan icke vara lämpligt eller erforderligt.

Slutligen har utredningen erinrat om att i 3 § e) gällande vaccinationslag ympningsplikt föreskrevs jämväl för den, som intoges å tvångsarbetsanstalt, samt framhållit, att till förebyggande av koppsmittas spridning synnerlig uppmärksamhet måste ägnas den lösa befolkningen. Förevarande paragraf i utredningsförslaget torde emellertid medgiva inskridande i erforderlig utsträckning mot smittospridare tillhörande nämnda kategori, varför särskilt stadgande ej syntes påkallat. Anknytande av ympningsplikt till intagande å tvångsarbetsanstalt vore enligt utredningens uppfattning i sak svagt grundat och mindre tilltalande såsom ledande till uppfattningen, att vaccinationen vore någon slags straffpåföljd.

En hänvisning till epidemilagen har upptagits såsom ett tredje stycke i paragrafen.

Yttranden.

Länsstyrelsen och förste provinsialläkaren i Norrbottens län anse följdriktigheten kräva, att andra stycket av förevarande paragraf gäves väsentligt vidare omfattning än som föreslagits. Även en i riket inkommande utlänning, som icke sökte eller tillträdde arbetsanställning, kunde givetvis vara i hög grad smittofarlig, likaså en från utlandet återvändande ovaccinerad svensk.

I förevarande sammanhang må omnämnas, att kungörelse den 31 augusti 1938 utfärdats om sanitär kontroll över luftfarten (SFS nr 563).

Departement-
chefen.

De av vaccinationsutredningen i paragrafens första stycke föreslagna bestämmelserna synas fylla ett behov, som tidigare tillgodosetts genom beslut, grundade på stadgandena i 4 § gällande vaccinationslag om ympningsplikt vid inträffad eller hotande smittkoppepidemi. Med förevarande lagförslags i viss mån nya system för koppsjukdomens bekämpande, vilket i ympningen av kontakterna ser ett av de effektivaste skyddsmedlen mot sagda sjukdom, äro direkta bestämmelser påkallade om skyldighet för kontakter att underkasta sig beslut om sådan ympning. De i jämförelse med stadgandena i första stycket skärpta bestämmelserna i andra stycket, vilka nära överensstämma med 3 § d) i gällande vaccinationslag, hava ursprungligen tillkommit för att skydda landet mot den import av smittkoppsjukdomen, som stundom ägt rum genom säsongarbetare, vilka inkommit från länder, där smittkoppor varit ofta förekommande. Gentemot den risk för import av koppor, som den från utlandet kommande resandeströmmen i övrigt innebär, synas karantänkungörelsens bestämmelser vara tillräckliga. Att märka är att andra stycket skall bli tillämpligt så snart någon — om än ringa — anledning är att befara införande av smittkoppsjukdom i riket.

6 §.

Denna paragraf, vilken såsom villkor för att vinna anställning eller börja tjänstgöring inom vissa yrken uppställer, att sökanden ympats efter början

av de närmast föregående fem kalenderåren eller haft smittkoppor, äger mot-svarighet i samma paragrafer i såväl gällande vaccinationslag som vaccina-tionsutredningens förslag.

Vaccinationsutredningen.

Sedan utredningen erinrat om att i gällande lag nu ifrågavarande krav uppställdes beträffande dem, som inskrevs å sjömanshus, som vunne an-ställning vid tullverket eller vid den allmänna sjukvården eller vid hälso-polis, som efter avlagd medicine kandidatexamen började tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt eller som antoges till elever vid undervisningsanstalt för barnmorskor eller vid sjuksköterskekurs, har utredningen anfört följande:

Anledningen härtill var uppenbarligen, att dessa kategorier ansågos sär-skilt utsatta för smitta. Även andra yrken kunna anses tämligen likställ-da med de sålunda angivna, och det är ganska vanskligt att i detta hänse-ende göra den rätta begränsningen. Vaccinationsutredningen har härvidlag stannat för att kräva vaccination beträffande dem, som vilja vinna anställ-ning eller för egen utbildning börja tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt, vid den allmänna hälsovården i egenskap av tillsyningsman, vid lots- eller tull-staten, vid luftfart, i civil tjänst vid militär förläggning eller i polistjänst eller inskrivas å sjömanshus. Någon inskränkning av de i 6 § vaccinations-lagen upptagna kategorierna har icke föreslagits. Angående de i jämförelse med nämnda paragraf nya kategorierna i förslaget anser vaccinationsutred-ningen intet skäl föreligga att icke i förevarande hänseende jämställa lots-personalen med tullpersonalen. De på senare tid utvecklade flygförbindel-serna med utlandet och därvid föranledd risk för import av smittkoppor luft-ledes motivera uppställande av krav på att alla personer anställda vid luft-fart skola vara vaccinerade. Beträffande polispersonalen är det av synner-lig vikt att denna är i största möjliga utsträckning skyddad mot smitta och ej tilläventyrs blir tjänstoduglig i kritiska ögonblick till följd av ympnings-feber. Vad angår personer anställda i civil tjänst vid militär förläggning är bestämmelsen förestavad av försvarsberedskapens krav särskilt beträffande sådan personal, som vid mobilisering må komma att åtfölja det militära förbandet.

Till klagörande av innebörden av stadgandet i andra stycket av föreva-rande paragraf må anmärkas, att paragrafen är tillämplig endast beträffan-de personer, vilka efter lagens ikraftträdande vinna anställning eller börja tjänstgöra inom ifrågavarande yrken, och således ej gäller den, som dess-förinnan tillträtt sådan anställning eller börjat sådan tjänstgöring.

Utredningen har tillagt, att undantag från förevarande krav å ympning — i överensstämmelse med gällande lag — icke gjordes med avseende å den, som enligt 8 § ej finge ympas. I de flesta fall torde den, som på grund av egen sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet icke tålde ympning, ej heller vara lämpad för sådan anställning eller tjänstgöring. Och stadgan-dets huvudsyfte måste i varje fall anses vara att i allmänhetens intresse för-hindra, att någon i sådan anställning eller under sådan tjänstgöring, som där avsåges, komme att verka såsom smittospridare eller bleve urståndsatt att fullgöra från offentlig synpunkt viktiga funktioner.

De skäl, som anförts för stadgandena i andra stycket, återgivas under 23 §.

Minoriteten inom vaccinationsutredningen har som en stor svaghet hos utredningsmajoritetens förslag betecknat, att — med borttagandet av den obligatoriska barnympningen — ympningsvillkor icke föreskrivits för trafikpersonal vid järnväg, spårvagns- och motoriserad linjetrafik, hotell- och restaurangpersonal samt personal i banker, post, telegraf och de större affärs-husen.

Yttranden.

I samtliga yttranden, som beröra bestämmelserna i förevarande paragraf, förordas, att ympningsplikten måtte utvidgas till även andra kategorier yrkesutövare än de av utredningsmajoriteten föreslagna. Längst i detta avseende går *länsstyrelsen i Blekinge län*, som helt ansluter sig till utredningsminoritetens uttalande. Liknande synpunkter — ehuru icke av fullt samma räckvidd — anföras av den tidigare nämnda *minoriteten inom karolinska institutets lärarkollegium, länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands och Norrbottens län* samt *förste provinsialläkaren i Norrbottens län*. Sistnämnda länsstyrelse och förste provinsialläkare tillägga, att all personal vid allmänna hälso- och sjukvården — exempelvis även desinfektörer — borde inbegripas under paragrafens bestämmelser. *Arméförvaltningen* och *militärbefälhavaren på Gotland* förklara, att sagda bestämmelser borde gälla all vid krigsmakten anställd eller i tjänst varande civil personal. *Förste provinsialläkaren i Kopparbergs län* slutligen anser, att epidemisjukhusens personal alltid måste vara immun genom en vaccination, som icke finge vara mer än fem år gammal.

Departement-
chefen.

Såsom utredningsmajoriteten framhållit är syftet med bestämmelserna i denna paragraf, att de, som i sitt yrke äro särskilt utsatta för risk att bliva koppsmittade, skola göras immuna mot koppsjukdomen. Härigenom skulle garanti vinnas för att de icke komme att verka såsom smittospridare eller vid smittkoppepidemier bleve urståndsatta att fullgöra från offentlig synpunkt viktiga funktioner. Den av majoriteten gjorda avgränsningen av dessa yrken synes mig i huvudsak tillfredsställande. Ur försvarsberedskapens synpunkt har jag dock — i enlighet med framställningar av vissa militära myndigheter — föreslagit, att kravet å ympning såsom villkor för att vinna anställning skall gälla all civil personal vid krigsmakten.

I enlighet med utredningsmajoritetens förslag har genom bestämmelser i ett andra stycke i paragrafen införts möjlighet att genom vite söka förmå personer, som — sedan den föreslagna förordningen trätt i kraft — blivit anställda, tjänstgörande eller inskrivna i strid mot bestämmelserna i första stycket, att låta skyddskoppypa sig.

7 §.

Paragrafen, som innehåller särskilda bestämmelser rörande ympning av skolbarn, överensstämmer i huvudsak med 7 § i vaccinationsutredningens förslag men saknar motsvarighet i gällande vaccinationslag.

Vaccinationsutredningen.

Till en början har utredningen anmärkt, att den under 1 § omnämnda översikten över omfattningen av ympning vid tidig ålder utvisade, att på senare tid den årsklass, som varit avgjort starkast representerad vid ympningarna, varit barn i första skolåldern. Även å äldre skolbarn hade ympning företagits i avsevärd utsträckning. Bortsett från den förtjänst kontrollen från de lokala myndigheternas sida kunde hava haft däri, torde detta förhållande giva vid handen, att befolkningen i allmänhet ej hyst allvarligare betänkligheter mot ympning av barn i skolåldern. Icke heller ur medicinsk synpunkt — med hänsyn till ympningsreaktionernas styrka och risken för postvaccinal encefalit — torde någon befogad invändning kunna framställas mot ympning i denna ålder.

Utredningen har framhållit, att den föreslagna anordningen — årlig förrättning för ympande av skolbarn, som ej undergått verksam ympning — beträffande tidpunkten för ympningen anknöte till vad nu i regel brukades. Om ympningen komme att helt naturligt så att säga ingå i skolschemat, syntes goda skäl föreligga till antagande, att barnen skulle bliva ympade i mycket stor utsträckning. Då förslaget i princip övergivit den obligatoriska barnvaccinationen, måste det emellertid inrymma möjlighet för vårdnadshavare att undandraga barnet från den i förevarande paragraf stadgade ympningen. Det hade därför stadgats, att barnet skulle ympas under förutsättning att vårdnadshavaren icke meddelat förbud däremot. För ordningens skull fordrades, att detta förbud, skriftligen avfattat, tillställdes skolans föreståndare, klassläraren eller ymparen. Förbudet avsåge självfallet närmast förestående ympningsförrättning vid skolan. För att icke vårdnadshavaren av okunnighet om denna förrättning skulle hindras att meddela förbud, föresloge vaccinationsutredningen ett kungörelseförfarande. Sålunda skulle minst fjorton dagar innan ympningen ägde rum kungörelse därom genom försorg av folkskolestyrelsen eller föreståndaren för annan skola än folkskola uppläsas i församlingens kyrka och intagas i ortstidning. Hade sådant kungörande försummats, kunde ett barn uppenbarligen icke vaccineras utan positivt medgivande av vårdnadshavaren.

Till vinnande av syftet med det ifrågavarande stadgandet om ympning av skolbarn vore det givetvis önskvärt, att sådan ympning anordnades en gång om året. I glest befolkade trakter (stora läkardistrikt) torde dock anordnandet av sådan ympning varje år kunna bliva förenat med oskäligen kostnader. Främst på grund härav föresloge vaccinationsutredningen, att ympning, varom nu sagts, skulle, där ej hinder mötte, verkställas en gång varje läsår.

Rörande utgifterna för den i förevarande paragraf föreslagna vaccineringen har utredningen uttalat, att, enligt genomsnittsberäkning, årlig skolbarnsympning med hänsyn till det antal skolläkare, som funnes vid tiden för betänkandets avgivande, skulle medföra en ökning av de statliga utgifterna för ympning med omkring 50 procent. Huruvida denna summa kunde reduce-

ras torde närmast vara beroende på i vad mån tjänsteläkarna kunde kombinera resorna för skolbarns vaccinering med andra tjänsteresor.

Yttranden.

Skolöverstyrelsen förklarar sig icke hava något att erinra mot vaccinationsutredningens förslag i denna del. Ett uttalande av enahanda innebörd har gjorts av *förbundet folkhälsans vänner*. *Länsstyrelsen* samt *förste provinsialläkaren i Göteborgs och Bohus län* framhålla, att skolvaccinationen förutsatte fastare former för skolläkarinstitutionen eller åtminstone omreglering av de större provinsialläkardistriktet. *Förste provinsialläkaren i Norrbottens län* anser, att vårdnadshavarens förbud mot ympning av skolbarn till undvikande av misstag borde få tillställas endast en person, lämpligast ymparen. *Förste stadsläkaren i Norrköping* föreslår åläggande för skolmyndigheterna att till hälsovårdsnämnderna årligen avgiva berättelse om de åtgärder, som vidtagits och de ympningar som verkställts enligt förevarande paragraf.

Departements-
chefen.

Även om de bestämmelser noga följas, vilka i 1 § föreslagits till befordrande av tidig barnympning, kommer sannolikt ett stort antal barn att ännu vid inträdet i skolåldern sakna ympskydd. Anordnas emellertid — i allmänhet årligen — ympningar i skolorna, synes på sätt vaccinationsutredningen anfört anledning föreligga till antagande, att ett stort antal barn därvid komma att ympas. Enligt förslaget skall nämligen vaccinering av skolbarn äga rum, därest ej vårdnadshavaren meddelat förbud däremot. Mot den sålunda föreslagna ordningen beträffande skolbarnsvaccineringen synes mig i princip intet vara att erinra. Jag vill emellertid framhålla, att — såsom framgår av ordalagen i första stycket av författningstexten — en vårdnadshavare icke varje år skall vara skyldig avgiva förbud mot ympning. Har i fråga om visst skolpliktigt barn sådant förbud meddelats, torde det böra få gälla för framtiden, såvida detsamma icke upphäves av vårdnadshavaren.

De föreskrifter, som vaccinationsutredningen föreslagit rörande ympningens anordnande och ympningsförbudets meddelande, finner jag i huvudsak ändamålsenliga. Tillägg har emellertid gjorts av innehåll, att förbud skall kunna tillställas även skolrådet (folkskolestyrelsen). Att utöver meddelandet av de uppgifter, som finnas föreskrivna i vaccinationsutredningens förslag, ålägga skolmyndigheterna rapportskyldighet till hälsovårdsnämnderna synes icke erforderligt. I några yttranden framskypta farhågor för att bristen på ympare avsevärt skulle försvåra det praktiska anordnandet av skolbarnsympningen. Härutinnan må erinras, att i de kommuner, där skolläkare finnas anställda, den föreslagna anordningen torde vara lätt att genomföra. I andra kommuner kunna måhända svårigheter i vissa fall föreligga. Jag vill emellertid omnämna, att jag i annat sammanhang ämnar föreslå viss utökning av antalet provinsialläkardistrikt i riket. Tillkännagivande av att ympning skall äga rum synes böra göras — förutom genom uppläsning i kyrka och annons i ortstidning, såsom utredningen föreslagit — även genom skriftliga meddelanden till dem, som hava vårdnaden av oypnade barn.

8 §.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om undantagande från ympning på grund av medicinska indikationer, motsvarar 5 § 2 mom. första och

andra styckena i gällande vaccinationslag och överensstämmar med 8 § i vaccinationsutredningens förslag.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har beträffande förevarande paragraf anfört följande:

De omförmälda bestämmelserna i ympningslagen torde hava kommit till användning huvudsakligen när det gällt undantagande av barn från ympningsplikt. Ehuru förslaget icke stadgar obligatorisk ympning beträffande barn, har det dock med hänsyn till de fall, då ympning ifrågakommer enligt 1, 2, 3, 5 eller 7 § av förslaget, ansetts erforderligt att meddela föreskrift att under de i förevarande paragraf angivna omständigheter ympning icke må företagas. Beslutanderätten härvidlag bör städse, således jämväl i fråga om värnpliktiga, tillkomma ymparen. Uttryckligt stadgande därom torde emellertid icke vara påkallat. Till ledning för ympare vid bedömning av ifrågavarande förhållanden läser medicinalstyrelsen komma att, liksom tidigare, utfärda erforderliga föreskrifter.

Yttranden.

Länsstyrelsen i Östergötlands län ifrågasätter, huruvida icke vid meddelande av befrielse från ympningsplikt jämlikt förevarande paragraf åtskillnad borde göras mellan tvångsvaccinering under normala förhållanden och sådan vaccinering vid inträffad eller hotande smittkoppepidemi. Då det gällde personer, som vore misstänkta att vara smittobärare och följaktligen kunde i särskild grad medverka till spridningen av en epidemi, syntes det vara förenat med risk att medgiva befrielse i så stor utsträckning, som i 8 § angåves. *Länsstyrelsen i Uppsala län* finner en förtydligande bestämmelse, att undantag från ympningen skulle meddelas av ymparen, önskvärd. Liknande uttalande göres av *förste provinsialläkaren i Norrbottens län*.

Det synes uppenbart, att ympning icke skall få verkställas i det fall, att anledning finnes befara att den, vilkens ympande ifrågasatts, eller annan kommer att lida men därav. Att härutinnan göra skillnad mellan frivillig ympning och tvångsympning eller mellan tvångsympning under normala förhållanden och sådan ympning vid inträffad eller hotande koppepidemi finner jag icke riktigt. Därest person, som på grund av stadgandena i förevarande paragraf skall undantagas från ympning, med skäl misstänkes vara smittobärare, läser han skola isoleras enligt bestämmelserna härom i epidemi-lagen. Med hänsyn till såväl paragrafens innehåll som dess formulering synes uppenbart, att beslutanderätten i fråga om undantag från ympning tillkommer ymparen. Uttryckligt stadgande därom synes därför icke behöva inskrivas i författningen.

Departem-
ents-
chefen.

9 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om besiktning och om förutsättningarna för att verksam ympning skall anses hava ägt rum samt motsvarar i huvudsak 11 § 1 och 2 mom. i gällande vaccinationslag och 9 § i vaccinationsutredningens förslag.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har erinrat om stadgandet i 3 § av instruktionen för ympare och besiktningsförrättare, att ymparen borde efter verkställd ympning lämna tillsägelse, att sjukdomsfall, som inträffade i anslutning till ympningen och som icke kunde anses som en naturlig reaktion efter densamma, ofördröjligen borde anmälas till ymparen. Huruvida undersökning, som i anledning av sådan anmälan verkställdes å den ympade, vore att anse såsom besiktning, därom syntes bestämmelser böra meddelas i administrativ väg.

Vidare har utredningen framhållit, att stadgandet i första stycket andra punkten om skyldighet för särskilt förordnad besiktningsförrättare att ofördröjligen till ymparen insända bevis om besiktningen och vad därvid framgått, vore betingat därav, att det jämlikt 13 § ålåde ymparen att för varje ympad person på begäran kostnadsfritt utfärda intyg om ympningen och dess verkan. Att i tredje stycket av förevarande paragraf de, som ympats jämlikt 5 § första stycket, i besiktningshänseende jämställdes med dem, som ympats på grund av påbud om allmän ympning vid smittkoppepidemi, hade sin grund däri, att fordran på efterbesiktning kunde vålla i stort sett enahanda svårigheter för båda fallen.

Yttranden.

Karolinska institutets lärarkollegium och svenska läkaresällskapet anse, att besiktningen borde göras så litet betungande som möjligt — lärarkollegiet med tillägg, att den skulle kunna anförtros åt sjuksköterskorna vid barnvårdscentraler och -stationer. *Förste provinsialläkaren i Kristianstads län* uttalar, att besiktning vore minst lika viktig efter ympning, som verkställdes med stöd av bestämmelserna i 3 § första stycket eller 5 § första stycket, som efter annan, under normala förhållanden företagen ympning.

Departement-
chefen.

Vaccinationsutredningens förslag i denna del har upptagits i departementsförslaget utan saklig ändring. Det har emellertid syntts mig tveksamt, huruvida befrielse från skyldighet att undergå besiktning borde stadgas för person, som ympats med stöd av bestämmelserna i 5 § första stycket. Då beslut om ympning enligt nämnda stadganden avser viss eller vissa individuellt bestämda personer, vilka på grund av kontakt med koppsmittad eller av annan orsak kunna giva smittan spridning, kan det otvivelaktigt vara av betydelse att utröna ympningens verkan för att vid behov kunna verkställa omvaccination. Då emellertid avsevärda svårigheter att i sådana fall företaga besiktning torde komma att uppstå, har jag stannat för att godtaga utredningens förslag.

10—12 §§.

Förevarande paragrafer, som överensstämma med 10—12 §§ i vaccinationsutredningens förslag, äga motsvarighet i vissa av de under rubriken »om kontrollen över skyddskoppypningen» (15—17 §§) i gällande vaccinationslag upptagna bestämmelserna.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har påpekat, att i förslaget icke upptagits föreskrift, motsvarande stadgandet i 15 § 2 mom. andra stycket vaccinationslagen, om uppgiftsskyldighet för ympare angående utförda revaccinationer. Detta stadgande tjänade endast statistiska syften och enligt utredningens uppfattning borde möjligen önskvärda bestämmelser härom utfärdas i annan ordning. Vidare hade icke ansetts erforderligt att i förslaget upptaga undantagsbestämmelser beträffande de i 17 § vaccinationslagen avsedda fallen.

Beträffande stadgandena i 11 och 12 §§ har utredningen anfört bland annat följande:

Utöver den jämlikt 1 § i förslaget stadgade allmänna skyldigheten att verka för ympningens genomförande i största möjliga utsträckning åligger det enligt 11 § hälsovårdsnämnderna att tillställa vårdnadshavare för ovac-cinerat barn, som fyllt två år, skriftlig uppmaning att låta ympa barnet jämte uppgift om tid och plats för kostnadsfri ympning, som skall anordnas för allmänheten. Uppgift om sådana barn erhåller nämnden av pastorsämbetet, vilket jämlikt sistnämnda paragraf skall före januari månads utgång till nämnden insända förteckning över de barn, som under nästföregående kalenderår fyllt två år, men icke undergått verksam ympning. Till ledning vid upprättande av sådan förteckning tjäna de anteckningar i församlingsboken, som verkställts efter de i 10 § angivna utdragen av ympningsjournaler.

Ifrågavarande åtgärd från hälsovårdsnämnds sida motsvarar alltså den, som det enligt 16 § 3 mom. första stycket vaccinationslagen åligger skolmyndighet att vidtaga. Att skolmyndighet engagerades i kontrollen över ympningen sammanhänge med att ympningsåldern genom vaccinationslagen bestämdes så att den kom att nära sammanfalla med den första skolåldern. Bortsett från att skolmyndigheternas iakttagande av nämnda föreskrift lämnat åtskilligt övrigt att önska, har det på grund av att vaccinationsutredningen förordar ympning under de två första levnadsåren ansetts lämpligt att stadga skyldighet för hälsovårdsnämnderna att vidtaga nämnda åtgärd.

Ehuru vaccinationsutredningens förslag ålägger nämnderna att utfärda uppmaning endast beträffande oypnade barn, som under nästföregående kalenderår uppnått två års ålder, föreligger givetvis intet hinder mot utan är fastmera synnerligen önskvärt, att nämnderna vidtaga sådan åtgärd även i fråga om äldre barn, som icke undergått verksam ympning.

I åtskilliga fall torde utfärdande av anmaning hava underlåtits på grund av frånvaron av blankett för ändamålet. Till främjande av hälsovårdsnämndernas ifrågavarande verksamhet har därför upptagits föreskrift om formulär för uppmaning.

Med anledning av stadgandet i 7 § om ympning av skolbarn har ansetts nödvändigt bibehålla det i 16 § 2 mom. vaccinationslagen upptagna stadgandet om åliggande för pastorsämbete att i förteckningen över barn, som inträda i skolåldern, angiva, huruvida barnet undergått verksam skyddskoppypning, kompletterat med en bestämmelse om skolstyrelsens skyldighet i förevarande avseende.

Yttranden.

Av förevarande paragrafer beröres endast 10 § i yttrandena. Därutinnan framhåller *arméförvaltningen*, att den i sistnämnda paragraf föreslagna anmälningsskyldigheten beträffande verkställd ympning av militärer skulle medföra en så stor expeditionell verksamhet för militärläkarna, att förstärkning av den biträdande personalen å avdelningarna för hälso- och sjukvård vid truppförbanden kunde bli påkallad. Liknande uttalande göres av *flygförvaltningen*. *Förste provinsialläkaren i Kristianstads län* föreslår, att anteckning i församlingsboken skulle innehålla uppgift om tiden för ympningen, samt uttalar, att bestämmelserna i paragrafens andra stycke borde gälla även revaccination.

Departements-
chefen.

De av vaccinationsutredningen i förevarande paragrafer föreslagna bestämmelserna synas lämpliga och hava med allenast obetydliga formella jämkningar upptagits i departementsförslaget. I sådant meddelande, varigenom hälsovårdsnämnd enligt 11 § uppmanar vårdnadshavare att ympa barn, synes böra angivas, att plikt att verkställa ympning dock icke föreligger.

13 §.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser angående bevis om undergången offentlig ympning, motsvarar samma paragraf i vaccinationsutredningens förslag och 11 § 3 mom. i gällande vaccinationslag. I första stycket av sistnämnda paragraf stadgad skyldighet för ympare att kostnadsfritt utfärda intyg om ympningen och dess resultat begränsas genom bestämmelsen i andra stycket, att vid ympning enligt 2 § (den obligatoriska barnvaccinationen) ymparen icke utan särskild begäran är pliktig utfärda sådant intyg.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har framhållit, att ehuru bevis om undergången offentlig ympning vore av värde huvudsakligen för den ympade själv, sådant borde utfärdas kostnadsfritt för honom och ersättning därför således ingå i gottgörelsen för själva ympningen. Enligt utredningens mening förelåge intet avgörande skäl mot att utfärdande av intyg om ympning och dess verkan gjordes beroende av begäran därom.

Yttranden.

I yttrandena upptagas icke bestämmelserna i förevarande paragraf till behandling.

Departements-
chefen.

Med endast mindre formell ändring har utredningsförslaget i denna del upptagits i departementsförslaget.

14 §.

Denna paragraf, som reglerar anordnandet av allmänna ympnings- och besiktningmöten samt utseendet av offentliga ympare och besiktningförrättare,

överensstämmer med samma paragraf i vaccinationsutredningens förslag samt motsvarar i viss mån 11 § 1 mom. och 12 § 1 och 2 mom. i gällande vaccinationslag. Särskilt förtjänar erinras om föreskrifterna i 12 § 2 mom. första stycket gällande lag därom, att å landet ympnings- och besiktningmöten skola hållas vartannat år, där ej med hänsyn till särskilda omständigheter sådana möten anses böra för viss ort hållas varje år.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har lämnat en redogörelse (sid. 82—84) för tillkomsten av sistnämnda bestämmelse i gällande lag. Denna hade trätt i stället för ett stadgande, enligt vilket ympnings- och besiktningmöten i regel hållits årligen. Utredningen har påvisat, att den kostnadsbesparing för statsverket, som med sagda lagändring eftersträvats, verkligen även uppnåtts.

Utredningen har vidare anfört följande:

Utredningens förslag upptager icke bestämmelse om vartannatårsympning. Detta utesluter dock icke, att systemet med ympning och besiktning vartannat år jämväl vid genomförande av förslaget kan komma till tillämpning. Med hänsyn bland annat till att utredningen förordar ympning av barn innan de fyllt två år, måste emellertid utredningen betona önskvärdheten av att möten av ifrågavarande slag anordnas årligen. De särskilda kostnaderna härför bliva väsentligen reducerade, därest, på sätt utredningen i 7 § föreslår, årliga skolbarnsympningar komma till stånd. De offentliga ympningsmötena lära nämligen kunna anordnas i anslutning till skolbarnsympningarna och alltså ej komma att förorsaka särskilda utgifter för resor och traktamenten.

Då planen för ympnings- och besiktningmöten bör i första hand uppgöras av vederbörande tjänsteläkare, även om han ej skulle bliva ympare, har i lagtexten initiativet härvidlag uttryckligen tillagts tjänsteläkaren. Föreskriften om förste provinsialläkarens bestämmanderätt även vid personvalet är tillkommen i syfte bland annat att såvitt möjligt begränsa statsverkets kostnader för ymparnas resor och traktamenten.

För vinnande av sistnämnda ändamål har jämväl bibehållits förste provinsialläkarens rätt att förordna särskild besiktningförrättare i fall av behov. Bestämmelser om kvalifikationer för besiktningförrättare hava ej upptagits i förslaget. Det torde ligga i sakens natur, att besiktningarna i allmänhet böra utföras av ymparen. Bland annat med hänsyn till de i 18 § av förslaget upptagna föreskrifterna om ersättning av allmänna medel för ympskador är det av vikt, att besiktningarna i största möjliga utsträckning anförtros endast åt legitimerade läkare. Allenast i sådana fall, där besiktning av läkare skulle komma att medföra orimligt stora kostnader för statsverket, bör annan än läkare förordnas att verkställa besiktning. Särskild besiktningförrättare måste givetvis hava undergått kurs i besiktning av skyddskoppypade.

Beträffande verkställande av ympning å skolbarn enligt 7 § hava upptagits bestämmelser i tredje stycket av förevarande paragraf.

Däremot har det ej ansetts nödigt att intaga föreskrift motsvarande 12 § 3 mom. vaccinationslagen angående anordnande av ympning av militärer.

Yttranden.

Förste provinsialläkaren i Gotlands län anser, att planen för ympningsmöten i städer, köpingar och municipalsamhällen med egen tjänsteläkare — utom beträffande landets fyra största städer — borde meddelas förste provinsialläkaren.

Departements-
chefen.

Vaccinationsutredningens förslag till bestämmelser om den offentliga vaccinationens anordnande synas ändamålsenliga och hava, med allenast mindre formell jämkning i andra stycket, oförändrade upptagits i departementsförslaget. I detta har dock tillagts ett fjärde stycke, enligt vilket hälsovårdsnämnds beslut om anordnande av offentlig ympning och utseende av ympare skall meddelas förste provinsialläkaren. Avsikten med stadgandet — som dock icke synes böra gälla beträffande Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping — är, att förste provinsialläkaren vid fastställande av planer för ympnings- och besiktningmöten skall hava kännedom om vilka tjänsteläkare utom provinsial- och extra provinsialläkare, som kunna förordnas till ympare.

15 och 16 §§.

Paragraferna, som innehålla stadganden om behörighet och skyldighet att verkställa skyddskoppympning, motsvara 7 och 8 §§ i gällande vaccinationslag samt överensstämma nära med 15 och 16 §§ i vaccinationsutredningens förslag. Uttrycket tjänsteläkare i 16 § har samma betydelse som i 1 §.

17 §.

Denna paragraf, enligt vilken offentlig ympning är avgiftsfri och ersättning till ymparen skall utgå av statsmedel, motsvarar 13 § 1 och 2 mom. i gällande vaccinationslag samt 17 § i vaccinationsutredningens förslag.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har i fråga om denna paragraf anfört följande:

Ehuru vid genomförande av utredningens förslag staten frånträder kravet på allmän obligatorisk ympning, lär likväl den nytta för det allmänna, som verksam ympning medför, motivera, att ympningen och besiktningen bliva avgiftsfria för alla dem, som ympas på ympnings- eller besiktningmöte eller eljest på föranstaltande av offentlig myndighet. Stadgande motsvarande 13 § 3 mom. vaccinationslagen om ersättningskyldighet för arbetsgivaren gentemot statsverket synes icke vara påkallat.

De i paragrafen upptagna bestämmelserna angående ersättning av statsmedel åt ympare och besiktningförrättare gå något längre än det motsvarande andra momentet i 13 § vaccinationslagen, i det förslaget medgiver ersättning till ymparen eller besiktningförrättaren jämväl beträffande person, som undersökts för ympning men ej ympats. Detta har synts skäligt så mycket hellre som undersökningen i regel är det mest tidsödande och besvärliga arbetet vid en ympningsförrättning. Någon anledning till förändring av de i kungörelsen den 24 november 1916 angående ersättning av statsmedel för skyddskoppympning fastställda ersättningarna åt ympare och besiktigare synes icke föreligga.

Yttranden.

Förste stadsläkaren i Norrköping finner den enligt sagda kungörelse utgående ersättningen — med hänsyn till den mångfald göromål, som i förslaget ålades ymparen — vara väl låg.

Departements-
chefen.

Den av vaccinationsutredningen föreslagna, i förhållande till gällande vaccinationslag utvidgade rätten till ersättning anser jag vara väl motiverad.

Däremot synes det icke påkallat att för närvarande ändra de till ympare och besiktningsförrättare utgående ersättningarnas storlek.

18 §.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om ersättning för sjukdom eller skada till följd av ympning, överensstämmer i viss mån med samma paragraf i vaccinationsutredningens förslag men saknar motsvarighet i gällande vaccinationslag.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har funnit uppenbart, att även om ersättning av allmänna medel för sjukdom i samband med vaccination under militär tjänstgöring ansetts kunna utgå jämlikt förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, enligt i vårt land allmänt gällande rättsgrundsatser statsverket icke vore i princip pliktigt att utgiva ersättning för ymnskada. Å andra sidan torde det icke kunna förnekas, att skäligheten talade för att sådan ersättning utginge i mera ömmande fall och detta icke blott, då den verkställda ympningen varit obligatorisk, utan även då den skett frivilligt, ty jämväl i sistnämnda fall finge den anses hava tjänat ett allmänt intresse. Då förslaget avsåg att befordra frivillig ympning, hade det även ur sådan synpunkt ansetts lämpligt att bereda möjlighet till erhållande av sagda ersättning. Men då denna, som sagt, endast borde utgå i mera ömmande fall, hade avgörandet ansetts böra ske i administrativ väg samt överlämnats åt Konungen. Rörande ersättningens bestämmande syntes föreskrifterna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete i tillämpliga delar böra lända till efterrättelse.

Vidare har utredningen framhållit, att ersättning icke kunde ifrågakomma för sådana påföljder av ympningen, som finge anses utgöra normal ympreaktion. För att förebygga tillströmningen av obefogade ansökningar och i ändamål att göra stadgandet mera lätt praktikabelt, hade ansetts lämpligt uppställa såsom villkor, att sjukdomen eller skadan skulle hava varat längre än tre veckor efter ympningen.

Slutligen har utredningen förklarat, att den icke funnit nödigt att föreslå äskande av något särskilt anslag till gäldande av statsverkets utgifter enligt förevarande paragraf utan ansett dessa åtminstone tills vidare kunna bestridas från anslaget till extra utgifter.

Yttranden.

Medicinalstyrelsen uttalar, att styrelsen ställde sig frågande till förslaget rörande bestämmande av ersättningens storlek. *Länsstyrelsen i Uppsala län*, anser, att olycksfallsförsäkringslagen icke gäve tillräcklig ledning för sagda bestämmande, såvitt gällde personer, som icke uppnått arbetsför ålder. Även i dylika fall av partiell invaliditet torde det dock kunna vara befogat, att ersättning utginge.

Riksförsäkringsanstalten anför följande:

Enligt 6 och 7 §§ i olycksfallsförsäkringslagen skola ersättningarna i anledning av olycksfall i arbete bestämmas i förhållande till den skadades arbetsförtjänst, beräknad på sätt i 9 § sägs. När det gäller barn, som aldrig utfört något arbete och vilkas framtida arbetsförtjänst är helt oberäknelig, kunna bestämmelserna i 9 § svårigen tillämpas. Med hänsyn härtill synes Kungl. Maj:t i dessa ersättningsfrågor böra erhålla en friare prövningsrätt. Lämpligen skulle, i anslutning till formuleringen i 1 § andra stycket i förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring, kunna stadgas att Kungl. Maj:t äger besluta om ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med de i olycksfallsförsäkringslagen angivna grunder.

Då uttrycket »rörande ersättningens bestämmande» närmast leder tanken på det mera formella fastställandet av ersättning, vilket dock skulle tillkomma Kungl. Maj:t, synes en omformulering av paragrafen i detta hänseende lämpligen böra äga rum. Måhända bör även i förtydligande syfte inskjutas, att sjukdomen eller skadan skall hava varat längre än tre veckor efter dagen för ympningen.

Försäkringsrådet finner i likhet med de sakkunniga och på av dem anförda skäl, att ersättning borde i mera ömmande fall utgå av allmänna medel på grund av sjukdom eller skada till följd av ympning såväl obligatorisk som frivillig dylik. Angående ersättningens bestämmande uttalar rådet, att framställningar om ersättning ofta torde komma att avse personer i en levnadsålder, då arbetsförmågan ännu icke kunnat eller på lång tid framåt icke beräknades kunna utnyttjas ekonomiskt genom förvärvsarbete. Därest Kungl. Maj:t i ett dylikt fall medgäve ersättning, syntes det ej vara lämpligt, att samtliga de slag av ersättningar i anledning av ett olycksfall, vilka funnes angivna i 6 § olycksfallsförsäkringslagen, komme barnet till del. Kompensation för förlorad eller minskad arbetsinkomst borde sålunda utgivas först från det barnet uppnått en ålder, då i allmänhet inkomst genom förvärvsarbete brukade förekomma. Ersättning för erforderlig läkarvård m. m. enligt 6 § 1) a) olycksfallsförsäkringslagen och för behandling enligt 6 § 2) b) samma lag torde däremot böra medgivas redan före denna tid. Likaså borde redan före uppnådd sådan ålder ersättning med skäligt belopp kunna tillerkännas för vissa andra av sjukdomen eller skadan föranledda särskilda kostnader, t. ex. fördyrad skötsel, resor för fullgörande av skolgång m. m. Det syntes vara lämpligt, att jämväl i andra fall än det förut åsyftade vid ersättningens bestämmande hänsyn kunde tagas till förhållanden, som icke skulle kunna få inverka vid bestämmande av ersättning med tillämpning av olycksfallsförsäkringslagen. Sålunda borde Kungl. Maj:t i anledning av förändrad ekonomisk ställning för ersättningstagaren hava möjlighet att höja eller sänka ersättning, vilket icke skulle låta sig göra vid tillämpning av 13 § fjärde stycket olycksfallsförsäkringslagen. Stadgandet om olycksfallsförsäkringslagens tillämpning torde därför enligt rådets mening böra givas den utformningen, att ersättning, därest sådan medgäves av Kungl. Maj:t, ej finge utgå med högre belopp än vad som skulle hava utgivits, därest olycksfallsförsäkringslagen varit tillämplig.

Pensionsstyrelsen påvisar vissa kollisionsfall mellan ersättning enligt den föreslagna bestämmelsen samt de förmåner, som utginge jämlikt lagen om folkpensionering, förordningen om invalidunderstöd och därmed sammanhängande bestämmelser. Då dessa fall emellertid syntes på ett tillfredsställande sätt vinna sin lösning inom ramen av gällande lagstiftning, hade styrelsen ur folkpensioneringens synpunkt ej något att erinra mot den föreslagna bestämmelsen.

Statskontoret finner av principiella skäl viss tvekan kunna råda beträffande lämpligheten av att förevarande ersättning skulle kunna komma ifråga vid ympskada även i andra fall än då ympningen varit obligatorisk. Med hänsyn till önskvärdheten av att befordra frivillig ympning ville statskontoret dock icke motsätta sig, att bestämmelserna i berörda avseende gåves den avfattning, som utredningen föreslagit. Utan att närmare ingå på frågan om ändamålsenligheten av att beträffande förevarande ersättningar tillämpa de beräkningsgrunder, som angåves i olycksfallsförsäkringslagen, ville statskontoret ifrågasätta lämpligheten av att, på sätt utredningen föreslagit, binda Kungl. Maj:ts beslutanderätt. Sista stycket i paragrafen borde förtydligas så, att direkt hänvisning gjordes till förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Slutligen anser statskontoret — i likhet med utredningen — att statsverkets utgifter i anledning av de föreslagna bestämmelsernas tillämpning kunde, åtminstone tillsvidare, bestridas från femte huvudtitelns anslag till extra utgifter.

I likhet med vaccinationsutredningen och de myndigheter, som yttrat sig över denna del av utredningens förslag, anser jag, att Kungl. Maj:t i ömmande fall skall kunna bestämma om ersättning av allmänna medel för sjukdom eller skada till följd av ympning. Ersättning har därför föreslagits skola kunna ifrågakomma, där synnerliga skäl därtill föranleda. Då möjlighet till dödsfall i anledning av skyddskoppympning förefinnes — ehuru risken därför torde vara ytterst obetydlig — har hänsyn därtill dock ansetts böra tagas vid formuleringen av förevarande stadgande. Vid dödsfall synes ersättningen böra utgå endast till personer, vilka för sitt uppehälle varit väsentligen beroende av den avlidnes arbete.

På av utredningen anförda skäl bör möjlighet att erhålla ersättning finnas icke blott vid obligatorisk utan även vid frivillig ympning. Att ersättning icke kan ifrågakomma för de normala ympbesvären är självklart. I både utrednings- och departementsförslaget har därför såsom en nödvändig förutsättning för stadgandets tillämpning uppställts, att sjukdomen eller skadan skall hava varat längre än tre veckor efter ympningens verkställande. Skulle ympningen medföra döden, skall givetvis eventuell ersättning utgivas, även om dödsfallet inträffat inom nyss angivna tid av tre veckor.

Vad angår bestämmandet av ersättningens storlek har utredningen föreslagit, att föreskrifterna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete i tillämpliga delar skola lända till efter rättelse. Såsom i vissa remissyttranden påpekats, giva nämnda föreskrifter stundom icke tillräcklig

Departements-
chefen.

ledning vid bedömandet och särskilt gäller detta vid fastställande av ersättning till person, som ännu icke uppnått arbetsför ålder. Med hänsyn härtill synes Kungl. Maj:ts bestämmanderätt i fråga om ersättningens storlek icke lämpligen kunna i författningstexten begränsas. Vidare torde Kungl. Maj:t böra äga möjlighet att vid väsentligt förändrad ekonomisk ställning för ersättningstagaren höja eller sänka ersättningen.

Andra stycket i utredningsförslaget, vilket stadgande avser ersättning för sjukdom eller skada till följd av ympning, som verkställt under militär tjänstgöring, har utan ändring upptagits i departementsförslaget.

Ersättning enligt denna paragraf synes tillsvidare kunna bestridas från femte huvudtitelns anslag till extra utgifter.

19 §.

Förevarande paragraf, enligt vilken beslut, varigenom ympning påbjudits enligt 3 eller 5 §, länder till efterrättelse utan hinder av förd talan, överensstämmer med stadgande i 27 § gällande vaccinationslag samt med 19 § i vaccinationsutredningens förslag.

20 §.

Paragrafen giver bestämmelser om handräckning såsom tvångsmedel vid vaccinationsvägran. I 22 § av gällande vaccinationslag stadgas bötesstraff å 5—50 kronor för, bland andra, den som underlåter att fullgöra ympningsplikt, vilken påbjudits med anledning av inträffad eller hotande smittkoppepidemi, för militär, som underlåter att fullgöra för sådan särskilt föreskriven ympningsplikt, då han ej tillhör mobiliserad avdelning eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, samt för utländsk jordbruksarbetare eller annan utlänning, som inkommer i riket för att söka arbetsanställning, där han underlåter att fullgöra meddelat förordnande om ympning. Beträffande militär, som är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallad till tjänstgöring för rikets försvar, stadgas i 128 § strafflagen för krigsmakten att han vid underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt skall straffas för brott mot krigslydnaden efter ty i 79 § av samma lag är stadgat.

De sålunda gällande straffbestämmelserna för militärer tillkommo på initiativ av vederbörande riksdagsutskott (särskilda utskottet nr 1), som vid behandling av propositionen (nr 78) till 1915 års riksdag med förslag till lag om skyddskoppympning förklarade, att utskottet ansett det så mycket mindre lämpligt, att de i strafflagen för krigsmakten upptagna straff, såvitt fråga vore om fredsförhållanden, skulle tillämpas i förevarande fall, som den ympningsplikt, vilken här avsåges, väsentligen tjänade även ett rent civilt och allmänt medborgerligt intresse. Endast beträffande krigsman, som tjänstgör vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, syntes det utskottet påkallat, att den militära lagstiftningen skulle gälla. Vad angår tillämpningen av bötesbestämmelserna i 22 § vaccinationslagen må endast anmärkas, att dessa böter äro ytterst ofullkomliga såsom tvångsmedel, emedan de endast torde kunna ådömas en gång i fråga om samma vaccinationspliktiga person (N. J. A. 1931 sid.

654). Har han erlagt eller avsuttit de ådömda böterna, står samhället maktlöst mot hans fortsatta underlåtenhet att låta vaccinera sig.

I 1932 års sakkunnigbetänkande (sid. 102), där detta missförhållande påpekades, föreslogs sådan komplettering av de gällande bestämmelserna, att vederbörande domstol bleve berättigad att, i samband med ådömandet av böter, på yrkande av åklagaren förelägga svaranden vid vite att inom viss tid fullgöra ympningsplikt.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har föreslagit, att vid vaccinationsvägran av ympningspliktig militär vederbörande chef skulle äga föranstalta om ympning och vid tredska av den, som skulle ympas på grund av bestämmelserna i 3 § första stycket eller 5 §, vederbörande tjänsteläkare skulle äga hos polismyndigheten påkalla erforderlig handräckning. Dessa bestämmelser hava av utredningen motiverats sålunda:

Vad först beträffar den vaccinationsplikt för militärer, som inträder i fredstid, så är även denna av största betydelse i försvarsavseende och icke huvudsakligen betingad av en allmän önskan att så stor del av befolkningen som möjligt skall bliva revaccinerad. Genom denna i fredstid verkställda vaccination minskas nämligen behovet av att vid mobilisering för krigsfara omedelbart företaga mera allmän vaccination, varigenom förebygges, att under de första dagarna efter mobilisering en betydande del av krigsmakten kommer att lida av en vaccinationsreaktion, som kan bliva ganska besvärande särskilt för de tidigare icke alls eller icke sedan barndomen vaccinerade.

Vad angår den psykologiska sidan av problemet, har hos de värnpliktiga icke försports rädsla för vaccinering av tillnärmelsevis sådan styrka eller omfattning som hos vårdnadshavare för barn. Vaccinationsvägrarna bland värnpliktiga hava nästan uteslutande kommit från centra för antivaccinationsagitationen, och deras betänkligheter torde huvudsakligen hava varit av teoretisk natur. Bland de vid krigsmakten fast anställda har, såvitt bekant, icke någon motvilja mot vaccination försports.

Om nu försvarets intresse finnes kräva vaccinering, bör enligt utredningens uppfattning sådan genomföras utan att tillfälle lämnas till tredska från den vaccinationspliktiges sida. Att i fall av mobilisering en tvångsprocedur med eventuellt upprepade böter eller viten är alltför omständlig och ineffektiv torde knappast behöva påpekas. Men även den i fredstid inträdande vaccinationsplikten för militärer bör enligt utredningens mening kunna effektueras handräckningsvis på befallning av vederbörande chef. Är detta lagligen fastslaget, torde i praktiken våld knappast någonsin behöva tillgripas. En sådan ordning överensstämmer mest med krigstjänstens natur, och det är förvisso även för vaccinationsmotståndaren bäst, att han icke i tjänsten upprepade gånger tvingas till ställningstagande och får nya anledningar att demonstrera för sin uppfattning. Någon verklig samvets sak synes vaccinationsvägran under sådana förhållanden knappast kunna bliva.

Men en snabb och effektiv tvångsprocedur är av nöden icke blott i fråga om den i 2 § stadgade speciella ympningsplikten för militärer utan ock med avseende å den ympningsplikt, som enligt 3 eller 5 § i förslaget kan föreskrivas till avvärjande av en hotande eller till begränsning av en redan utbruten smittkoppepidemi. Att en procedur med tilläventyrs upprepade böter eller viten icke i sådana fall är nog snabb och effektiv, torde vara obestriddigt. Detta gäller icke minst, då man med stöd av 5 § första stycket har att genom ympning (eventuellt jämte isolering) såvitt möjligt oskadliggöra alla

uppspårade kontakter. Erfarenheten utvisar enligt tjänsteläkares vittnesbörd att, då en smittkoppepidemi är hotande, även övertygade vaccinationsmotståndare i allmänhet önska vaccinera sig och de sina, och den oerhört stora vaccinationsfrekvens, som enligt statistiken i samband med 1932 års Malmöepidemi inträdde inom landet i dess helhet, talar ett liknande språk. Men det är dock nödvändigt att i nu avsedda fall, då allt hänger på en snabb aktion mot epidemifaran, vederbörande myndigheter hava ett hastigt verkande tvångsmedel till sitt förfogande, varvid någon åtskillnad mellan barn och vuxna icke är motiverad. Detsamma gäller, om också icke i lika hög grad, med avseende å det fall, som avses i 5 § andra stycket.

Utredningen har i samband härmed lämnat en redogörelse (sid. 91) för ett antal författningsbestämmelser, enligt vilka tvångsåtgärder, liknande de av utredningen föreslagna, äro medgivna.

Då enligt utredningsförslaget obligatorisk ympning skulle kunna vid tredska genomföras handräckningsvis, har utredningen förklarat, att särskilda straffbestämmelser icke behövdes såsom tvångsmedel. Till vad utredningen i detta sammanhang anfört angående 128 § strafflagen för krigsmakten återkommer jag i det följande.

Minoriteten inom vaccinationsutredningen har föreslagit, att de i gällande vaccinationslag stadgade tvångsmedlen mot vaccinationsvägrare skulle i hudsak bibehållas — böter och viten skulle dock alltid få förvandlas — samt ifrågasatt, om icke det av minoriteten förordade systemet innebure ett mindre intrång i den personliga friheten än utredningsmajoritetens förslag, att en vuxen människa med tvång, eventuellt med handräckning, skulle kunna göras till föremål för ett medicinskt ingripande, vilket på den grund att det utfördes i en otjänlig period av den ympningspliktiges liv icke kunde försäkras vara alldeles utan risk.

Yttranden.

Då hänsynen mot de enskilda i förevarande fall måste vika för det stora allmänna intresset samt böter och viten vore verkningslösa medel att utan uppskov komma till önskat resultat, förklarar sig *länsstyrelsen i Östergötlands län* gilla majoritetsförslaget i denna del. Även *länsstyrelsen i Kalmar län* finner lämpligt, att ett dylikt stadgande intoges i lagen. Dock borde framställning om handräckning prövas och avgöras av länsstyrelse. *Chefen för III arméfördelningen* anser, att majoritetsförslaget gäve den militära myndigheten befogenhet att på ett ändamålsenligt sätt verkställa ympningen.

Medicinalstyrelsen förklarar sig däremot icke kunna dela de av majoriteten anförda synpunkterna för handräckningsförfarande vid vägran eller tredska av ympningspliktig att undergå ympning. Vad särskilt anginge användande av tvångsproceduren vid inträffad eller hotande smittkoppepidemi hade erfarenheten visat, att vaccinationsvägran icke vore att räkna med och i fråga om ympning av s. k. kontakter ägde hälsovårdsnämnden i 3 § 3 mom. epidemilagen befogenhet att i fall av behov ålägga isolering. *Chefen för armén, armé- och flygförvaltningarna, cheferna för II och IV arméfördelningarna* samt *fördelningsläkaren vid IV arméfördelningen* avstyrka bestämmelserna i 20 § första stycket av utredningsmajoritetens förslag, då de helt avveke från de metoder, som tillämpades i den nutida militära tjänsten.

Flygförvaltningen, sagda arméfördelningschefer och fördelningsläkare samt militärbefälhavaren på Gotland befara, att det av utredningsmajoriteten föreslagna systemet för ympning av militärer kunde skapa motvilja mot försvarsväsendet. — Förbundet folkhälsans vänner slutligen anser, att det av majoriteten föreslagna handräckningsförfarandet alltför mycket strede mot nutida rättsuppfattning.

När vid förevarande revision av vaccinationslagstiftningen ur olika synpunkter befunnits nödvändigt att alltjämt stadga vaccinationsplikt i de 1, 2, 3 och 5 §§ avsedda fallen, synes ofrånkomligt att utrusta samhället med erforderliga tvångsmedel mot dem, som icke efterkomma denna plikt. I gällande vaccinationslag givna bötesbestämmelser hava visat sig ofullkomliga som tvångsmedel, och även om de kombinerades med möjlighet till föreläggande och utdömande av viten vid fortsatt tredska torde de ändock icke vara tillräckliga. Vid sådant förhållande synas mig de av utredningsmajoriteten föreslagna bestämmelserna härutinnan nödvändiga. Såsom sagda majoritet påpekat, finnes anledning antaga, att redan deras blotta existens skall medföra, att de sällan behöva komma till användning. De föreslagna stadgandena om handräckning för genomförande vid tredska av obligatorisk ympning göra uppenbarligen särskilda straffbestämmelser såsom tvångsmedel obehövlige. Motsvarighet till 22 § första stycket i gällande vaccinationslag finnes därför icke i departementsförslaget.

Med hänsyn till bestämmelserna i 14—16 §§ av departementsförslaget synes det böra vara vederbörande ympare, som enligt andra eller tredje stycket i 20 § skall äga påkalla handräckning eller biträde.

21 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser, att länsstyrelserna skola vaka över — eventuellt med användande av vitesförelägganden — att hälsovårdsnämnderna och skolråden (folkskolestyrelserna) fullgöra sina åligganden med hänsyn till skyddskoppypningen, samt överensstämmer i sak med samma paragraf i vaccinationsutredningens förslag. Utsträckningen av länsstyrelsernas i 19 § gällande vaccinationslag angivna skyldighet att utöva tillsyn över skyddskoppypningen till att gälla även skolrådets (folkskolestyrelsernas) åligganden är betingad av föreskrifterna i 7 § andra stycket av departementsförslaget.

22 §.

Paragrafen, enligt vilken medicinalstyrelsen skall meddela allmänna föreskrifter om tillverkning och tillhandahållande av vaccin samt om vad ympare och besiktningsförrättare hava att iakttaga, överensstämmer med samma paragraf i vaccinationsutredningens förslag samt motsvarar 9 § 3 mom. och 14 § i gällande vaccinationslag. Enligt dessa båda lagrum ankomma dock de angivna åtgärderna på Konungen.

Vaccinationsutredningen.

Angående den föreslagna förändringen i sistnämnda avseende har utredningen uttalat, att densamma torde stå i god överensstämmelse med den me-

dicinalstyrelsen genom dess instruktion tillagda befogenheten att utöva tillsyn över skyddskoppypningen i riket.

Yttranden.

Armé-, marin- och flygförvaltningarna förklara sammanställande, att det icke vore möjligt att undandraga de högsta militära sjukvårdsmyndigheterna tillsynen över skyddskoppypningen vid krigsmakten.

**Departements-
chefen.**

Varken i departementsförslaget eller i utredningsförslaget hava bestämmelser upptagits liknande de i 18 § gällande vaccinationslag givna, enligt vilka högsta tillsynen över skyddskoppypningen i riket tillkommer medicinalstyrelsen samt tillsynen över ympningen av värnpliktiga eller vid krigsmakten fast anställda tillkommer, i samråd med medicinalstyrelsen, arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, vad beträffar hären, och marinöverläkaren, vad angår marinen. Armé-, marin- och flygförvaltningarna synas befara, att avsikten med utslutandet ur förslaget av dessa bestämmelser vore att undandraga skyddskoppypningen vid krigsmakten de högsta militära sjukvårdsmyndigheternas tillsyn. Detta är givetvis icke meningen. Högsta militära sjukvårdsmyndigheten inom varje försvarsgren skall även efter den föreslagna förordningens ikraftträdande hava såväl rättighet som skyldighet att utöva tillsynen över där bedriven skyddskoppypning. Högsta tillsynen över all skyddskoppypning i riket tillkommer emellertid medicinalstyrelsen i enlighet med den för styrelsen gällande instruktionen.

23—26 §§.

Dessa paragrafer, som innehålla straff- och forumbestämmelser, motsvara i viss mån 22 § andra stycket andra punkten, 23 § 1 och 3 mom., 24 och 25 §§ samt 26 § första punkten i gällande vaccinationslag samt överensstämma i huvudsak med 23—26 §§ i vaccinationsutredningens förslag.

Utredningen har beträffande 23 § anfört (sid. 92):

Beträffande de i förslagets 6 § angivna yrken, inom vilka vaccination ansetts särskilt behöflig, har förslaget samma konstruktion som den nu gällande lagen, i det förbud stadgas mot att anställa eller till tjänstgöring motläga eller å sjömanshus inskriva den, som icke efter början av de närmast föregående fem kalenderåren här i riket undergått verksam ympning. I enlighet härmed har (i 23 §) stadgats böter, 5—300 kronor, för den arbetsgivare, chef eller sjömanshusombudsman, som anställer, till tjänstgöring mottager eller inskriver någon i strid mot nämnda förbud. Detta straff kan uppenbarligen endast utdömas en gång i fråga om varje särskild anställd. Då det kan tänkas, att arbetsgivaren (chefen) icke är befogad att avskeda den anställda därför att denne icke låter ympa sig eller att ett avskedande på sådan grund i det särskilda fallet skulle vara orimligt, men lagen å andra sidan icke bör vara maktlös efter det arbetsgivaren en gång fällt till måhända obetydliga böter, har i 6 § andra stycket av utredningens förslag länsstyrelse bemyndigats att på framställning av hälsovårdsnämnd eller tjänsteläkare vid vite ålägga den anställda att inom viss tid hava undergått ympning. Att ett dylikt vitesföreläggande kan upprepas med förhöjning av beloppet, torde vara självklart.

**Departements-
chefen.**

Utredningens förslag har med vissa ändringar upptagits i departementsförslaget. Sålunda hava på grund av stadganden i lagen den 3 juni 1938 om

ändring i vissa delar av strafflagen, vilken trädde i kraft den 1 januari 1939, samt med hänsyn till innehållet i lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff, som — med visst undantag — jämväl trädde i kraft den 1 januari 1939, andra stycket i 24 § samt andra punkten i 26 § i utredningsförslaget ansetts böra utgå. Då krigsdomstol alltjämt torde kunna bliva forum för åtal för förseelse mot förordningen, har stadgande härom upptagits i 25 §. I övrigt hava endast ändringar av formell natur vidtagits.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser.

Den nya förordningen synes böra träda i kraft den 1 januari 1940.

I likhet med vaccinationsutredningen finner jag lämpligt, att vitesföreläggande, som enligt den äldre lagen meddelats på grund av försummelse att låta vaccinera barn, efter den obligatoriska barnvaccinationens upphävande skall vara förfallet. Förutsättning härför synes dock böra vara, att vitet icke av underrätt utdömts före den nya förordningens ikraftträdande. Ett stadgande härom har införts bland övergångsbestämmelserna.

Departement-
chefen.

Departementsförslaget till lag om upphävande av 128 § strafflagen för krigsmakten.

Såsom förut omnämnts erhöll denna paragraf sitt nuvarande innehåll i samband med tillkomsten av gällande vaccinationslag. I paragrafens första stycke stadgas, att om någon, som är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, underlåter att fullgöra ympningsplikt, som enligt därom gällande särskilda bestämmelser ålagts honom, han skall straffas för brott mot krigslydnaden enligt 79 § strafflagen för krigsmakten. Straff enligt sistnämnda paragraf är disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader. Vid underlåtenhet att fullgöra militär ympningsplikt i andra fall än nyss sagts skall enligt 128 § andra stycket den skyldige straffas enligt allmän lag. Härmed åsyftas bestämmelser i 22 § första stycket gällande vaccinationslag, varest straffet är böter från och med fem till och med 50 kronor. Införandet av den nuvarande 128 § strafflagen för krigsmakten skedde — på sätt framgår av vad som anförts i fråga om 20 § i förslaget till vaccinationsförordning — uppenbarligen i syfte att begränsa tillämpningen av nämnda strafflags bestämmelser om brott mot krigslydnaden.

Vaccinationsutredningen.

Utredningen har uttalat, att tvekan kunde råda, om icke stadgandet i 128 § strafflagen för krigsmakten borde få allt fortfarande äga gällande kraft. Av samma skäl, som föranlett utredningen att beträffande alla fall av ympningsplikt för krigsmän föreslå handräckning såsom tvångsmedel, syntes emellertid krigsmans vägran att låta vaccinera sig i princip böra bestraffas såsom annan olydnad i tjänsten. Men det torde kunna förväntas, att sådan bestraffning knappast någonsin skulle komma i fråga, när vaccinationsväg-

ran vore meningslös, då vaccinationen ändock kunde omedelbart verkställas handräckningsvis. Och om beivran någon gång komme till stånd, torde resultatet endast bliva ett lindrigt disciplinstraff, såvida icke vaccinationsvägrarens uppträdande varit i högre grad disciplinvidrigt. Vaccinationsutredningen föresloge därför upphävande av förevarande paragraf.

Yttranden.

Chefen för III arméfördelningen och militärbefälhavaren på Gotland anse, att, om 20 § förordningen om skyddskoppypmpning fastställdes i enlighet med utredningsmajoritens förslag, förevarande paragraf i strafflagen för krigsmakten utan olägenhet kunde upphävas.

Departements-
chefen.

Såsom vid behandlingen av 20 § i förslaget till förordningen om skyddskoppypmpning påpekats, hava i sagda förordning icke införts några straffbestämmelser motsvarande de i 22 § första stycket gällande vaccinationslag givna, å vilka stadgandet i 128 § andra stycket strafflagen för krigsmakten syftar. Ändring av sistnämnda lagrum är med hänsyn härtill erforderlig.

Huru brott mot krigslydnaden, såvitt angår underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt, skall bestraffas, kan givetvis vara föremål för olika meningar. Efter överbäggande av olika möjligheter härutinnan har jag för min del godtagit den uppfattning, åt vilken utredningen givit uttryck. Man torde kunna förutsätta, att det inom försvarsväsendet tillses, att eventuella fall av vaccinationsvägran behandlas med tillbörlig varsamhet och att sådana föreskrifter meddelas rörande handräckningsförfarandet, att vägran kommer att föranleda bestraffning blott i undantagsfall eller då, såsom utredningen anfört, vaccinationsvägrarens uppträdande varit i högre grad disciplinvidrigt. På av utredningen anförda skäl har jag sålunda ansett mig böra föreslå, att 128 § strafflagen för krigsmakten helt måtte upphävas.

Föredragande departementschefens hemställan.

Sedan föredragande departementschefen erinrat, att inom socialdepartementet upprättats förslag till

- 1) *förordning om skyddskoppypmpning (Bilaga A)*¹; samt
- 2) *lag om upphävande av 128 § strafflagen för krigsmakten (Bilaga B)*¹,

hemställer departementschefen, att lagrådets yttrande över förslaget till nämnda lag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Nils-Sture Lindqvist.

¹ Dessa bilagor, vilka äro lika lydande med de vid propositionen fogade författningsförslagen, hava här utslutits.

Utredningsmajoritetens förslag.

F ö r s l a g
till
L a g
om skyddskoppympning.

1 §.

Till förekommande av smittkoppsjukdom och dess spridning bör barn ympas med smittkoppvaccin, helst innan det fyllt två år.

Det åligger hälsovårdsnämnder och tjänsteläkare att verka för ympningens genomförande i största möjliga utsträckning.

2 §.

Skyldiga att undergå skyddskoppympning äro:

a) de, som börja tjänstgöring på grund av fast anställning vid försvarsmakten;

b) värnpliktiga, som börja första tjänstgöring under fredstid; samt

c) de, som inkallas till tjänstgöring för rikets försvar eller säkerhet, i den omfattning Konungen förordnar.

Från ympningsskyldighet, varom under a) och b) stadgas, äge Konungen föreskriva undantag, där det prövas nödigt ur hälsovårdssynpunkt.

3 §.

Vid inträffad eller hotande smittkoppepidemi må ympning påbjudas i den omfattning det prövas erforderligt. Beslut därom meddelas av länsstyrelsen efter medicinalstyrelsens hörande. I beslutet skall angivas den ort eller det område, där ympningsplikt skall inträda, jämte ympningspliktens omfattning i övrigt.

Beträffande försvarsmakten eller del därav meddelas sådant beslut av vederbörande chef efter den högsta militära sjukvårdsmyndighetens hörande.

Det åligger tjänsteläkare att, när anledning därtill uppkommer, skyndsamt göra framställning angående meddelande av beslut, varom i denna paragraf sägs.

4 §.

Vad i 2 § stadgats eller beslut, som meddelats med stöd av 3 §, äge ej tillämpning beträffande den, som efter början av de närmast föregående fem kalenderåren här i riket undergått verksam skyddskoppympning, eller beträffande den, som haft smittkoppor.

5 §.

Skyldig att undergå ympning vare, även om ympningsplikt enligt 3 § icke föreligger, den, som kan antagas hava kommit i beröring med viss kopp-smittad, och den, som kommit eller av särskild anledning kan väntas komma i beröring med någon, som enligt vad nu stadgats är ympningspliktig.

Beslut om ympning meddelas av hälsovårdsnämnden i den ort, där den ympningspliktige vistas, efter tjänsteläkares hörande.

Vad i denna paragraf stadgats gälle även utlännning, som från främmande land inkommit i riket för att här söka eller tillträda arbetsanställning, därest det finnes någon anledning befara, att smittkoppsjukdom genom honom kan införas i riket.

Angående observation och isolering av person, som är smittkoppsjuk eller misstänkes föra koppssmitta, stadgas i epidemilagen.

6 §.

Den, som icke efter början av de närmast föregående fem kalenderåren här i riket undergått verksam ympning och som icke haft smittkoppor, må ej vinna anställning eller för egen utbildning börja tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt, vid den allmänna hälsovården i egenskap av tillsyningsman, vid lots- eller tullstaten, vid luftfart, i civil tjänst vid militär förläggning eller i polistjänst eller inskrivas å sjömanshus.

Är någon anställd, tjänstgörande eller inskriven i strid mot bestämmelserna i denna paragraf, äge länsstyrelsen, på framställning av hälsovårdsnämnd eller tjänsteläkare, vid vite ålägga honom att inom viss tid hava undergått ympning.

7 §.

På skolbarn, som ej undergått verksam ympning, skall sådan verkställas av skolläkare eller annan, för ändamålet förordnad läkare, där ej den, som har vårdnaden om barnet, meddelat förbud däremot.

Ympning, varom nu sagts, skall, där ej hinder möter, verkställas en gång varje läsår. Minst fjorton dagar innan ympningen äger rum skall kungörelse därom genom försorg av folkskolestyrelsen eller föreståndaren för annan skola än folkskola uppläsas i församlingens kyrka och intagas i ortstidning. Förbud skall för att vara gällande skriftligen tillställas skolans föreståndare, klassläraren eller ymparen.

8 §.

Ympning må ej verkställas, där det till följd av sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet hos den, vars ympande ifrågakommit, eller sjukdom eller sjukdomsanlag i hans omgivning finnes anledning befara, att han eller annan kommer att lida men därav.

9 §.

Efter verkställd ympning skall, för utrönande av dess verkan, den ympade besiktigas av ymparen eller annan, som förordnats att verkställa sådan besiktning. Särskilt förordnad besiktningsförrättare skall ofördröjligen tilli ymparen insända bevis om besiktningen och vad därvid framgått.

Visar sig vid besiktning, att ympningen icke slagit an, och bliver vid förnyad ympning inom ett år därefter verkan enahanda, anses verksam ympning ändock hava ägt rum.

Den, som ympats med stöd av bestämmelserna i 3 § första stycket eller 5 § första stycket, vare ej pliktig att undergå besiktning.

10 §.

Om ympning och dess verkan enligt verkställd besiktning skall ymparen göra anteckning i en särskild ympningsjournal enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär.

Före den 10 januari skall uppgift om ympning, som under nästföregående kalenderår verkstälts på förut icke verksamt ympad person, av ymparen genom utdrag av ympningsjournalen insändas till prästen i den församling, där den ympade är kyrkobokförd, och har prästen att ofördröjligen i församlingsboken göra anteckning om ympningen och sist den 31 januari insända utdraget till tjänsteläkaren i orten.

11 §.

Före januari månads utgång skall pastorsämbete till hälsovårdsnämnd insända förteckning över de barn, som under nästföregående kalenderår fyllt två år men icke undergått verksam ympning. Hälsovårdsnämnden skall därefter tillställa den, som har vårdnaden om sådant barn, uppmaning att låta ympa barnet jämte uppgift om tid och plats för ympning, som enligt vad nedan stadgas skall anordnas för allmänheten. Formulär till sådan uppmaning fastställs av medicinalstyrelsen.

12 §.

När förteckning upprättas över de barn inom skoldistriktet, vilka under året inträda i den för skolgång bestämda åldern, åligger det pastorsämbetet att i förteckningen för varje barn göra anteckning därom, huruvida barnet undergått verksam skyddskoppympning.

Sedan förteckningen översänts till skolstyrelse, har denna att tillställa skola, där i förteckningen angivet barn är intaget, erforderligt utdrag av förteckningen.

13 §.

Då ympning verkstälts med stöd av bestämmelserna i 2 § eller med stöd av bestämmelserna i 3 § på någon tillhörande försvarsmakten, skall anteckning om ympningen och dess verkan göras i den ympades inskrivningsbok eller däremot svarande handling.

Då i annat fall än nu sagts ympning anordnats av offentlig myndighet och besiktning verkstälts, åligger det ymparen att för varje ympad person på begäran kostnadsfritt utfärda intyg om ympningen och dess verkan.

14 §.

I stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare åligger det hälsovårdsnämnden att på lämpligt sätt anordna ympning för allmänheten och utse ympare.

För befolkningen å andra orter samt på landsbygden böra anordnas ympnings- och besiktningsmöten. Plan för dylika möten uppgöres av vederbörande tjänsteläkare i samråd med hälsovårdsnämnderna och underställs för fastställelse förste provinsialläkaren, som förordnar ympare, där sådan ej förordnats av medicinalstyrelsen, samt i fall av behov särskild besiktningsförrättare. Hälsovårdsnämnden har att för mötet tillhandahålla lämplig lokal.

För verkställande av ympning å skolbarn enligt 7 § skall, där skolläkare ej finnes, ympare förordnas beträffande skola i ort, varom i första stycket här ovan sägs, av hälsovårdsnämnden samt beträffande annorstädes belägen skola i den ordning, varom stadgas i andra stycket.

15 §.

Ympning må icke verkställas av annan än den, som äger behörighet att utöva läkarkonsten.

Utan hinder av vad sålunda stadgats må, där det finnes nödigt för verkställande av ympning enligt 3 §, till ympare förordnas medicine kandidat, som undergått föreskriven kurs i skyddskoppympning. Sådant förordnande meddelas av medicinalstyrelsen.

16 §.

Civil tjänsteläkare är skyldig att verkställa ympning inom sitt tjänstgöringsdistrikt eller huvudsakliga verksamhetsområde, såframt icke medicinalstyrelsen helt eller delvis befriat honom därifrån och förordnat annan ympare. Sådan skyldighet åligger dock ej förste provinsialläkare.

För område, inom vilket ympning påbjudits enligt 3 § första stycket, må på därom gjord framställning medicinalstyrelsen tillfälligt förordna ympare.

Om förordnande av ympare samt om hans tjänstgöringsområde och tjänstgöringstid, meddelar medicinalstyrelsen underrättelse till länsstyrelsen, tjänsteläkaren och hälsovårdsnämnden.

17 §.

Ympning, som verkställs å ympnings- eller besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av offentlig myndighet, är avgiftsfri. Till ymparen eller besiktningsförrättaren utgår för varje ympad eller besiktigad person och för person, som undersökts för ympning men ej ympats, ersättning av statsmedel med belopp, som Konungen bestämmer. Där ymparen eller besiktningsförrättaren icke är bosatt å orten, äge han därjämte rätt till resekostnads- och traktementsersättning av statsmedel enligt av Konungen fastställda grunder.

18 §.

Har till följd av ympning uppkommit sjukdom eller skada och varar denna längre än tre veckor efter ympningen, må, där Konungen finner förhållandena därtill föranleda, ersättning utgå av allmänna medel. Rörande ersättningens bestämmande skola föreskrifterna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Om ersättning för sjukdom eller skada till följd av ympning, som verkställts under militär tjänstgöring, är särskilt stadgat.

19 §.

Beslut, varigenom ympning påbjudits enligt 3 eller 5 §, gånge i verkställighet utan hinder av förd klagan.

20 §.

Vägrar den, som enligt 2 § eller 3 § andra stycket är ympningspliktig, att undergå ympning, äge vederbörande chef det oaktat föranstalta om ympningens verkställande.

Vid tredska av den, som skall ympas på grund av bestämmelserna i 3 § första stycket eller 5 §, äge vederbörande tjänsteläkare hos polismyndigheten påkalla erforderlig handräckning.

Tjänsteläkare äger ock påkalla biträde av polismyndighet för efterspanande av person, varom i 5 § sägs.

21 §.

Länsstyrelsen har att vaka däröver, att hälsovårdsnämnderna och skolstyrelserna i länet fullgöra vad dem åligger med hänsyn till skyddskoppypningen, för vilket ändamål länsstyrelsen, där det finnes av nöden, äger förelägga lämpliga viten.

22 §.

På medicinalstyrelsen ankommer att rörande tillverkning och tillhållande av vaccin samt om vad ympare och besiktningsförrättare hava att iakttaga meddela de allmänna föreskrifter, som erfordras för en ur hälsovårdssynpunkt betryggande anordning av skyddskoppypningen.

23 §.

Den, som anställer, till tjänstgöring mottager eller å sjömanshus inskriver någon i strid mot bestämmelserna i 6 §, straffes med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

24 §.

Till dagsböter dömes, där förseelsen ej är belagd med strängare straff enligt allmänna strafflagen,

a) den, som verkställer skyddskoppypning utan att vara därtill behörig; samt

b) ympare eller besiktningsförrättare, som vid ympning eller besiktning eller eljest vid fullgörande av vad honom enligt denna lag åligger visar vårdslöshet, oförstånd eller oskicklighet.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, varom under a) sägs, fortsätter samma förseelse, skall för var gång åtal därför anhängiggöras fällas till särskilt ansvar.

25 §.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare vid polisdомstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan icke finnes, vid allmän domstol. Åtal för fel, som i 24 § b) avses, skall dock alltid anhängiggöras vid allmän domstol.

26 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till deras gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1939.

Genom densamma upphäves lagen den 2 juni 1916 om skyddskoppypning så ock vad eljest i lag eller särskild författning är stridande mot den nya lagens bestämmelser.

Vitesföreläggande, som givits före den nya lagens ikraftträdande i fall, då så icke må ske enligt denna lag, vare förfallet, därest vitet icke utdömts genom beslut, som före nämnda ikraftträdande vunnit laga kraft.

Bilaga D.

Utredningsmajoritetens förslag.

F ö r s l a g
till
L a g
om upphävande av 128 § strafflagen för krigsmakten.

Härigenom förordnas att 128 § strafflagen för krigsmakten skall upphöra att gälla.

—————

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1939.

—————

Bilaga E.

Utredningsminoritetens förslag.

F ö r s l a g
till
L a g
om skyddskoppypning.

Om ympningsplikt.

1 §.

Till förekommande av smittkoppsjukdom och sådan sjukdoms spridning är envar pliktig att, i enlighet med vad i denna lag stadgas, undergå ympning med skyddskoppor.

2 §.

Barn skall undergå skyddskoppypning senast under det kalenderår, då det fyller två år.

Är på grund av förordnande, som i 6 § sista stycket sägs, ympningsplikt, som här ovan stadgas, icke gällande å barnets boningsort under någon del av det år, då ympning enligt vad ovan sagts senast skall äga rum, må med ympningen anstå till det år då ympningsplikt ånyo blir för boningsorten gällande.

3 §.

Oberoende av skyddskoppypning, som äger rum enligt 2 §, åligger ympningsplikt

- a) dem, som börja tjänstgöring på grund av fast anställning vid försvarsmakten;
- b) värnpliktiga, som börja första tjänstgöring under fredstid;
- c) dem, som inkallas till tjänstgöring för rikets försvar eller säkerhet, i den omfattning Konungen så förordnar;
- d) den, som intages på tvångsarbetsanstalt;
- e) från utrikes ort inkommande person, därest det finnes anledning att befara, att smittkoppsjukdom genom denne kan införas i riket; samt

f) den, som kan antagas hava kommit i beröring med koppsmittad eller av särskild anledning kan väntas komma i beröring med sådan.

4 §.

Vid inträffad eller hotande smittkoppsepidemi må ympning påbjudas i den omfattning, som prövas erforderligt. Beslut härom meddelas av länsstyrelsen. I beslutet skall angivas den ort eller det område, där ympningsplikt skall inträda, jämte ympningspliktens omfattning i övrigt.

Beträffande försvarsmakten eller enhet därav meddelas sådant beslut av vederbörande chef.

Det åligger tjänsteläkare att, när anledning därtill uppkommer, skyndsamt göra framställning angående meddelande av beslut, varom i denna paragraf sägs.

5 §.

Ympningsplikt enligt denna lag föreligger icke beträffande den, som haft smittkoppor eller som under de närmast föregående fem kalenderåren här i riket bevisligen undergått verksam skyddskoppypmpning.

6 §.

Från skyddskoppypmpning skall den undantagas, som till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kan komma att erhålla men av ympningen.

Föreligger på grund av sjukdom eller sjukdomsanlag hos någon i den ympningspliktiges omgivning anledning antaga, att hälsofara för den ympningspliktige eller annan skulle uppstå genom ympningen, må ock undantagande från ympning medgivas.

Sådant undantagande meddelas av den, som enligt 9 § utsetts eller förordnats att vara offentlig ympare, och skall avse viss tid, högst tre år för varje gång.

Har barn under minst tre år i följd varit jämlikt första stycket undantaget från ympning och kan det av anledning, som där sägs, fortfarande antagas erhålla men av ympningen, må medicinalstyrelsen efter framställning av den, som är ansvarig för barnets befordran till ympning, för framtiden undantaga barnet från ympning som avses i 2 §.

Säger sig någon, som är ansvarig för barns befordran till ympning enligt 2 § hysa farhågor för att ympningen skall för barnet medföra ohälsa, som ej blott är tillfällig, och har undantagande icke kunnat ske i enlighet med vad ovan i första eller andra stycket sägs, har han att till medicinalstyrelsen ingiva ansökan om barnets fritagande från ympning. Skulle det av den av medicinalstyrelsen i ärendet förebrogta utredningen framgå, att skäl föreligga för antagandet, att ympningen kan medföra ej blott tillfällig ohälsa, skall medicinalstyrelsen fritaga barnet från ympning. Finns styrelsen, att framställningen icke kan bifallas, har den att underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Om undantagande från ympning, som ovan i denna paragraf avses och om anledningen därtill, skall vederbörande hälsovårdsnämnd underrättas.

Vid inträffad eller hotande epidemi av annan sjukdom än smittkoppor eller då så eljest prövas nödvändigt ur hälsovårdssynpunkt, åge Konungen förordna, att ympningsplikt enligt 2 § första stycket skall under viss bestämd tid icke vara gällande beträffande landet i dess helhet eller viss del därav, samt att ympningsplikt enligt 3 § a), b) och d) skall under sådan tid föreligga allenast i den omfattning Konungen bestämmer.

7 §.

Den, som icke efter början av de närmast föregående fem kalenderåren här i riket undergått skyddskoppypmpning och som icke haft smittkoppor, må icke vinna anställning eller för egen utbildning börja tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt, vid den allmänna hälsovården i egenskap av tillsyningsman, vid lots- eller tullstaten, vid luftfart, i civil tjänst vid militär förläggning, i polistjänst eller inskrivas å sjömanshus.

Om behörighet att utöva ympning och om offentlig ympare.

8 §.

Skyddskoppypmpning må icke verkställas av annan än den, som äger behörighet att utöva läkarkonsten.

Utan hinder av vad sålunda stadgats må för verkställande av ympning enligt 4 § förordnas medicine kandidat, som undergått föreskriven kurs i skyddskoppypmpning. Sådant förordnande meddelas av medicinalstyrelsen.

9 §.

Med offentlig ympare förstås i denna lag den, som jämlikt 14 § utsetts att verkställa ympning eller som av medicinalstyrelsen därtill förordnats.

Civil tjänsteläkare är skyldig att verkställa ympning inom sitt tjänstgöringsdistrikt, såframt icke medicinalstyrelsen helt eller delvis befriat honom därifrån och utsett annan offentlig ympare. Sådän skyldighet åligger dock ej förste provinsialläkare.

För område, inom vilket skyddskoppypmpning enligt 4 § påbudits, må på därom gjord framställning medicinalstyrelsen tillfälligt förordna offentlig ympare.

Om förordnande av sådan ympare samt om hans tjänstgöringsområde och tjänstgöringstid meddelar medicinalstyrelsen underrättelse till länsstyrelsen, tjänsteläkaren och hälsovårdsnämnden.

Om ympare inom försvarsmakten föreskriver vederbörande sjukvårdsmyndighet.

Om ympämne.

10 §.

Skyddskoppypmpning skall ske med animalt ympämne (animal vaccin).

På Konungen ankommer att rörande framställning, handhavande, tillhandahållande och försäljning av ympämne meddela de allmänna föreskrifter, som kunna befinnas erforderliga.

Om skyddskoppypmpningens verkställande och anordnande.

11 §.

Det åligger hälsovårdsnämnden inom kommunen samt inom försvarsmakten vederbörande chef att vaka över, att skyddskoppypmpningen utföres i enlighet med gällande lag.

Föräldrar, förmyndare eller annan, som det åligger att hava vård om person för vilken plikt att undergå ympning föreligger, svare för att denne befordras till föreskriven ympning.

12 §.

Efter verkställd ympning skall, för utrönandet av dess utfall, den ympade besiktigas av ymparen eller annan läkare, som därtill förordnats. Särskilt förordnad besiktningsförrättare skall ofördröjligen till ymparen insända bevis om besiktningen och vad därvid framgått.

Visar sig vid besiktning, att ympningen icke slagit an, och bliver vid förnyad ympning inom ett år därefter resultatet enahanda, anses verksam ympning ändock hava ägt rum.

Den, som ympats med stöd av bestämmelser i 4 § första stycket, vare ej pliktig undergå besiktning. För försvarsmakten gäller vad den högsta sjukvårdsmyndigheten därom bestämmer.

13 §.

Då ympning verkställts med stöd av bestämmelserna i 3 § a), b) eller c) eller på grund av beslut enligt 4 § andra stycket, skall anteckning om ympningen och dess utfall göras i den ympades inskrivningsbok eller däremot svarande handling.

Då i annat fall än nu sagts ympning anordnats av offentlig myndighet och besiktning verkställts, åligger det ymparen att för varje ympad person på begäran kostnadsfritt utfärda intyg om ympningen och dess utfall.

Jämväl beträffande uppskov med ympning, som meddelats enligt 6 § första eller andra stycket skall offentlig ympare kostnadsfritt utfärda intyg enligt föreskrivet formulär, i vilket skall angivas anledningen till uppskovet.

14 §.

I stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare åligger det hälsovårdsnämnden att på lämpligt sätt anordna ympning för allmänheten och utse ympare.

För befolkningen å andra orter samt på landsbygden böra anordnas ympnings- och besiktningsmöten. Plan för dylika möten uppgöres av kommunens hälsovårdsnämnd i samråd med vederbörande tjänsteläkare och underställes för fastställelse förste provinsialläkaren, som förordnar ympare, där sådan ej förordnats av medicinalstyrelsen, samt i fall av behov särskild besiktningsförrättare.

Hälsovårdsnämnden har att för mötet upplåta lämplig lokal, där så erfordras belyst och uppvärmd.

Skyddskoppympning enligt 3 § a), b) och c) ävensom ympning, som påbjudits enligt 4 § andra stycket, anordnas av vederbörande chef. Om ympning enligt 3 § d) föranstaltar direktören för anstalten och om ympning enligt 3 § e) och f) vederbörande hälsovårdsnämnd.

15 §.

Ympning, som verkställs å ympnings- eller besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av offentlig myndighet, är avgiftsfri. Till ymparen eller besiktningsförrättaren utgår för varje ympad eller besiktigad person eller för person, som undersökts för ympning men ej ympats, ersättning av statsmedel med belopp, som Konungen bestämmer. Där ymparen eller besiktningsförrättaren icke är bosatt å orten, äger han därjämte rätt till resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel enligt av Konungen fastställda grunder.

Om kontroll över skyddskoppypningen.

16 §.

Om ympning och dess utfall enligt verkställd besiktning skall ymparen göra anteckning i en särskild ympningsjournal enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär.

Har hälsovårdsnämnd jämlikt 17 § andra stycket tillställt offentlig ympare förteckning över personer, som ej inom i 2 § nämnd tid undergått skyddskoppypning, skall ymparen dessutom i densamma göra anteckning om varje av honom å dessa personer verkställd ympning genom angivande av dagen för ympningen och därefter återsända förteckningen till hälsovårdsnämnden.

Före den 10 januari skall uppgift om ympning, som under nästföregående kalenderår verkställts på förut icke verksamt ympad person, av ymparen genom utdrag av ympningsjournalen insändas till vederbörande pastorsämbete, som har att ofördröjligen i församlingsboken göra anteckning om ympningen och sist den 31 januari insända utdraget till vederbörande tjänsteläkare.

Före den 31 januari skall dessutom till vederbörande tjänsteläkare insändas uppgift om antalet ympningar, som under det föregående kalenderåret utförts på förut ympade personer (revaccination).

17 §.

Före januari månads utgång skall pastorsämbete till hälsovårdsnämnden i kommunen översända förteckning över de barn, som under nästföregående kalenderår fyllt två år, men ej undergått föreskriven skyddskoppypning.

Efter mottagandet av sådan förteckning, som i föregående stycke sägs, skall hälsovårdsnämnden tillställa målsmannen till barn, som vistas inom kommunen, en skriftlig anmaning enligt fastställt formulär att inom angiven tid låta ympa barnet eller att styrka att ympning redan skett eller att barnet undantagits från ympning samt meddela tid och plats för ympningsmöte. Beträffande barn, som vistas på annan ort, skall hälsovårdsnämnden göra anmälan hos hälsovårdsmyndigheten därstädes, som därefter har att tillse, att skyddskoppypning behörigen äger rum. Förteckningen skall därefter översändas till den offentliga ymparen, som jämlikt 16 § andra stycket har att däri göra anteckning om av honom ympade barn.

I allmän eller enskild skola eller läro- eller uppfostringsanstalt må icke till undervisning eller vård mottagas lärjunge, som icke undergått skyddskoppypning. Vad nu stadgats, äger dock icke tillämpning, där lärjunge jämlikt bestämmelse i 6 § är från ympning undantagen. Ej heller må lärjunge förmenas inträde i folkskola, dövstumskola eller anstalt för blinda eller för sinnesslöa på grund av att han icke undergått skyddskoppypning eller intagande i uppfostringsanstalt av sådan grund förvägras.

När årligen förteckning upprättas över de barn inom skoldistriktet, vilka under året inträda i den för skolgång bestämda åldern, åligger det pastorsämbete att om dem, som ej undergått föreskriven skyddskoppypning underlåta vederbörande hälsovårdsnämnd, som i avseende å de ej skyddskoppypade har att vidtaga på nämnden ankommande åtgärder.

Hälsovårdsnämnden har att i årsberättelsen över sin verksamhet lämna redogörelse för vad den under året åtgjort jämlikt bestämmelserna i denna paragraf.

18 §.

Föreligger för stad anledning till avvikelser från i 16 eller 17 § givna kontrollbestämmelser, må medicinalstyrelsen, på framställning av hälso-

vårdsnämnden, medgiva de ändringar eller undantag, som finnas påkallade och icke försvåra kontrollen över skyddskoppymningen i övrigt.

Om tillsyn över skyddskoppymningen.

19 §.

Högsta tillsynen över skyddskoppymningen i riket tillkommer medicinalstyrelsen i enlighet med den för styrelsen gällande instruktionen.

Tillsynen över skyddskoppymningen av värnpliktiga eller vid krigsmakten fast anställda tillkommer i samråd med medicinalstyrelsen försvarsväsendets högsta sjukvårdsmyndigheter.

20 §.

Länsstyrelsen har att vaka däröver, att hälsovårdsnämnderna fullgöra vad dem åligger med hänsyn till skyddskoppymningen, för vilket ändamål länsstyrelsen, då sådant finnes av nöden, äger förelägga lämpliga viten.

21 §.

Beträffande förste provinsialläkares, provinsial- eller extra provinsial-, stads-, köpings- och municipalläkares åligganden med avseende å skyddskoppymningen stadgas i gällande läkarinstruktion.

Om ersättning för skada till följd av ympning.

22 §.

Har till följd av ympning uppkommit sjukdom eller skada och varar denna längre än tre veckor efter ympningen, må, där Konungen finner förhållandena därtill föranleda, ersättning utgå av allmänna medel. Rörande ersättningens bestämmande skola föreskrifterna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Om ersättning för sjukdom eller skada till följd av ympning, som verkställts under militär tjänstgöring, är särskilt stadgat.

Föreskrifter i avseende å lagens efterlevnad.

23 §.

Underlåter någon, som jämlikt 11 § andra stycket är ansvarig för fullgörande av den i 2 § omförmälda ympningsplikt, att uppfylla vad honom sålunda åligger, äger hälsovårdsnämnden att medelst föreläggande av vite, som ej må överstiga tjugo kronor, tillhålla den försumlige att fullgöra sin skyldighet. Tredskas han ändock, må hälsovårdsnämnden anmäla förhållandet hos länsstyrelsen, som äger att vid förhöjda viten giva enahanda föreläggande.

24 §.

Underlåter ympningspliktig som i 3 § a) eller b) eller i 4 § omförmäles att fullgöra sin ympningsplikt, straffas med böter från och med 5 till och med 50 kronor.

Lag samma vare, om ledamot av styrelse för skola eller läro- eller uppfostringsanstalt eller, där sådan styrelse ej finnes, vederbörande föreståndare

i strid mot vad i 17 § tredje stycket stadgas i skolan eller anstalten intager lärjunge, vilken icke må där intagas, eller om någon i strid mot vad i 7 § stadgas anställer eller mottager eller å sjömanshus inskriver person, som där omförmäles.

Ej må straff enligt denna paragraf tillämpas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff. Den, som är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, är för underlåtenhet att fullgöra honom åliggande ympningsplikt underkastad straff efter strafflagen för krigsmakten, varom är i nämnda lag stadgat.

25 §.

Till dagsböter dömes, där förseelsen ej är belagd med strängare straff enligt allmänna strafflagen,

a) den som verkställer skyddskoppympning utan att vara därtill behörig; samt

b) ympare eller besiktningsförrättare, som vid ympning eller besiktning eller eljest vid fullgörande av vad honom enligt denna lag åligger visar vårdslöshet, oförstånd eller oskicklighet.

Den som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, varom under a) sägs, fortsätter samma förseelse, skall för var gång åtal därför anhängiggöras fällas till särskilt ansvar.

26 §.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan icke finnes, vid allmän domstol. Åtal för fel, som i 25 § b) avses, skall dock alltid anhängiggöras vid allmän domstol.

27 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till deras gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 9 mars 1939.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet EKLUND,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden LAWSKI,
VON STEYERN.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över social-ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 24 februari 1939, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om upphävande av 128 § strafflagen för krigsmakten*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet hovrättsrådet Sven Björkholm.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och försvarsdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, lagrådets den 9 mars 1939 avgivna utlåtande över det den 24 februari 1939 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om upphävande av 128 § strafflagen för krigsmakten* och hemställer, att detta förslag, som av lagrådet lämnats utan erinran, samt förslaget till *förordning om skyddskoppympning* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Anders Lundstedt.